

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΓ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1986 | ΑΡΙΘ. 3

ΑΘΗΝΑΙ, ΠΟΛΙΣ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ

(Σχόλια γιά τὸ Διεθνὲς Συμπόσιον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν)

Β'

Τὸ δεύτερο ζήτημα, πὸ ἐδέσποσε στὸ Συμπόσιον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἦταν ἡ πολιτιστικὴ ἀνάπτυξις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, στὴν ὁποία ἀνεφέρθησαν οἱ ἐξαιρετεὲς εἰσηγήσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμάσκηνου καὶ τῶν διακεκριμένων συναδέλφων κ. κ. Δ. Πάλλα καὶ Βλ. Φειδᾶ. Ἡ ἀνάπτυξις αὐτὴ θὰ ἐκτιμηθῆ καλύτερα, ἐὰν ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἡ πολιτιστικὴ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἀπ. Παῦλος ἔφερε στοὺς Ἀθηναίους τὸ μήνυμα περὶ τοῦ «ἀγνώστου Θεοῦ». Ἡ μεγάλη κατάπτωσης ἦταν τότε τὸ διακριτικὸ γνῶρισμα ὄλων τῶν τομέων τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐστὼ, ἐν πρώτοις, ὡς παράδειγμα ὁ κοινωνικὸς βίος. Οἱ μεμονωμένες ἀναλαμπές τῶν θεωρητικῶν καὶ ἀφηρημένων φιλοσοφικῶν ἀνθρωπιστικῶν αἰτημάτων ἐστεροῦντο τοῦ δυναμισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ μπορούσε νὰ τὰ μεταβάλλῃ σὲ πράξι καὶ ζωὴ. Γι' αὐτὸ ἀκόμη καὶ τὸν β' αἰῶνα μ.Χ. ὁ «πολυγραφώτατος τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν» Γαληνὸς διεκήρυττεν, ὅτι τὴν Διαιτητικὴν του γιά τὰ βρέφη συνέγραψε μόνον γιά τοὺς Ἕλληνας, διότι γιά τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς λοιποὺς βαρβάρους

δὲν σκεπτόταν διαφορετικὰ ἀπὸ ὅ,τι σκεπτόταν διὰ τῆς ἀρκτοῦς, τοὺς ἀγριοχοίρους καὶ τὰ λοιπὰ ἄγρια θηρία¹.

Ἐπειτα στὴν Ἀθήνα οἱ ἐλεύθεροι πολῖτες ἦταν μιὰ μικρὴ μειοψηφία ἀνάμεσα στὰ πλήθη τῶν δούλων. Παρὰ τῆς — καλοπροαίρετες, ἀλλὰ ἀνεπιτυχεῖς — προσπάθειες γιά νὰ ὑποστηριχθῆ τὸ ἀντίθετο, εἶναι βέβαιον, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης εἶχαν δικαίωσι ὡς «φύσει» ἢ «νόμῳ» τὸν θεσμό τῆς δουλείας καὶ εἶχαν θεωρήσει τοὺς δούλους ὡς ὄργανα καὶ κτήματα ἔμψυχα².

Ἡ βρεφοκτονία καὶ νηπιοκτονία ἦταν ἄλλο στίγμα τοῦ βίου καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων. «Τὸ νεογέννητο — κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος — πέφτει ἀπὸ τὴν γαστέρα τῆς μητέρας στὰ πόδια τοῦ πατέρα του. Καὶ ἂν μὲν ὁ πατέρας σκύψῃ καὶ τὸ πάρῃ στὰ χέρια, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τοῦ χαρίζει τὴ ζωὴ· ἐὰν δὲ ἀποστρέψῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρόσωπό του, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸ βρέφος πρέπει ἢ νὰ ἐκτεθῆ στὰ ὄρνεα ἢ νὰ φονευθῆ μὲ χέρι ἀνθρώπου». Εἰ-

1. Γαληνοῦ, Ἄπαντα, ἐκδ. Kühne, τόμ. 9, σ. 52.

2. Πρβλ. Παν. Ἰ. Μπρατσιώτου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Φιλῆμονα ἐπιστολήν, Ἀθήναι 1923, σ. 109, 111. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Χριστιανισμὸς καὶ πολιτισμὸς, Ἀθήναι 1980, σ. 17.

ναι ἐπίσης γνωστή ἢ παράδοσις, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Σπαρτιᾶτες ἐξεσφενδόνιζαν στὸν Καιάδα (βάραθρο τοῦ Ταυγέτου) τὰ ἀσθενικά καὶ δύσμορφα παιδιά. Ὁ ἀείμνηστος διακεκριμένος πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Καλλίνικος, ἀναφερόμενος στὸ φαινόμενο τῆς βρεφοκτονίας, ἢ ὁποία ἦταν διαδεδομένη σὲ ὁλόκληρον τὸν ἑλληνορωμαϊκὸ κόσμον, προσέθετεν, ὅτι, συμφώνως πρὸς τὴν πολιτικὴν του φιλοσοφίαν, «ἡ Πολιτεία ἔπρεπε νὰ ἀποκαθαίρεται ἀπὸ πᾶν περιττεῦον, διὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν εὐδαιμονίαν... Ἡ νηπιοκτονία ἄρα ἦτο ἀναγκαία χειρουργικὴ πρᾶξις, τὴν ὁποίαν ἀπῆτει τὸ συμφέρον τοῦ Μινωταύρου τῆς Πολιτείας, εἰς τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ θυσιάζωνται καὶ τὰ ἀπλούστερα τῶν αἰσθημάτων»³.

Ἐπειτα οἱ ἐξαιρέσεις, πού ὀφείλονται στὸ ὅτι «anima naturaliter christiana», δὲν αἴρουν τὸ γεγονὸς ὅτι στὸν ἔθνικὸν κόσμον ἀπουσίαζαν τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ ὀργανωμένης κοινωνικῆς προνοίας. Ἐπομένως καὶ γιὰ τοὺς Ἀθηναίους, ὅπως καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἔθνικους, ἴσχυαν τόσον ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὅτι ἦταν «ἄστοργοι» καὶ «ἀνελεήμονες» (Ρωμ. α', 31), ὅσον καὶ ἡ διαπίστωσις τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, κατὰ τὴν ὁποία «περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας, οὐ περὶ ὄρφανῶν, οὐ περὶ θλιβομένου, οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος»⁴.

Οἰκτρὴ ἦταν καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν στὴν Ἀθήνα κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Παύλου. Ἦδη ὁ μὲν Πλάτων ἔλεγεν, ὅτι «ἡ θήλεια φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χειρῶν τῆς τῶν ἀρρένων»⁵, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διεκλήρυττεν, ὅτι «τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει τὸ μὲν κρεῖττον, τὸ δὲ χειρὸν, τὸ μὲν ἄρχον, τὸ δ' ἀρχόμενον»⁶ καὶ «τὸ ἄρρεν φύσει τοῦ θήλεος ἡγεμονικώτερον»⁷. Γι' αὐτὸ ἡ κόρη ἦταν ὑπὸ

τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρός, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ γιὰ τὴ γνώμη τῆς, τὴν παρέδιδε σὲ γάμον. Ἡ κόρη ζοῦσε στὴν γυναικωνίτιδα. Ἡ ἐξοδος ἐξ αὐτῆς μὲ συνοδείαν δούλων ἦταν σπανία. Ἀπ' τοὺς νόμους καθορίζονταν αὐστηρῶς οἱ περιπτώσεις, κατὰ τίς ὁποῖες οἱ γυναῖκες εἶχαν δικαίωμα ἐξόδου, λ.χ. πρὸς τέλεσι ἢ πορκολοῦθησι θρησκευτικῶν πομπῶν καὶ τελετῶν. Οἱ γυναῖκες ἀποκλείονταν ἀπ' τὴ συμμετοχὴ σὲ συμπόσια καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἀκόμα τὰ γεύματα στὸ σπίτι τους, ἐφ' ὅσον συμμετεῖχε σ' αὐτὰ κάποιος ξένος. Ἐπίσης ἀπαγορευόταν σ' αὐτὲς ἡ ἀκρόασις κωμωδίας⁸. Ἐθεωρεῖτο ἄριστο, ἡ γυναῖκα νὰ βλέπῃ, νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ λέγῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἐλάχιστα: «ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄψοιτο, ἐλάχιστα δ' ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ' ἔροιτο»⁹. Ἀποτέλεσμα τῆς πνευματικῆς καταπτώσεως τῶν ἀθηναίων γυναικῶν ἦταν ἡ ἀκμὴ τῶν ἐταιρῶν ὑπὸ τὴν ἀσιατικὴν ἐπίδρασι. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ πληθύνωνται τὰ διαζύγια, νὰ αὐξάνεται ἡ διαφθορὰ καὶ νὰ ταπεινῶνται αἱ σύζυγοι¹⁰. Ἐξ ἄλλου πλεῖστοι ἀπ' τοὺς σοφοὺς καὶ ποιητὰς ἐξέφρασαν τὴν περιφρόνησίν τους πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὁ Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργῖνος ἔλεγε: «Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησε κακόν, γυναῖκας...»¹¹. Ὁ Εὐριπίδης ἔλεγεν, ὅτι οἱ γυναῖκες εἶναι «εἰς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται, κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται». Αὐτὲς εἶναι «πάντων ὅσ' ἐστ' ἔμψυχα καὶ γνώμην ἔχει ἀθλιώτατον φυτόν»¹². Ὁ Ἐφέσιος λυρικός ποιητὴς Ἰππῶναξ θεωρεῖ ὡς «ἡδίστην ἡμέραν» διὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν τὴν γυναῖκά του «ἐκφέρῃ τεθνηκυῖαν»¹³. Καὶ κατὰ τὴν «Πολιτείαν» τοῦ Πλάτωνος ὁ ρόλος τοῦ ἀνδρός καθορίζεται ὡς ρόλος «φύλακος μιᾶς ἀγέλης»¹⁴. Ἀξιοθρήνητη ἰδίως ἦταν ἡ θέσις τῶν δούλων γυναικῶν, πού ἐπαλοῦντο ἢ καὶ θανατώνονταν ἀνεξελέγκτως ἀπὸ τοὺς κυρίους των. Ὁ Ξενοφῶν «κοστολογεῖ» τὴν

3. Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Πρακτικαὶ ὁμιλίαι εἰς τὰ Κυριακὰ Εὐαγγέλια, Ἀθήναι 1930, σ. 342.

4. Ἰγνατίου, Πρὸς Σμυρναίους VI, Βιβλιοθήκη Ἑλληνικῶν Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, τόμ. 2, Ἀθήναι 1955, σ. 281.

5. Πλάτωνος, Νόμοι 6, 781.

6. Ἀριστοτέλους, Πολιτικά Α', γ'.

7. Αὐτόθι, Α', η'. — Δημ. Μπαλάνου, Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν ταῖς θρησκείαις καὶ ἰδίως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἐν Ἀθήναις 1910, σ. 3.

8. Δημ. Μπαλάνου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 21-22.

9. Ξενοφῶντος, Οἰκονομικά 7, 5.

10. Δημ. Μπαλάνου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 25-26.

11. Σιμωνίδου, Περὶ γυναικῶν στ. 96.

12. Εὐριπίδου, Μήδεια, στ. 409 καὶ 230.

13. «Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Πίστewος», ἐκδ. «Ζωῆς», Ἀθήναι 1955, σ. 252.

14. Πλάτωνος, Πολιτεία, βιβλ. 5, III, c.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΝ ΑΦΡΙΚΗ*

«Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων
εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ».
(Ρωμ. 10,15)

«Πόσον ὠραῖα εἶναι τὰ πόδια ἐκείνων, ποῦ ἀναί-
γέλλου τὸ χαρμόσυτον ἄγγελμα τῆς εἰρήνης, τὴν ὁ-
ποῖαν μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀποκατέστησε μεταξύ τοῦ Θεοῦ
καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ Χριστός. Τὰ πόδια ἐκείνων, οἱ
ὅποιοι εὐαγγελίζονται τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς εὐλογίας, ποῦ
μᾶς ἐξησφάλισεν ὁ Αὐτρωτής».

Αὐτὰ τὰ θεῖα καὶ ὠραῖα λόγια ἀναγράφει ὁ μέγας
Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολὴν
του. Τὰ ἀναγράφει δὲ ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὸ θεῖον
κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ
καὶ εἰς τοὺς κήρυκας αὐτοῦ, διὰ μέσου τῶν ὁποίων οἱ
Ἰουδαῖοι καὶ οἱ εἰδωλολάτραι εὐηγγελίσθησαν τὸ μέγα
καὶ κοσμοιστορικὸν γεγονός, ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ
Θεοῦ ἔγινεν ἄνθρωπος, ἐδίδαξε τὴν μόνην ἀλήθειαν,
ἐσταυρώθη πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀνέ-
στη τριήμερος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀπέστειλε τὸ Πανάγιον
Πνεῦμα καὶ ἱδρυσεν τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν του, τῆς
ὁποίας ἡμεῖς σήμερον εἴμεθα τίμια μέλη, καὶ ἔχομεν

* Ὁ ὡς ἄνω Λόγος ἐξεφωνήθη τῇ 29ῃ Δεκεμβρίου 1985
ἐν Βασιλειῳ Μεσσηνίας, κατὰ τὰ Ἀποκαλυπτήρια τῆς Προ-
τομῆς τοῦ ἐκ Βασιλιτοῦ καταγομένου ἀειμνήστου Ἀρχιμαν-
δρίτου Χρυσοστόμου Παπασαραντοπούλου (1903-1972) Ἱερα-
ποστόλου ἐν Ἀφρικῇ.

πνευματικὴν κεφαλὴν τὸν θεῖον Ἰδρυτὴν αὐτῆς, Χρι-
στὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν.

Αὐτὰ τὰ λόγια τὰ ἐπαινετικά τοῦ Ἀποστόλου Παῦ-
λου, εἶναι ἐπίκαιρον γὰ τὰ ἐνθυμηθῶμεν αὐτὴν τὴν στι-
γμὴν καὶ εἰς αὐτὸν ἔδω τὸν χῶρον. Εἶναι δὲ χρονικῶς
καὶ τοπικῶς ἐπίκαιρος ἡ ἐνθύμισις αὐτῶν τῶν ἐγκω-
μισιαστικῶν λόγων, διότι σήμερον τελοῦμεν τὰ ἀποκα-
λυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Βασιλιτοῦ
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας καταγομένου ἀει-
μνήστου Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπασαραντο-
πούλου, ὅστις ἐκ τοῦ ἀπομεμακρυσμένου τούτου χωρίου
ἐκκινήσας καὶ δράσας ἱεραποστολικῶς κατὰ τρόπον κα-
ταπληρωτικὸν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ
καὶ ἐτελειώθη ἐν εἰρήνῃ ἐκεῖ, εἰς τὸ στάδιον τῶν ἱερα-
ποστολικῶν του παλαισμάτων καὶ κατορθωμάτων τῇ 29
Δεκεμβρίου τοῦ 1972, δηλαδὴ ἀκριβῶς πρὸ δέκα καὶ
τριῶν ἐτῶν. Δι' αὐτὸν τὸν ἱεραπόστολον ἐτελέσαμεν
σήμερον τὴν θεῖαν καὶ ἱερὰν Λειτουργίαν καὶ τὸ ἱερὸν
Μνημόσυνον εἰς τὸν ὠραιότατον ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁ-
γίου Βασιλείου τῆς γενετεῖρας αὐτοῦ. Ἐδῶ πλησίον τοῦ
ἱεροῦ τούτου Ναοῦ, παρὰ τὴν κεντρικὴν εἴσοδον αὐτοῦ,
ἐποποθετήσαμεν τὴν προτομὴν αὐτοῦ, τὴν ὁποῖαν τῶρα
ἀποκαλύπτομεν ἐν συγκινήσει καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς
ὀφειλομένης πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν τούτον κληρικὸν πνευ-
ματικῆς καὶ ἠθικῆς ὀφειλῆς.

Τὸ πνευματικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν χρέος ἐναντι τῆς
ἐκλεκτῆς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς Μεσσηνιακῆς προσω-

δούλη λέγοντας ὅτι ἀξίζει «δύο μνᾶς ἢ καὶ
ἡμίσειαν μόνον μνᾶν»¹⁵.

Ὅλα αὐτὰ καθιστοῦν σαφές, πόσο εὐ-
εργετικὸ ἦταν γιὰ τὴν πολιτιστικὴν ἐξυγιάν-
σι καὶ ἀνάπτυξι τῶν Ἀθηναίων τὸ γεγονός, ὅτι
τὸ κήρυγμα περὶ «ἀγνώστου Θεοῦ» τοῦ Ἀ-
ποστόλου Παύλου συνδυάσθηκε μὲ τὴν γνη-
σίως ἀνθρωπιστικὴν ἀνθρωπολογία, συμφώνως
πρὸς τὴν ὁποία ὁ Θεὸς «ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς
κλίματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων» καὶ ὅτι ὅλοι
οἱ ἄνθρωποι «γένος ὑπάρχομεν τοῦ Θεοῦ»

(Πράξ. ιζ', 26 καὶ 29) καὶ ἐπομένως «ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε
ἀκροβυστία» καὶ «οὐκ ἐνὶ Ἰουδαῖος οὐδὲ
Ἕλληνας, οὐκ ἐνὶ δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ
ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γαλ. ε', 6 καὶ γ', 28).

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας»
θὰ ολοκληρώσωμε τὰ σχόλιά μας γιὰ τὴν
πολιτιστικὴν ἀνάπτυξι τῶν Ἀθηναίων μὲ τὴν
ἐπίδρασι τοῦ Χριστιανισμοῦ, στρέφοντες τὸ
βλέμμα μας καὶ στὸν τομέα τῶν Γραμμάτων
καὶ τῆς Τέχνης.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

15. Ἐενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα, Β' 5,2. «Ὁ
Ἀρχηγὸς τῆς Πίστεως», σ. 252.

πικότητας τὸ ἀνέλαβε καθηκόντως, μὲ τὴν φροντίδα μου, ἢ Ἱερά ἡμῶν Μητρόπολις, τῆς ὁποίας ὁ Ἱεραπόστολος οὗτος ὑπῆρξεν ἄριστον ἱερατικὸν τέκνον, καὶ ἐτίμησεν αὐτὴν ὄχι μόνον εἰς τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς περιοχὴν, ἀλλὰ γενικώτερον ἐν Ἑλλάδι, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὡς ἀκάματος καὶ ἀνεπαίσχυτος ἐργάτης τοῦ ἐκ-χριστιανισμοῦ ἐν Ἀφρικῇ, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν Οὐγκάντα, τὴν Κένυα, τὴν Ζαμβία καὶ τὸ Ζαῖρ ἢ Κονγκό.

Σύμπας ὁ ἱερός Κληρὸς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, καὶ τινες ἐνοριακοὶ ἐν αὐτῇ ἱεροὶ Νεοὶ, εὐσεβεῖς λαϊκοὶ, καὶ εἰς ἕξ ἀδελφοῦ ἀνεψιὸς τοῦ Ἱεραποστόλου ἐν Καλαμάτα, ὡς ἐπίσης καὶ τινες ἐκτὸς Μεσσηνίας Μεσσήνιοι Κληρικοὶ, συνεισέφερον ἀνάλογα καὶ κατὰ δύναμιν χρηματικὰ ποσὰ καὶ ἐκαλλιτεχνήθη τοιοῦτοτρόπως ἡ ὄρυχαλίνη αὕτη προτομῇ, καὶ ἀνυψώθη εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θάβρον. Εἶναι δὲ αὕτη ἀντίγραφον περιωθειῆς χαρακτηριστικῆς καὶ θελκτικῆς φωτογραφίας αὐτοῦ, ἔχοντος ἀπλωμένας τὰς πατρικὰς καὶ στοργικὰς του χεῖρας, κατὰ τρόπον ἐπιδέξιον καὶ ἱερόν, ἐπὶ τοῦ ἄκρου ἐνὸς ὤμου ἐκάστου ἐκ τῶν δύο ἀφρικανῶν μικρῶν παιδιῶν, ἐνὸς ἄρρενος δεξιᾶ του, καὶ ἐνὸς θήλεος ἀριστερὰ αὐτοῦ. Μικρῶν παιδιῶν, τέκνων του πνευματικῶν, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἀμέτρητον πλῆθος τῶν συνομηλικῶν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐκατήχησεν, ἐδάπτισεν, ἐμύρωσεν, ἐδίδαξεν, καὶ ἐν γένει ἀνεγέννησεν ἐν Χριστῷ καὶ κατέστησεν αὐτὰ «ἀρνία» τῆς ποιμένης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ὁποῖα χαρακτηριστικῶς καὶ λίαν ἐπιτυχῶς τὰ ὠνόμαζε «Λαγυαρνάκια» του. Ἡ ἐξ ἀντιγραφῆς φωτογραφίας αὐτοῦ προτομῇ αὕτη δὲν ἐγένετο μαρμαρίνη ἀλλὰ ὄρυχαλίνη, διὰ τὰ ἐνθυμίζῃ τὸ μελαφὸν χρῶμα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκχριστιανισθέντων ἀφρικανῶν, καὶ ἐδόθη εἰς αὐτὴν προσανατολισμὸς πρὸς νότον διὰ τὰ ἐνθυμίζῃ, ὡσαύτως, τὴν πρὸς νότον τῆς Μεσσηνίας εὐρισκομένην Ἀφρικῇ, τὴν χώραν ἐκείνην τῆς θαυμαστῆς Ἱεραποστολικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος.

Ἀλλὰ ποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἰδιαιτέρως καὶ ἐπαξίως σήμερον μνημονεύομενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Μεσσηνίας εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος;

Διὰ τὰ ἐξιστορηθῆ ὁ λάμπων βίος καὶ ἡ μεγάλη προσφορά τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσόστομου Παπασαραντοπούλου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν, ἀπαιτεῖται χρόνος πολὺς. Ἀπαιτεῖται ἡ συγγραφὴ ὀγκώδους βιβλίου, μεγαλυτέρου τοῦ ἀπὸ ἐτῶν κυκλοφορήσαντος. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ κληρικὸς οὗτος ἠδολογήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ καθωδηγήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ δύσκολον Ἱεραποστολικὸν ἔργον, καὶ προσεκλίμωσεν εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἐν προσευχῇ ἀδιαλείπτῳ, ἐν κόπῳ καὶ ἐν μόχθῳ καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, πολὺν καρπὸν πνευματικόν. Ἐνέγραψεν εἰς τὰς Ἱεράς δέλτους τῆς Ἐκκλησίας λαὸν πολὺν, καὶ κατέστησεν αὐτὸν «περιούσιον» τοῦ Κυρίου ποιμίον καὶ μέλη τίμια τῆς στρατευομένης ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησίας του καὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς θριαμβευούσης τοιαύτης.

Ὅμως, ἡ παρουσίασις, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς του, μερικῶν χαρακτηριστικῶν ἐκφάνσεων τοῦ ἐναρέτου βίου καὶ τῆς ἐπαινετῆς πολιτείας του, εἶναι ἀπαραιτήτως ἐπιβεβλημένη εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ.

Ὁ Ἱεραπόστολος Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος, κατὰ κόσμον Χρῆστος, Παπασαραντόπουλος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1903 εἰς τὸ χωρίον τοῦτο Βασιλίτσιον τῆς ἐπαρχίας Πυλίας τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας. Ὁ κτηνοτρόφος πατὴρ αὐτοῦ ὠνομάζετο Θεόδωρος, κατήγετο δὲ ἀπὸ τὸ ὄρεινόν χωρίον Ροῖνὸ τῆς Ἀρκαδίας, ἡ δὲ μήτηρ του ὀνομαζομένη Σταυρούλα κατήγετο ἀπὸ τὸ χωρίον Πυργάκι τῆς Μάνης. Στερηθεὶς τοῦ πατρὸς του εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν, καὶ φθάσας εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος αὐτῆς, ἐγκατεστάθη, παρὰ τὴν ἐπίμονον ἀρνησιν τοῦ ἀδελφοῦ του Πέτρου, εἰς τὸ ἐν Καλαμάτα αὐστηροῦ τύπου ἀσκητήριον τοῦ Παναγούλακη, ὅπου ἐπεδόθη εἰς ἀδιάλειπτον προσευχὴν, εἰς αὐστηρὰν νηστείαν καὶ εἰς συνεχῆ μελέτην, διὰ τῆς ὁποίας κατέστη αὐτοδίδακτος. Ἡ μελετηρότης τοῦ μάλιστα ἦτο συνεχῆς καὶ γλυκεῖα ἐνασχόλησις σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, συνεπικουρούσης δὲ καὶ τῆς φυσικῆς εὐφυΐας του, συνετέλεσαν ὥστε οὗτος νὰ θαυμάζεται διὰ τὴν εὐρυμάθειάν του. Ἐξ ἄλλου ὅμως, ἡ αὐστηρὰ ἀσκησις αὐτοῦ εἰς τὸ ἀσκητήριον τοῦ Παναγούλακη ἔκαμψε τὴν υγείαν του, καὶ ἔκτοτε, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, εἶχε μόνιμον ἡμικρανίαν καὶ ἀσθενικότητα. Κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἐκλήθη εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ὅπου καὶ ἐκεῖ ἀφήκεν ἀρίστως ἐντυπώσεις, καθ' ὅτι ὑπῆρξεν ἀπολύτως πειθαρχικός, ὑποδειγματικός καὶ προσευχητικός, ὡς πάντοτε. Ἀπολυθεὶς δὲ ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, ἐπανήλθεν εἰς τὸ ἀσκητήριον τοῦ Παναγούλακη, συνεχίζων τὴν προσφιλῆ εἰς αὐτὸν ἀσκητικὴν διασπῆν.

Ἡ μέχρι τοῦδε καλὴ πορεία τοῦ βίου του ἦτο ἐν τηλαυγῆς προσίμῳ τῆς περαιτέρω λαμπρᾶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σταδιοδρομίας του. Καὶ πράγματι. Τῇ 1 Ἰανουαρίου τοῦ 1925 εἰσῆλθεν ὡς δόκιμος εἰς τὴν ἐν Ἀλαγονίᾳ Μεσσηνίας παλαιόφατον Μονὴν Μαρδακίου, καὶ τῇ 4 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐκάρη μοναχὸς αὐτῆς, μετονομασθεὶς, κατὰ τὴν κοινὰν, ἀπὸ Χρῆστος εἰς Χρυσόστομον. Τῇ 4 Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους 1926 ἐχειροτονηθῆ διάκονος καὶ τῇ ἐπομένῃ πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἀσιδίου Μητροπολίτου Μεσσηνίας Μελετίου, διωρίσθη δὲ καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς ταύτης, καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς Μονῆς Γαρδικίου παρὰ τὴν Θουρίαν τῆς Μεσσηνίας, ἣτις Μονὴ Γαρδικίου ἀπετέλεσεν, ἀπὸ τοῦ 1855, τὴν ἑδρὰν τῆς Μονῆς Μαρδακίου. Εἰς τὴν Μονὴν Γαρδικίου μετέφερε καὶ τὴν μητέρα του, τὴν ὁποίαν ἔκειρε μοναχὴν μετονομάσας αὐτὴν ἀπὸ Σταυρούλαν εἰς Σεβαστιανήν. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Μονὴν Γαρδικίου διετέλεσε καὶ προσωρινὸς ἐφημέριος δύο χωρίων, καὶ δὴ τῆς Βρωμοδρύσεως, ὅπου ἐπολέμησε νικηφόρως τοὺς ἐκεῖ χιλιαστάς, καὶ τοῦ Λυκοτράφου, ὠφελήσας πνευματικῶς τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων αὐτῶν, ὡς ἐπίσης καὶ

ἄλλων χωρίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, εἰς τὰ ὁποῖα προσωρινῶς ἐφημέρευσε. Κατόπιν ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν πλησίον τῆς γενετήριας αὐτοῦ Μονῆς τῆς Χρυσοκελλαριάς, ἧτις ἦτο μετόχιον τῆς Μονῆς Βουλκάνου τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀσκούμενος δὲ ἐκεῖ ἐν προσευχῇ, μετέβαινε καὶ εἰς τὸ Βασιλίτσιον, τὴν γενετήριάν του, ὅπου ἴδρυσε Κατηχητικὸν Σχολεῖον, καὶ ἐξωμολόγει καὶ ἐνουθέτει τοὺς συμπατριώτας του «γὰ κάμουν μόνον ὅ,τι διδάσκει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας». "Ἄν καὶ παρέμεινε εἰς τὰς ὡς ἄνω Μονάς, ὅμως μετέβαινε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ εἰς τὴν Κραλαμάταν, ὅπου εἶχε παλαιούς φιλικούς καὶ πνευματικούς ὁραίους δεσμούς με τὸν ἥδη μακαριστὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἰωὴλ Γιαννακόπουλον, ἐκλεκτὴν ἐκκλησιαστικὴν Μεσσηνιακὴν προσωπικότητα, καὶ με τοὺς ἀκαταπονήτους κήρυκας τοῦ θείου λόγου Ἀρχιμανδρίτας Πολύκαρπον Ἀνδρώνην καὶ Ἰωάννην Μακρόπουλον, ὡσαύτως μακαριστούς, διὰ τῶν ὁποίων ἐσχετίσθη μετὰ τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ζωή», σχετιθεὶς ἀργότερον καὶ με τὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», αἱ ὁποῖαι τὸν ἐδοήθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀφρικῇ μέγα ἱεραποστολικὸν του ἔργον.

Μετὰ τὴν ἐν Μεσσηνίᾳ πνευματικῶς γόνιμον καὶ ἀθρόυδον διακονίαν αὐτοῦ, ὁ Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος προσελήθη εἰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσανθόν, καὶ ἐχειροθετήθη ὑπ' αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτης, διωρίσθη δὲ ἡγούμενος τῆς ἐν Σαλαμίνι Μονῆς τῆς Φανερωμένης. Ὅταν ἀποκατεστάθη εἰς τὸν θρόνον του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δαμασκηνός, τὸ 1941, ὁ Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μονῆς Φανερωμένης καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐνεγράφη εἰς τὸ Μοναχολόγιον τῆς Μονῆς Πετράκη. Ἐγκατεβίωσεν ἐν αὐτῇ, ἔφερεν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ μοναχὴν Σεβαστιανὴν, ἀποθανούσαν καὶ ταφείσαν ἐν τῇ Μονῇ. Διαμένων δὲ εἰς τὴν Μονῆν, ἤρχισεν ἐκεῖ ἐν ἔργον ψυχωφελέστατον ὡς ἐξομολόγος καὶ καθοδηγητὴς ψυχῶν πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως καὶ ὡς παρηγορητὴς πονεμένων ἀνθρώπων. Περαιτέρω, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς ἐν Ἑλλάδι, οὗτος μετέβη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, καὶ ἀπέβη πολυτιμώτατος συνεργάτης τοῦ υπεραγαπήσαντος αὐτὸν ἀειμνήστου ἥδη Μητροπολίτου Παντελεήμονος, τὸν ὁποῖον ἐδοήθησεν εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ ἔθνικόν ἀξιόλογον ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκριτικῇ ταύτῃ καὶ νευραλγικῇ περιουσίᾳ, κατὰ τὰς δυσκόλους καὶ ἐπικινδύνους ἐκείνας ἡμέρας, διακινδυνεύων καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν του ἐν μέσῳ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων. Ἄλλος σταθμὸς τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ, μετὰ τὴν Ἐδεσσαν, ἦτο ἡ Κοζάνη εἰς τὴν ὁποίαν εἰργάσθη εὐθὺς μετὰ τὴν Κατοχὴν. Ἐκ τῆς Κοζάνης μετέβη εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ εἰργάσθη ἐκεῖ ὡς ἐφημέριος συνοικιακῆς μικρᾶς ἐνορίας, ἀγαπηθεὶς πολὺ ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ. Ἐν τέλει, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν Μονὴν Πετράκη, ὡς ἀδελφὸς αὐτῆς, ἔλαβε δὲ τότε τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου, ὡς κατ' οἶκον διδασκάλος, ὡς εἶχε λάβει ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἐπίσης ὡς κατ' οἶ-

κον διδασκάλος, καθ' ὅσον, ὡς προανέφερα, ἦτο φιλομαθέστατος, διδελφίλος καὶ αὐτοδίδακτος. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ φιλομάθειά του, ἢ ὁποῖα τὸν κατέστησεν εὐρυμαθῆ, καὶ ἢ ἀκόρρατος δίψα του διὰ περαιτέρω ἀνωτέραν μόρφωσιν, συνετέλεσαν ὥστε οὗτος, εἰς ἡλικίαν 55 ἐτῶν, γὰ λάβῃ ἐν ἔτει 1958 τὸ δίπλωμα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἡ μέχρι τοῦδε, ἐπὶ τριάκοντα δύο συναπτὰ ἔτη, ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1926 εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὰς Ἱερὰς τάξεις τοῦ Κλήρου, μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1958 λήψεως τοῦ Θεολογικοῦ πτυχίου, προσφορά αὐτοῦ εἰς διαφόρους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσεις, τὰς ὁποίας ἐτίμησε διὰ τῆς δλοφύχου ἐργατικότητός του, ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφιλοχρηματίᾳ παραδειγματικῇ, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου τῶν «ἔργων καὶ ἡμερῶν» αὐτοῦ, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου.

Ἐπάρχει ὅμως καὶ ἐν δευτέρῳ ἀξιολογούμενῳ μέρει εἰς τὸ βιβλίον δραστηριότητος τοῦ ἀειμνήστου τούτου Ἀρχιμανδρίτου. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἱεραποστολικὴ αὐτοῦ δράσις εἰς τὴν Μαύρην Ἠπειρον, τὴν Ἀφρικὴν. Παρὰ τὰς ἀντιθέτους ὑποδείξεις ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων, ἀγαπῶντων καὶ τιμῶντων αὐτόν, καὶ παρὰ τὰς πιέσεις φιλικῶν του προσώπων, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, κατὰ τὸ ἔτος 1960, εἰς ἡλικίαν 57 ἐτῶν, ὅτε ἀρχίζουσι τὰ σύνδρομα τοῦ ἐγγίζοντος γήρατος, ἀφῆκε διὰ παντός τὰς Ἀθήνας καὶ γενικώτερον τὴν Ἑλλάδα καὶ, ὅπως ἐπρόσταξεν ὁ Ἰησοῦς, ἐταν ἀπέστειλε τοὺς Μαθητάς καὶ Ἀποστόλους του εἰς τὸ κήρυγμα, γὰ πορευθῶν εἰς αὐτὸ χωρὶς γὰ ἔχουν «χρυσὸν» ἢ «ἄργυρον», οὔτε «χαλκόν», οὔτε «πῆραν», οὔτε «δύο χιτῶνας», οὔτε «ὑποδήματα», οὔτε «ράβδον» (Ματθ. 10, 9-10), μετέβη εἰς τὴν μακρυνὴν ἐν Ἀφρικῇ Οὐγκάντα, διὰ γὰ εὐαγγελισθῆ τὸν Χριστὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν του εἰς τοὺς ἐκεῖ κατοίκους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον πληροφροσύνῃ τὸ σωτήριον ἔργον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀν καὶ ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐπέρασαν δύο χιλιάδες ἔτη.

Δύο δὲ ἦσαν τὰ μεγάλα κίνητρα, τὰ ὁποῖα ἔδωσαν εἰς τὸν, περίπου, γέροντα τὴν ἡλικίαν σεβάσιμον τούτου κληρικὸν τὴν δύναμιν καὶ τὰ πτερὰ τῆς μεγάλης μεταναστευτικῆς του πορείας διὰ «τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ», ὅπως ἀναφέρει διὰ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (Ἀποκ. 1,2) : Πρῶτον, ὁ καταπληκτικὸς δυναμισμὸς αὐτοῦ πρὸς ἐργασίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς δόξαν Χριστοῦ, τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε λειτουργὸς πάλλευκος τὸν βίον, θύτης ἱερὸς ἐν τῷ ἐπιγεῖῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ ἐργάτης τῆμιος καὶ ἀποδοτικὸς εἰς τὸν θεῖον ἀμπελῶνα του. Δεύτερον, ὁ πόθος του γὰ κηρύξῃ τὸν Χριστὸν ὄχι πλέον εἰς γνωρίζοντας αὐτὸν καὶ ἀθετοῦντας τὸ ἅγιον θέλημα του, με βίον ἀντιχριστιανικὸν καὶ ἀντίχριστον, ἀλλὰ εἰς λαὸν διψῶντα τὴν ἀλήθειαν καὶ μὴ γνωρίζοντα τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Τὸν συνεχίνει δὲ μέχρι τῶν μυχιῶν του ἢ πληροφροσύνῃ ἀπὸ ἀνθρώπους τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἀνευαγγε-

στων λαῶν περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ εὐαγγελισμοῦ εἰς τὰ ἀχανῆ μέρη τῆς χώρας ταύτης.

Πρῶτος σταθμὸς τοῦ ἱεραποστολικοῦ του ἔργου ὑπῆρξεν, ὡς προανέφερα, ἡ Οὐγκάντα. Ἐκεῖ, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν μέσῳ συνεχῶν καὶ μεγάλων δυσκολιῶν κατώρθωσε νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον μεγάλης ἱεραποστολικῆς σπουδαιότητος διὰ τῆς ἐκχριστιανίσεως ἀμετρήτων ἰθαγενῶν, τοὺς ὁποίους προσήγαγεν εἰς Χριστὸν διὰ τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος. Ἐκτίσεν ἱεροὺς Ναοὺς, ἔδρυσεν Κατηχητικὰ Σχολεῖα διὰ τὰ «Λαγιαράκια» του, ὅπως ὠνόμαζε τὰ μελαμφόχρωμα «χριστιανόπουλα» τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐν γένει μὲ προσευχὴν, καὶ μὲ ἀγωνίαν καὶ μὲ ἀνεξάντλητον ὑπομονὴν καὶ ἐργατικότητα ἔκαμεν «ἔργον εὐαγγελιστοῦ», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Β' Τιμ. 4,5). Προσέτι, συνετέλεσε νὰ χειροτονηθοῦν εὐσεβεῖς ἰθαγενεῖς κληρικοί, ἔδρυσεν ἱεραποστολικούς Σταθμούς, καὶ συνεκρότησε πλήρεις χριστιανικὰς κοινότητας. Πρὸς τοὺτοις, ἐξέμαθε καὶ τὴν γλώσσαν τῶν ἰθαγενῶν τὴν ὀνομαζομένην «Σουαχίλι» πρὸς καλλιτέραν ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου του, μετέφρασε δὲ εἰς αὐτὴν τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, διάφορα λειτουργικὰ βιβλία καὶ ἄλλας προσευχάς. Ἐνας αὐτός, εὐρέθη ἐν μέσῳ ἔργου πολυπόνου καὶ πολυμεροῦς, τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐδημιούργησε. Εὐρέθη ὁ ἀκαταπόνητος αὐτὸς ἱεραπόστολος, παρ' ὄλην τὴν ἀσθενικότητα αὐτοῦ, εἰς τὸ μέσον τοῦ θαυμαστοῦ ἀποτελέσματος τοῦ λόπου του καὶ τῶν ἀγώνων του, ὅπως ὁ εὐτυχῆς γεωργὸς ὁ ὁποῖος χαίρεται βλεπῶν πολλαπλασιαζομένους εἰς τὸ ἑκατονταπλάσιον τοὺς κόκκους τοῦ σίτου, τοὺς ὁποίους, μὲ κόπους καὶ μὲ ἐλπίδας πολλὰς, ἔρριψεν εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, καὶ ἐν τῷ καταλλήλῳ καιρῷ ἀπολαμβάνει τὴν ἀμοιβὴν τοῦ καλλιεργητικοῦ του ἔργου. Εἰς τὰς ἀνωτέρω φροντίδας αὐτοῦ πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀνύστακτος μέριμνά του διὰ τὴν ἐξεύρεσιν χρημάτων ἀπαραιτήτων διὰ τὸ ἱεραποστολικὸν του ἔργον, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἱεροῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ἀνεγειρομένων τελείων ἢ προχείρων Ναῶν, καὶ δι' ἄλλα πολλά, τὰ ὁποῖα εἶναι συνηφασμένα γενικῶς μὲ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, καὶ μάλιστα Ἐκκλησίας νεοπαγοῦς. Δι' αὐτὸν τὸν σοβαρώτατον λόγον ἀνέπτυξε μίαν ἀτελείωτον καὶ πυκνὴν ἀλληλογραφίαν μὲ πρόσωπα ἐν Ἑλλάδι καὶ μὲ ὀργανώσεις ἐκκλησιαστικὰς, ζητῶν ὡς ἐπαίτης χρηματικὰς ἐνισχύσεις καὶ εἶδη ἐκκλησιαστικά, τὰ ὁποῖα καὶ ἀπεστέλλοντο ἄλλοτε συστηματικῶς, ἄλλοτε ἐν καθυστερήσει, πράγμα τὸ ὁποῖον καταπονοῦσεν αὐτὸν ψυχικῶς. Παρὰ ταῦτα ὅμως, τὸ ἔργον του ἠκολούθει τὴν ἄνοδον τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας, συνεργούσης τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ παρίστατο ἀνάγκη πολλαπλασιασμοῦ τῶν κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν λαϊκῶν, συνεργατῶν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἰθαγενῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν συνεργατῶν του. «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι» (Λουκ. 10,2). Καὶ ὁ γέροντος καλλιεργητῆς, κατάφορτος ἀπὸ ἐργασίαν καὶ κόπον καὶ μόχθον καὶ μέριμναν εἰς τὸν πνευματικὸν σιταγρὸν τοῦ Κυρίου, ἐγεώργει τὸ γεώργιον αὐτοῦ. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐπιτυχίας αὐτοῦ, πρὸς ἀναζήτησιν βοηθῶν καὶ χρηματικῆς βοηθείας διὰ τὸ ἔργον

του, εἶναι ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ἐν ἔτει 1963, σύστασις τῆς σήμερον ὀνομαζομένης Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς «Οἱ Φίλοι τῆς Οὐγκάντα», ἡ ὁποία ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν προσπάθειαν ποικίλης βοήθειας καὶ ἀντιλήψεως εἰς τὸ ἐκτεταμένον ἱεραποστολικὸν του ἔργον. Πολὺ ὠσαύτως συνέβαλον εἰς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἑλληνοφώνων Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἀφανῶς ἐπικουροῦντες καὶ ἀθορύβως συντρέχοντες αὐτῷ.

Δεύτερος σταθμὸς τοῦ ἱεραποστολικοῦ του ἔργου ὑπῆρξε τὸ Κογκό. Εἶναι αὐτοψυχογραφικὴ ἡ φράσις εἰς ἐπιστολὴν του τὴν ὁποίαν ἔγραψε διὰ τὴν μετακίνησιν του ἀπὸ τὴν Οὐγκάντα εἰς τὸ Κογκό: «Ἡ φτωχὴ μου ψυχὴ —σημειῶνει— ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ παραδέχεται ἐγκατάλειψιν τῆς Μαύρης Ἡπείρου». Καὶ εἰς αὐτὴν ὠσαύτως τὴν χώραν, τῶν ἀνευαγγελιστῶν, καὶ ἀκολούθως φιλοχρίστων, μαύρων κατοίκων τῆς, εἰργάσθη ἐν συνεχείᾳ, ὅπως εἰς τὴν Οὐγκάντα, τὸ δὲ ἔργον του ἠὺλογήθη καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ του συγκομιδὴ ὑπῆρξε καταπληκτικὴ. Θρίαμβος ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, θρίαμβος γνώσεως τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Τὸν θρίαμβον ὅμως τοῦτον τὸν συνώδευεν, ὡς πάντοτε, ἐργασία ἔντονος καὶ ἐξουθενωτικῆ. Διὰ τοῦτο ἡ πηγὴ τῶν δυνάμεων τοῦ γέροντος ἤρχισε, κατὰ τὸν ἀκαμπτον φυσικὸν νόμον, νὰ γίνεταί «ὀλιγόροτος», κατὰ λέξιν τοῦ Ἡσυχίου, καὶ ἤρχισαν ἐπίσης τοῦ λήγοντος φθινοπώρου τῆς ζωῆς του νὰ ἀφθοιοῦν τὰ δείγματα. Ὅμως ὡς βράχος ἵστατο ἀκαμπτὸς ὁ ζήλος, καὶ διαπεραστικὴ παρέμενε ἡ παρακλητικὴ φωνὴ τοῦ ἐργάτου διὰ τὴν ἀποστολὴν βοηθῶν καὶ συνεργατῶν αὐτοῦ, ἀποφασισμένου νὰ ἀποθάνῃ, καὶ ἀνευ αὐτῶν, ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῆς ἱεραποστολῆς ἐπάλλεων. Καὶ πράγματι. Ἐπεσεν ἡρωικῶς ἐπὶ τῶν ἱεραποστολικῶν του ἐπάλλεων. Εὐρισκόμενος εἰς ἱεραποστολικὴν κοπιώδη πορείαν, ἀπὸ τὴν Κανάνγκα εἰς τὸ Μπουζιμάζι, ἔπαθεν ἀκατάσχετον ρινορραγίαν τῇ 13 Δεκεμβρίου 1972, καὶ ἔνεκα τῆς ἀσθενείας ταύτης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κανάνγκα. Ἀφοῦ συνῆλθεν ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, ἐτέλεσε τὴν τελευταίαν θείαν Λειτουργίαν τοῦ βίου του, τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, κατὰ μίαν συγκυρίαν ἀναμνήσεως τῆς ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἀναγεννήσεως πολλοῦ Ἀφρικανικοῦ λαοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἦτοι τῇ 29 Δεκεμβρίου τοῦ ὡς ἄνω ἔτους, ὡς προανέφερα, ἀφοῦ πρὸ τριημέρου προέδλεψε τὸ τέλος του, μετέστη πρὸς Κύριον, ἐτελεύτησεν ἐν εἰρήνῃ, καὶ, ὡς λέγει ἡ Ἀποκάλυψις, «ἀνεπαύθη ἐκ τῶν κόπων αὐτοῦ, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ» (Ἀποκ. 14,13). Ἀνεπαύθη καὶ ἐνεταφιάσθη ἐν Κανάνγκα, καὶ ἐπηλύθευσεν οὕτως ὁ λόγος του, τὸν ὁποῖον εἶπεν εἰς ἀποτρέψαντας αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀφρικὴν δι' ἱεραποστολήν: «Ὑπάρχουν —εἶπε— καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν μνημάτα».

Διὰ τῆς μεταστάσεώς του εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ἔκλεισε τὸ βιβλίον τοῦ λάμποντος ἐπιγείου βίου του, τῶν ἀτελεσιγῶν δραστηριοτήτων του πρὸ τῆς ἱερα-

ποστολής, κατ' ἐξοχήν δὲ κατὰ τὰ δώδεκα ἔτη τῶν ἐν Ἀφρικῇ θαυμαστῶν ἱεραποστολικῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ. Καί, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐθρηγήθη πολὺ ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀναγεγεννημένων ἰθαγενῶν, οἱ ὁποῖοι, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν «Παπποῦν», τὸν θεωροῦν ὡς ἅγιον. Ὁ θάνατός του συνέκίνησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Ὀρθόδοξος Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ ἐστερήθη δι' αὐτοῦ ἐνὸς πρωτοφανοῦς στυλοβάτου αὐτῆς.

Μετὰ τὸν θάνατόν του ἐγράφησαν, δικαίως, πολλὰ καλὰ καὶ ἐπαινετὰ περὶ τῆς προσωπικότητός του καὶ τοῦ τεραστίου ἱεραποστολικοῦ ἔργου του. Εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος βιβλία καὶ ἄρθρα περὶ αὐτοῦ, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, καὶ προσεκλήθη μία ἔντονος κίνησις ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς. Εἰδικώτερον, ὁ ἅγιος συνεχιστὴς τοῦ ἔργου του, εἰς τὴν Κανάνγκα, Ἀρχιμανδρίτης Χαρίτων Πνευματικῆς Ἰδρυσεῖς ἐν Πάτραις, κατὰ τὸ ἔτος 1972, τὸν Σύλλογον Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς «Ὁ Πρωτόκλητος», ὅστις ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν «Φῶς ἔθνων», ὅπως ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἑλληνικὴ Ἀδελφότης Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς «Οἱ Φίλοι τῆς Οὐγκάντα» ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν «Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή». Ὡσαύτως, ἡ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διατελοῦσα Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ συγκεκριμένως ἡ «Διευθυνσις Ὀρθοδόξου Μαρτυρίας», ἐκδίδει ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1981 τὸ Ἱεραποστολικὸν περιοδικὸν «Πάντα τὰ ἔθνη» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου Γιαννουλάτου Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τελούντος ἐν ἀποσπασεί, ὡς ὄντος Τοποτηρητοῦ «ἄχρι καιροῦ» τῆς ἐν Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ Ἱεράς Μητροπόλεως Εἰρηνοπούλεως, διὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἐν Οὐγκάντα, Κένυα καὶ Τανζανία, ὄντος καὶ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὅμως, πέρα τῶν ὄσων ἐγράφησαν ἐπαινετῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὄσων μελλοντικῶς θὰ γραφοῦν περὶ τοῦ ἱεραποστολοῦ τούτου, ἡ μνήμη αὐτοῦ θὰ διατηρεῖται ἄσβεστος ἐν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡ Ἱστορία εἰδικώτερον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς θὰ περιλάβῃ ὅπως ἰδιαίτερον καὶ ἰδιαζόντως ἀξιόλογον κεφάλαιον, ἀναφερόμενον εἰς τὸν σπάνιον τοῦτον κληρικόν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τιμὴν καὶ κύχημα, ἰδιαίτερος, τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ πατρίδος, τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Βασιλείου τῆς Μεσογείας. Εἶναι, δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, μεγάλη ἡ ὑποχρέωσις τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος ταύτης νὰ τιμοῦν — ὅπως πράγματι τιμοῦν — τὴν μνήμην τοῦ μοναδικοῦ καὶ μεγάλου τέκνου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον συνετέλεσεν ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλείου νὰ γίνῃ εὐφήμεως γνωστὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Τὸ Βασιλεῖσιον, τὸ ὁποῖον ἀνέδειξε τὸν ἱεραπόστολον Ἀρχιμανδρίτην Χρυσόστομον Παπασαραντόπουλον, ἔχει βαρυτάτην ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν κληρονομίαν, ἀκριβῶς διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην προσωπικότητα. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι γνωρίζουν τὸν δῖον,

γνωρίζουν, ἔστω καὶ δι' ὀλίγων, τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ εὐκλεοῦς τέκνου τοῦ Βασιλείου. Οἱ νεώτεροι Βασιλεισιῶται δὲν θὰ ἀρκεσθῶν μόνον εἰς τὴν γνῶσιν τῶν παλαιότερων. Κατὰ καθήκον θὰ ἐνδιαφερθοῦν, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἀνήσυχος καὶ ἐρευνητικὴ ἡλικία τῆς νεότητος, νὰ μάθουν πολλὰ περὶ τοῦ τετιμημένου τούτου τέκνου τῆς γενετέρας αὐτῶν, αὐτοῦ μὲ τὸν ὁποῖον ἔχουν τὴν τιμὴν νὰ εἶναι συμπολίται καὶ συγχωριανοί. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ θὰ πληροφορηθοῦν, ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ, ὅτι ὑπάρχουν «δόξαι» καὶ «τιμαὶ» εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἐφήμεροι, καὶ ἀκόμη ὅτι ὑπάρχουν διάφοροι τρόποι ζωῆς, ἀπὸ τοῦ πλέον ἁγνοῦ καὶ ἁγίου, μέχρι τοῦ πλέον ἀπαισίου καὶ ἀθλίου, καὶ τέλος, ὅτι εἶναι εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου νὰ ἐκλέξῃ ἢ τὴν ἀρίστην ὁδὸν τῆς πραγματικῆς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν τιμῆς καὶ δόξης, ἢ τὴν καταστρεπτικὴν κατωφέρειαν τῆς ἀποτυχίας εἰς τὴν ζωὴν, χωρὶς τὸν Χριστόν, τὸν ἀρχηγόν τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Εἰς τὸν τίμιον ἀγῶνα διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν καὶ πολιτείαν, παντὸς φιλοχρίστου χριστιανοῦ, καὶ ἐν προκειμένῳ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, ἡ προτομὴ αὐτῆ θὰ εἶναι, διὰ τοὺς ἐντοπίους, τοὺς περαστικούς καὶ τοὺς ξένους, ὑπενθύμισις ζωηρὰ καὶ διαρκής, ὅτι ἡ ἀσύγκριτος δόξα καὶ τιμὴ, τὸ πραγματικὸν μεγαλεῖον καὶ ἡ ἀληθὴς εὐτυχία εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ πέραν τοῦ τάφου, εἶναι ἡ λαμπρότης τοῦ φωτός τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πηγάζει καὶ ἡ λαμπρότης τῆς ἐναρέτου καὶ ἀγίας ζωῆς, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ «οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5,16). Αὐτὴ δὲ ἡ λαμπρότης τῆς ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστόν ἀγωνιστικῆς ζωῆς ἔχει καὶ τὴν εἰς τὴν αἰωνιότητα ἀθάνατον μονιμότητα αὐτῆς, διότι δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν «τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν» ἀπόκειται ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, κατὰ τὴν θεόπνευστον τοῦ θεοῦ Ἀποστόλου Παύλου διδασχὴν (Β' Τιμ. 4, 7-8).

Ἀείμνηστε Ἀρχιμανδρίτα ἱεραπόστολε Χρυσόστομε Παπασαραντόπουλε, ἡ μὲν ψυχὴ σου, ἡ μέχρι θανάτου ἀγαπήσασα τὸν Κύριον ἡμῶν, ἀναπαύεται ἐν οὐρανοῖς πλησίον αὐτοῦ, τὸ δὲ πολύπονον σῶμα σου εὐρίσκειται εἰς ἀπέριπτον τάφον ἐν Κανάνγκα τῆς Ἀφρικῆς, φυλάσσον καὶ παρακολουθοῦν τὴν τετιμημένην καὶ ἀξιέπαινον ἱεραποστολικὴν σου καρποφορίαν ἐν τῇ Μαύρῃ Ἠπειρῷ. Ἡ γενετέρά σου, τὸ Βασιλεῖσιον τῆς Μεσογείας, καυχᾶται διὰ τὸ ἐκλεκτόν τέκνον αὐτῆς, διὰ σέ, ὅστις ἐτίμησες καὶ ἐδόξασες αὐτὴν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἀφρικῇ, ἔγθα ἔσπειρες τὸν λόγον τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκήρυξες τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν ζωὴν, μὲ δύναμιν καὶ φωτισμὸν τοῦ ἀναστάτου Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰπόντος εἰς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28,19). Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σὲ θεωρεῖ ἕξοχον

Η ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο έρχομός του Κυρίου στον κόσμο μας δεν έγινε για να έχουμε ένα νέο σύστημα ή μια νέα ιδεολογία, ούτε βέβαια μια νέα κοσμοαντίληψη της ζωής. Ακόμη δεν έγινε απλώς για να έχουμε μια νέα θρησκεία. Όπως μας έβεβαίωσε ο ίδιος ο Κύριος: «Εγώ ήλθον, ένα ζώην έχωσι και περισσόν έχωσιν» (Ίωάν. ι' 10). Η Θεία ενσάρκωσή Του έγινε για να μας δώσει ένα νέο τρόπο ζωής, μια νέα στάση ζωής. Χαρακτηριστικά αναφέρει ο Απόστολος Παύλος: «Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινή κτίσις τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κορ. ε' 17). Καί ἡ «καινή κτίσις», αὐτή ἡ καινούργια δημιουργία, εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τό Μυστικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού καί οἱ «πύλες τοῦ Ἄδου» (Ματθ. ιστ' 18) δὲ θά μπορέσουν νά τήν κατανήσουν. Αὐτή ἡ «καινή κτίσις», ὅπως ἔχει λεχθεῖ: «ἐναγκαλιζέται τὰ πάντα, προσλαμβάνει τὰ πάντα καί μεταμορφώνει τὰ πάντα» (Χομιάκωφ). Εἶναι ὁ τρόπος τῆς συνεχιζόμενης παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στον κόσμο μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Μέσα σ' αὐτήν ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἕνας ἀναζητητής τοῦ θείου μέ μια ἀκαθόριστη θρησκευτική διάθεση, πού προσπαθεῖ νά ικανοποιήσει κάποιες θρησκευτικές ἀνάγκες του. Οὔτε πάλιν ἡ θέση του μέσα στήν Ἐκκλησία εἶναι για νά λύσει μερικά μεταφυσικά ἢ υπαρξιακά ἐρωτήματα του. Ἡ Ἐκκλησία ὡς θεανθρώπινη κοινωνία, ὡς ὁ Χριστός «ἐν ἡμῖν καί ἡμεῖς ἐν τῷ Χριστῷ» (Σιμέμαν), φανερώνει μιάν ἄμεση προσωπική σχέση. Τήν ἐνωση τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός ἐνανθρωπίζεται για νά μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νά θεοποιηθεῖ, νά γίνει κατὰ χάριν Θεός. Γι' αὐτό καί τὸ πιστό μέλος τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται σέ μια ριζική, οὐσιαστική ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς του. Γιατί, ὅπως θά ἔλεγε καί ὁ Ἄπ. Παῦλος «ἡ ζωὴ ἡμῶν» εἶναι ὁ Χριστός καί αὐτὴ ἡ ζωὴ μας «κέρχεται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» (Κολ. γ' 3). Ἔτσι ὁ Χριστός οὐσιαστικά εἶναι «ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς» μας (Ίωάν. στ' 35) καί τὸ «ὔδωρ τῶν ζῶν» (Ίωάν. δ' 11). Καί ὁ «ἐρχόμενος πρὸς Αὐτὸν οὐ μὴ πεινάσῃ καί ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε» (Ίωάν. στ' 36).

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη τιμᾶται τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου, ἀσφαλῶς ὑπῆρξαν «μελίρρουτοι πο-

ταμοὶ τῆς σοφίας», «τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι», «ἀκραιφνέστατοι θεολόγοι», «φωστῆρες υπέρλαμπροι» κατὰ τὸν ὕμνογράφο τους. Οἱ τίτλοι τους ὅμως αὐτοὶ καί πολλοὶ ἄλλοι, δὲν ἀπέβλεπαν στὸ νά υπογραμμίσουν τὴ θεολογικὴ ἢ φιλοσοφικὴ τους κατάρτιση ἢ τὸ στοχασμὸ τους. Ἡ ἄλλη πολιτεία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν δὲ στόχευε στὴ δημιουργία νέων θεολογικῶν θέσεων καί τάσεων.

Όπως ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἔτσι καί οἱ τιμώμενοι τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου, μέ τὸ θεωρητικὸ ἐξοπλισμὸ πού διέθεταν δὲν ὑπηρετοῦσαν μιὰ στεγνὴ καί ἀποκοιμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ ιδεολογία ἢ θρησκεία ἢ σύστημα θεολογικὸ ἢ φιλοσοφικὸ. Σύμφωνα μέ τὸν ὕμνογράφο τους ὑπῆρξαν καί «τῶν ἡθῶν διορθωταὶ» καί «παιδευταὶ τοῦ βίου». Ὡς «ἐπίγειοι Ἄγγελοι» καί «Θεοφόροι Πατέρες καί Ὅσιοι» ἔδιδαν μαρτυρία τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἐζοῦσαν, ἀλλὰ καί ἐργάζονταν για τὴν «ἄλλην βιοτήν», τῆς «καινῆς κτίσεως». Πρὶν κηρύξουν τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καί πρὶν τὴ διατυπώσουν στὰ σοφὰ συγγράμματά τους, τὴν εἶχαν προσωπικὸ καί καθημερινὸ βίωμά τους. Γι' αὐτοὺς κυριολεκτικὰ ἴσχυε ὁ λόγος πῶς: «ἡ ζωὴ τους ὁλόκληρη ἦταν ἀπὸ τὸ Χριστὸ γι' αὐτὸ καί ἦταν Χριστο-ζωὴ ἢ σκέψη τους ἦταν Χριστοσκέψη ἢ αἴσθησή τους Χριστο-αἴσθηση» (π. Ἰουστίνος Πόποβιτς). Ἀκόμη γι' αὐτοὺς, ἔχει ἀπόλυτη ἐφαρμογὴ ἡ ρῆση πῶς δὲν ὑπῆρξαν οἱ «μαθόντες τὰ θεῖα», ἀλλὰ «οἱ πάσχοντες τὰ θεῖα».

Ἡ Θεολογία τους δὲν ἐκινεῖτο σ' ἕνα θεωρητικὸ ἐπίπεδο, οὔτε ἀσκοῦσαν μιὰ ἀκαδημαϊκὴ θεολογία τοῦ σπουδαστηρίου. Καί αὐτὴ ἡ θεωρητικὴ ἐνασχόλησή τους ἀποσκοποῦσε νά διακονήσῃ τὴ ζωὴ. Μέσα ἀπὸ τὴ ζωὴ καί για τὴ ζωὴ θεολογοῦσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἡ πολιτεία τους καί ἡ βιοτὴ τους ἦταν κατὰ Θεόν, γι' αὐτὸ καί ἐθεολογοῦσαν. Ἐκεῖνο πού ἔλεγε ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ ἀσκητὴς εἶχε πρωταρχικὴ σημασία για τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες: «εἰ θεολόγος εἰ προσεύξη ἀληθῶς. Καί εἰ ἀληθῶς προσεύξη θεολόγος εἶ». Ἄν εἶσαι θεολόγος, θά προσευχηθεῖς ἀληθινά. Κι ἂν προσεύχεσαι ἀληθινά, εἶσαι θεολόγος. Αὐτῆς τῆς διωματικῆς θεολογίας κήρυκες καί διδάσκαλοι ὑπῆρξαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες. Ἔτσι ὁ λόγος τους ἦταν μεστός, ζωντανός καί ἐλπιδοφόρος, ἀλλὰ καί πάντα ἐπίκαιρος. Χωρὶς νά υποτιμοῦν τίς ἀρνητικὲς πλευρὲς τῆς ζωῆς καί αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη παναμαρτωλότητά μας, κατευθυνόταν ἀπὸ μιὰ αἰσιόδοξη ἐμπιστοσύνη για τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καί τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ φύση του εἶναι «ὄν τρεπτόν» καί «ἀλλοιωτὸν» ὑπόκειται σέ πολλές μεταβολές καί εἶναι δεκτικὸς βελτιώσεως καί μεταμορφώσεως. Ἀπὸ τὴ μεγαλύτερη πτώση μπορεῖ νά ὁδηγηθεῖ στήν πρὸ ἐκπληκτικὴ καί θαυμαστὴ ἀνόρθωση. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, ὡς γνήσιοι ἐκφραστὲς τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως, δὲ δέχονται ἕναν τρόπο ζωῆς στατικὸ, ἀμετακίνητο καί ἀκαμπτο κάποτε. Πιστεύουν στήν ἀδιάκοπη δημιουργία. «Ὁδὸ βούλεται

στέλεχος μεταξύ τῶν συγχρόνων Ἱεραποστόλων αὐτῆς. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας, ἀναγνωρίζει ἐν τῷ προσώπῳ σου, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, ἕνα ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων καί σπανιωτέρων ἱερομονάχων αὐτῆς κατὰ τὸν παρόντα εἰκοστὸν αἰῶνα. Ἡ Ἱερά αὐτῆ Μητρόπολις, δι' ἔμου τοῦ Ποιμενάρχου αὐτῆς, ἀνέθηκε τὴν στήλην ταύτην, μετὰ τῆς ἐπ' αὐτῆς προταμῆς τῆς σεβασμίας μορφῆς σου καί τῶν συμπαθητικῶν ἀφρικανοπαίδων, εἰς τιμὴν καί μνήμην σου.

Αἰωνία ἡ μνήμη σου.

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

σε ὁ Λόγος ποτέ ἐν ταυτῷ μ ε ν ε ι ν, ἀλλ' ἀεὶ κί ν η τ ο ν εἶναι, εὐ κί ν η τ ο ν, πάντως γ ε ὄ κ τ ι σ τ ο ν' ἂν ἁμαρτάνῃς ἐπιστρέφοντα' εἰ κατορθεῖς ἐπιτείνοντα».

Δηλαδή, μᾶς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Θεὸς Λόγος δὲ θέλει νὰ μένουμε στὸ ἴδιο μέρος, ἀλλὰ μᾶς θέλει ἀεικίνητους καὶ εὐκίνητους καὶ μάλιστα ὡς νέα κτίσματα ἔτσι, ὥστε νὰ μπορούμε νὰ ἐπιστρέφουμε, ὅταν ἁμαρτάνουμε καὶ νὰ ἐντείνουμε τὶς προσπάθειές μας, ὅταν βαδίζουμε σωστά.

Ἡ πίστη δὲν ἀποκλείει τὸ «μ ε ν ε ι ν». Δηλαδή τὴν ἐμμονὴν στὴν ἀλήθεια, τὸ δέσιμο καὶ τὸ στεγνὸ σύνδεσμο μὲ τὶς ρίζες μας, ἐκεῖνο πὺν χαρακτηρίζουμε νοστροπία καὶ διάθεση παραδοσιακή. Ἀντίθετα θεωρεῖ βασικὴ προϋπόθεση τῆς ὄλης μας ζωῆς τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν τήρηση τῶν παραδοσιακῶν μας θησαυρῶν. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ «μένειν» δὲν ἀποκλείει καὶ τὸ «περιπατεῖν», πὺν εἶναι ἡ ἀνανέωση, ἡ ἀλλαγὴ, ἡ μεταμόρφωση. Γιὰ τοὺς Πατέρες, τὸ «μένειν», πὺν εἶναι ἡ παράδοση, συνδυάζεται ἁρμονικὰ μὲ τὸ «ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. στ' 5) τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ἡ παράδοση, πὺν «ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ» περιφρουροῦν οἱ Πατέρες, χαρίζει τὴ σταθερὴ καὶ ἀκλόνητη δάση καὶ τὰ ὅρια ἀσφαλείας γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ «καινὴ κτίσις».

Τὸ ὄραμα τοῦ «καινοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς καινῆς γῆς» (Ἀποκ. κα' 1) καὶ τοῦ «καινοῦ ἀνθρώπου» (Ἐφεσ. β' 16), γιὰ νὰ γίνεται κάπως πραγματικότητα, ἀπαιτεῖ τὴ συνύπαρξη τοῦ «μ ε ν ε ι ν» καὶ τοῦ «π ε ρ ι π α τ ε ῖ ν». Ἡ παράδοση μὲ τὴν ἀνανέωση νὰ συμβαδίζουν. Χωρισμένες καὶ διχασμένες καὶ μάλιστα σὲ ὁ ἐνεξῆ, παρουσιάζουν μορφές ζωῆς πλανημένες καὶ ἀλλοπρόσαλλες.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας «ἔμεναν» σταθεροὶ στὴν παράδοση, ἀλλὰ καὶ συνεχῶς «περιπατοῦσαν» στὴν καινούργια δημιουργία. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τοὺς ἐγκλωβίσει σ' αὐτὰ τὰ σημερινὰ μας σχήματα συντηρητικὸς - προσδευτικὸς - δογματικὸς - ἀνανεωτικὸς.

Τὸ μήνυμά τους συνοψίζεται στὴν ἐξῆς ἀποστροφή ἀπὸ λόγος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν τὰ πάντα καινά... τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν ἀλλοιώθητι». «Ἡ καλὴ ἀλλοίωσις» εἶναι ἡ θεμελιωτικὴ ἀρχὴ τοῦ ὄλου ἔργου τους. Συχνὰ στίς ἐκκλησιαστικὲς μας συνάξεις ἐπαναλαμβάνουμε: «τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς μας ἐν μετανοίᾳ» νὰ τὸν περάσουμε. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὀνομάζεται, κατὰ τὸν ἅγιο Ἐφραίμ τὸ Σύρο, Ἐκκλησία τῶν μετανοούντων καὶ μάλιστα τῶν συνεχῶς εὐρισκομένων ἐν μετανοίᾳ. Βέβαια, ἐπειδὴ αὐτὴ «ἡ καλὴ ἀλλοίωσις» κινεῖται μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ἀποτελέσματα δὲν μπορεῖ πάντα νὰ εἶναι ἐντυπωσιακά. Πάντως μέσα στὸ χῶρο τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα μὲ τὴ θεανθρώπινη ὑπόστασή της, τὸ ἔργο αὐτὸ συντελεῖται σιωπηλά, ἐσωτερικὰ καὶ προσωπικὰ. Ἡ ἀλλαγὴ καὶ μεταβολὴ πραγματοποιεῖται μέσα στὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης υπάρξεως, ἐκεῖ ὅπου συντελεῖται ἡ διαστροφή καὶ φθορὰ μὲ τὴν εἰδωλοποίησιν τοῦ «ἐγώ» μας. Στὴν ἀφύπνισιν τῆς συνειδήσεως τοῦ

ἀνθρώπου καὶ στὴν ἐσωτερικὴ μεταμόρφωσή του ἐστρέφεται ὄλη ἡ προσπάθειά τους. Ἔργο δυσκατόρθωτο καὶ μακροχρόνιο, χωρὶς ἄμεσα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τόσο οὐσιαστικὸ γιὰ κάθε ἀλλαγὴ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Μαζὶ μὲ τὸν ἅγιο Μακάριο τὸν Αἰγύπτιο θὰ ἐπαγαλάμιζαν: «οὐκ ἐν σχήματι καὶ τύποις ἐξωτερῶν ἢ ἀλλοίωσις τῶν Χριστιανῶν ὑπάρχει... ἐν γὰρ τῇ τοῦ νοῦ ἀνακαινώσει καὶ τῇ τῶν λογισμῶν εἰρήνῃ καὶ τῇ τοῦ Κυρίου ἀγάπῃ καὶ οὐρανίῳ ἔρωτι ἡ καινὴ κτίσις τῶν Χριστιανῶν πάντων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου διαφέρει». Πράγματι «ἡ καινὴ κτίσις» τῶν Χριστιανῶν δὲ δρίσκεται στὰ ἐξωτερικὰ σχήματα καὶ τοὺς τύπους, ἀλλὰ στὴν ἀνακαινίσιν τὴν ἐσωτερικὴν. Καὶ βέβαια ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι ὑπόθεση ὀλόκληρης ζωῆς. Ὁ ἀνθρώπινος βίος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι «καθαρισμένος» μὲ τὴν ἔννοια τοῦ τελειωμένου καὶ ὀλοκληρωμένου. Οἱ τρεῖς Πατέρες διαπιστώνουν πὺς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ «καθαίρομενος» (Γρηγόριος Θεολόγος). Δηλαδή ὁ συνεχῶς ἀνερχόμενος: ἔνα συνεχῆς γίνεσθαι, ἔνα δυναμικὸ τέντωμα τῶν ψυχικῶν προσπαθειῶν «ὕπερ δύναμιν αἰετὴν τὴν ψυχὴν ἐπεκτείνεσθαι πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα, κατὰ σκοπὸν καὶ ἐπιθυμίαν τῆς αὐτοῦ δόξης» κατὰ τὸ Μέγα Βασίλειο. Κλήρος καὶ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Γρηγόριο τὸ Θεολόγο: «τὸ τῆς ἐμπροσθεν ἐπεκτείνεσθαι», ἀφοῦ μάλιστα ὀρίζεται ὡς: «ζῶον... τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεοῦμενον». Δηλαδή μὴ ὑπαρξὴ πὺν πέρα ἀπὸ τὶς βιολογικὲς τῆς ἀνάγκης, ἔχει τὴ ροπή καὶ τὴν κλίση νὰ θεωθῆ, νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ Θεό. Οἱ ἀποτυχίες καὶ οἱ ἀστοχίες δὲ σημαίνει πὺς ματαιώνουν τὴν ἐξελικτικὴν πορεία καὶ τὴν ἀνανεωτικὴν προσπάθεια ἐκείνου, πὺν ἐπιθυμεῖ νὰ «πορευθῆ» καὶ νὰ «περιπατήσῃ ἐν Χριστῷ». «Ἀμαρτωλὸς εἶ; ρωτᾷ ὁ ἱερός Χρυσόστομος, μὴ ἀπογνῶς... κἂν καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνῃς καθ' ἡμέραν μετανοεῖς... ἐπαλαιώθης σήμερον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας; Ἀνακαινίσον σ' ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μετανοίας». Καὶ αὐτὴ ἡ ἀισιόδοξη καὶ ἐλπιδοφόρα στάση πηγάζει ἀπὸ τὸ ἄπειρο καὶ ἀμέτρητο ἔλεος τοῦ Θεοῦ σὲ σύγκρισιν μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀποτυχία μὲ μὴ ἐντυπωσιακὴ εἰκόνα. «Ἐγγόησον σπινθῆρα εἰς πέλαγος ἐμπεσόντα, μὴ δύναται στήναι ἢ φανῆναι; Ὅσον σπινθῆρ πρὸς πέλαγος, τοσοῦτον κακία πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν; μᾶλλον δὲ οὐ τοσοῦτον, ἀλλὰ πολλῶ πλέον. Τὸ μὲν γὰρ πέλαγος, κἂν μέγα ἦ, μέτρον ἔχει, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία ἀπεριόριστος».

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες τὸ ἔργο πὺν ἄφησαν δὲν ἀποδίλεπει στὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ σχήματα καὶ καταστάσεις συμβατικὲς καὶ ἐπιφανειακὲς. «Ἡ καλὴ ἀλλοίωσις» γι' αὐτοὺς δὲ στρέφεται στὰ ἐξωτερικὰ πράγματα καὶ στὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς. Ἀφετηρία πρέπει νὰ ἔχει «τὸν κρυπτόν τῆς καρδίας ἀνθρώπων» (Α' Πέτρ. γ' 4). Ἐκεῖ πρέπει νὰ ἀρχίσει «ἡ καλὴ ἀλλοίωσις», ἡ μεταβολή, ὁ ἀνακαινισμὸς, γιὰ νὰ μπορέσει στὴ συνέχεια νὰ περάσει καὶ στὰ «ἐποικοδομήματα» στὴν «καλὴν ἀλλοίωσιν» τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχημάτων τῆς ζωῆς μας. Διαφορετικὰ ματαιοπονοῦμε καὶ «εἰς ἀέρα δέρομεν» (Α' Κορ. θ' 26) θὰ μᾶς ἔλεγει καὶ μὲ τὸν Ἀπ. Παῦλο. Μόνον ὁ ἀνακαινισμὸς τοῦ «ἔσω ἀν-

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Εἰς δὲ τὴν ὁμιλίαν του εἰς τὸ ρητὸν «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες...», ἔνθα δίδει τὸν ὄρισμὸν τῆς ἐλεημοσύνης λέγων ὅτι ἐλεημοσύνη εἶναι ἔντονος ἀγάπη, ἢ διάθεσις ὅπως ἀνταποκρίνηται ὁ εἰς εἰς τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἄλλου, μεταξὺ τῶν ἄλλων τονίζει καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν ἡ τάσις τῆς ἐλεημοσύνης, τότε θὰ ἐξηφανίζοντο ἀπὸ τὴν ζωὴν πᾶσαι αἱ ἀνισότητες καὶ αἱ ἀντιθέσεις. Δὲν θὰ ἐταλαιπώρει πλέον τὸν ἀνθρώπου ἡ πενία· δὲν θὰ τὸν ἐταπεινῶν ἢ δουλεῖα· δὲν θὰ τὸν ἐπλήγωνε ἢ περιφρόνησις, διότι τὰ πάντα θὰ ἦσαν τότε δι' ὅλους κοινά: «πάντα γὰρ ἔσται πᾶσι κοινά» καὶ ἡ ἰσονομία καὶ ἡ ἰσοτιμία θὰ ἀπετέλουν μόνιμον πλέον καθεστῶς εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τῆς ριζικῆς ταύτης ἀλλαγῆς δὲν θὰ ἀπέμενε οὐδεμία πλέον ἀφορμὴ θλίψεως καὶ ταλαιπωρίας. Ὁ φθόνος θὰ ἔμενεν ἐν ἀδρανεῖα· τὸ μῖσος θὰ ἐνεκροῦτο· καὶ θὰ ἐξωρίζοντο ἡ μνησικακία, τὸ ψεῦδος, ἡ ἀπάτη, ὁ πόλεμος, γεννήματα πάντα τῆς πλεονεξίας. Καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν κακῶν θὰ διεδέχετο ἡ ἐμφάνισις τῶν καλῶν, τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐν γένει πάντων τῶν συντελεστῶν τῆς προόδου»³²⁸.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 17 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1-2 τεύχους.

328. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς, Λόγος Ε', MPG., 44, 1253AB: «Ἐἰ γὰρ πᾶσι καθ' ὑπόθεσιν ἡ τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἐγγένοιτο πρὸς τὸ ἐλαττούμενον σχέσις, οὐκέτ' ἂν εἴη τὸ ὑπερέχον, καὶ ἐλαττούμενον· οὐκέτι πρὸς τὰ ἐναντία τῶν ὀνομάτων ὁ βίος διενεχθήσεται· οὐ ἀνιάσει πενία τὸν ἀνθρώπου· οὐ ταπεινώσει δουλεῖα· οὐ λυπήσει ἀτιμία· πᾶν τὰ γὰρ ἔσται πᾶσι κοινά· καὶ ἰσονομία καὶ ἰσηγορία τῶν βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐμπολιτεύεται· ἐκουσίως τοῦ πολιτεύοντος πρὸς τὸ λείπον ἐξισουμένου. Εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκέτ' ἂν ὑπολειφθεῖ τις ἀπεχθείας ὑπόθεσις· ἀργὸς ὁ φθόνος· νεκρὸν τὸ μῖσος· ὑπερόριος ἡ μνησικακία, τὸ ψεῦδος, ἡ ἀπάτη, ὁ πόλεμος· (ἄπερ ἔργονα πάντα τῆ τοῦ πλείονος ἐπιθυμία ἐστίν). Ἐκείνης δὲ τῆς ἀσυμπαθοῦς διαθέσεως ἐξορισθείσης, συνεχ-

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης εἶναι τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα τοῦ ἐν λόγῳ Ἱεροῦ Πατρὸς ἐκ τῆς μνημειώδους ὁμιλίας του «Κατὰ τοικίζοντων», τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸν τοκογλύφον καὶ γενικώτερον εἰς πάντα ἐκμεταλλευτὴν: «Ἄν δὲ καὶ ὄψις ἐλεημοσύνην, μισανθρώπου φορολογίας, οὐκ ἀπὸ συμφορῶν ἀλλοτρίων δακρύων γέμοντα καὶ στεναγμῶν; φατρίαν, καὶ πάντες ἔξομεν τὴν αὐτάρκειαν...»³²⁹.

Περισσότερον πάντων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἠσχολήθη μὲ τὸν ἀληθῆ κοινωνισμόν ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος (354 - 407), ὅστις «ὡς ἰδεῶδες ἅμα καὶ δύναμις καὶ ὡς πηγὴ τῆς θείας ζωῆς του εἶχε τὸν Χριστόν»³³⁰. Ὁ Χρυσόστομος ἀνεδείχθη μέγας κοινωνιολόγος, πολλαχοῦ δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀναπτύσσει τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἐπιμάχου κοινωνικοῦ προβλήματος, ὥστε καὶ σήμερον εἰσέτι αἱ σκέψεις αὐτοῦ νὰ γίνωνται θέμα καὶ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐπιστημονικῆς ἐνασχολήσεως καὶ σχετικῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς³³¹. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναδεικνύεται κήρυξ γνήσιος, προφήτης καὶ ἀπόστολος τῆς ἀγάπης καὶ διαμορφωτὴς οὕτω τῆς κατ' ἐξοχὴν χριστιανικῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, τῆς φιλανθρω-

βάλλεται πάντως, οἷόν τι πονηρᾷ ρίζῃ, τὰ τῆς κακίας βλαστήματα. Τῆ δὲ τῶν πονηρῶν ὑπεξαιρέσει ὁ τῶν ἀγαθῶν κατάλογος ἀντεισέρχεται, εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην, καὶ πᾶσα τῶν πρὸς τὸ κρεῖττον νοουμένων ἀκολουθία.»

329. Γρηγορίου Νύσσης, Λόγος κατὰ τοικίζοντων, MPG., 46, 437-445.

330. Βασιλείου Ἰωαννίδου, Οἱ θεοὶ παράγοντες ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ζωῇ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Ἐν Ἐπιστημ. Ἐπετηρ. τῆς Θεολογ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1957, σελ. 183.

331. Βλ. Stephan Verosta, Johannes Chrysostomus Staatsphilosoph und Geschichtstheologe. Verlag Styria, Graz - Wien - Köln, 1960.

θρώπου» (Ἐφεσ. γ' 17) θὰ φέρει καὶ τὸν «καινὸν οὐρανὸν καὶ τὴν καινὴν γῆν».

«Ἐὰν οὕτω διαγοῆ καὶ οὕτω ποιῆς — θὰ ἔλεγε σήμερα ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στὸν καθένα μας, στὴν Ἐκκλησίᾳ μας, τὸ λαὸ αὐτὸ τοῦ Θεοῦ, «ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ, τὰ τε ἄλλα καὶ τὸν τούτων λόγον καταλαμβάνοντι». Δηλαδή, ἐὰν ἔτσι σκέ-

πτεσαι καὶ πράττεις, θὰ γίνουν γιὰ χάρι σου νέα, οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα». (Ἐπισκόπου Ἀναστ. Γιαννουλάτου: Ἡ μαρτυρία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν γιὰ τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν, Περιοδικὸν «ΚΟΙΝΩΝΙΑ», τεύχος 3ον, 1982, σελ. 263).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

πίας, όχι υπό την στενή και αμφισβητούμενη μορφή της ελεημοσύνης³³², αλλά κατά την ολοκληρωμένη εκείνη έννοια της δια τον συνάνθρωπον μερίμνης, ύφ' ἣν ὡς καινήν ἐντολήν ἀπεκάλυψε τὴν ἀγάπην καὶ ἐπεσφράγισεν αὐτὴν ἀκαταλύτως διὰ τῆς θυσίας Του ὁ Ἰησοῦς Χριστός³³³.

Ὁ εἰρημένος Ἅγιος Πατήρ, ὡς καὶ πλείστοι ἄλλοι Πατέρες, ὡς ἀληθῆς καὶ γνήσιος τοῦ Κυρίου Μαθητῆς ἀγωνίζεται ἀνεγδότης κατὰ τῆς ὑπερβολικῆς προσπαθείας πρὸς ἀπόκτησιν πλούτου καὶ κατὰ τῆς εἰς τὰ ἐγκόσμια προσκολλήσεως, διότι ἀμφότερα ἐμπόδια δυσπερήβρατα παρεμβάλλονται εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν προκοπὴν τοῦ ἀνθρώπου³³⁴. Ἄλλ' ἐκεῖ, ἐνθα ἀναδεικνύεται ἀσύγκριτος εἶναι οἱ λόγοι του, δι' ὧν ἐπικρίνει δριμύτατα τὴν οἰκαιοποίησιν τῶν ὀφειλομένων ν' ἀνήκωσιν εἰς πάντας ἀγαθῶν καὶ ἐξαιρεῖ τὴν ὑπεροχὴν τῆς κοινοκτημοσύνης. Τῷ ὄντι, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου εὑρε τὸν ἀντάξιον ὕμνητὴν τὸ ἰδανικὸν τῆς κοινοκτημοσύνης. Φύσις θαθέως συναίσθηματικὴ ὁ Ἱερός Πατήρ, πεπροικισμένος ἐπὶ πλεόν διὰ καταπληκτικῆς φαντασίας, ἠδυνήθη γὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ τεράστια ἐμπόδια, ἅτινα παρενόθελε ἡ ἄωρος διὰ ριζικὰς κοινωνικὰς ἀλλαγὰς ἐποχῆς του καὶ γὰ πλησιάζῃ μὲ θαυμαστὴν σαφήνειαν καὶ τόλμην τὸ ἰδανικὸν τῆς κοινοκτημοσύνης.

Βασικὴ πίστις τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου εἶναι ὅτι τὰ πάντα ἀνήκουν εἰς τὸν Θεόν, τὸν κοινὸν Πατέρα πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐκ τούτου πάντες οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου: «τὰ γὰρ τοῦ Δεσπότη πάντα κοινὰ»³³⁵. Ἐκεῖνο ὅπερ ὀδηγεῖ ἀφευκτως εἰς τὴν διαμάχην καὶ τὴν ἀηδίαν εἶναι ἡ φιλονικία πολλῶν γὰ ἰδιοποιηθῶσιν τι, διὰ τὸ ὁποῖον φιλονικιοῦν καὶ διαιροῦνται. Ὅπου ὅμως δὲν συμβαίνει τοῦτο οὔτε διαμάχη οὔτε φιλονικία γεννᾶται. Ὡστε καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι διὰ τὴν κατὰστασιν τῆς κοινοκτημοσύνης, εἴμεθα προωρισμένοι, αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ μας κατάστασις καὶ οὐχὶ ὁ ἀτομισμός: «Τὸ σὸν καὶ τὸ ἐμὸν τὸ ψυχρὸν τοῦτο ρῆμα. Τότε γὰρ μάχη, τότε ἀηδία. Ἐνθα δὲ τοῦτο οὐκ ἐστίν, οὐδὲ φιλονικία κέκτηται. Ὡστε τοῦτο μᾶλλον ἐκείνην συγκεκληρῶνται ἡμῖν καὶ κατὰ φύσιν ἐστίν»³³⁶.

332. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 'Ομιλία ΚΑ', Εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολήν, MPG., 60, 606.

333. Βλ. Ἰωάννου Καλογήρου, ἐνθ' ἄν., σελ. 37. Βλ. ἐπίσης Παναγιώτου Μπρατσιώτου, Τὸ νόημα τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, Λόγος Πρυτανικός, Ἀθήναι, 1956, σελ. 8 ἐξ. Πρβλ. καὶ Σάββα Ἀγουρίδου, Ὁ κοινωνικὸς χαρακτήρ τῆς Ὀρθοδοξίας, Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου 1962, ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη, 1962, σελ. 9.

334. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 'Ομιλία ια', 5, εἰς Α' Κορινθίους, MPG., 61, 91. καὶ 'Ομιλία κγ', 5, εἰς Α' Κορινθίους, MPG., 61, 197.

335. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 'Ομιλία ΙΒ', εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολήν, MPG., 62, 563.

336. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 'Ομιλία ΙΒ', εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολήν, MPG., 62, 563.

Ἐν ἄλλῃ ὁμιλίᾳ τοῦ ὁ Ἅγιος Πατήρ γράφει, σὺν ἄλλοις, καὶ τὰ ἐξῆς ἄκρως διδασκτικά: «Ὅρᾳς πῶς κατὰ μικρὸν τῶν ὄντων ἀφίστησι, καὶ διὰ πλείονων τὸν περὶ τῆς ἀκτημοσύνης εἰσάγει λόγον, καὶ τὴν τῆς φιλαργυρίας καταβάλλει τυραννίδα;... Οὐ γὰρ τοῦτο μόνον ὑμᾶς θλάπτει, φησί, ὁ πλοῦτος, ὅτι ληστὰς ὀπλίζει καθ' ὑμῶν, οὐδ' ὅτι τὸν νοῦν σκοτεῖ μετ' ἐπιτάσεως ἀπάσης' ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς δουλείας ὑμᾶς ἐκβάλλει τοῦ Θεοῦ, αἰχμαλώτους τῶν ἀφύχων χρημάτων ποιῶν, καὶ ἐκατέρωθεν θλάπτων, καὶ τῷ δούλους ποιεῖν ὧν κρατεῖν ἔδει, καὶ τῆς δουλείας ἐκβάλλειν τοῦ Θεοῦ, ὃ μάλιστα πάντων δουλεύειν ἀναγκαῖον ὑμῖν... «Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν»³³⁷. δύο τοὺς τὰ ἐναντία ἐπιτάσσοντας λέγων ἐνταῦθα. Ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο εἶη, οὐδὲ δύο ἂν εἶεν. Καὶ γὰρ «τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία»³³⁸. καίτοι εἰς πολλὰ σώματα ἦσαν διηρημένοι, ἀλλ' ὅμως ἡ ὁμόνοια τοὺς πολλοὺς ἐν ἐποίησεν... Μὴ τοίνυν νομίζωμεν ἀδύνατα εἶναι τὰ ἐπιτάγματα' πολλοὶ γὰρ εἰσιν οἱ κατορθοῦντες αὐτὰ καὶ νῦν (ἀσφαλῶς ὑπονοεῖ τὰς κοινοβίους Ἱεράς Μονὰς τῆς ἐποχῆς του)³³⁹. Εἰ δὲ ἀγνοεῖς, θαυμαστὸν οὐδέν... Ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ νῦν πολλοὶ τὸν ἀποστολικὸν εἰσιν ἐπιδεικνύμενοι βίον, καθάπερ καὶ οἱ τρισχίλιοι τότε, καὶ οἱ πεντακισχίλιοι... Ὅτι μὲν οὖν πολλοὶ οἱ τοῦτο κατωρθώκοτες εἰσίν, ἀπ' αὐτῶν δυνατὸν ἡμῖν δεῖξαι τῶν ταῦτα φιλοσοφούντων καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς»³⁴⁰.

Ὁ αὐτὸς Πατήρ ἐρμηγεύων εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ποιεῖται τὸν ἐξῆς ὑπολογισμόν, ἵνα περιτράνωσ ἀποδείξῃ ὅτι ἐὰν ἐξ ἴσου κατενέμοιτο τὰ ὑλικά ἀγαθὰ δὲν θὰ ὑπῆρχον δυστυχεῖς καὶ πένητες. Κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τοῦ Ἁγίου Πατρός, οἱ μὲν ἀυστόλως σφόδρα πλουτοῦντες ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀντιοχείας ἀνέρχονται εἰς τὸ 1)10 (ἐν δέκατον) τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ, οἱ δὲ στερούμενοι καὶ τῶν στοιχειωδῶν ἔτι ἀποτελοῦσιν ἕτερον 1)10 (ἐν δέκατον) καὶ οἱ λοιποὶ εὐρίσκονται ἐν τῷ μέσῳ: «Ὅτι γὰρ φειδομένως σπείρομεν, ἐξετάσωμεν, εἰ δοκεῖ, τίνες πλείους ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, πένητες ἢ πλούσιοι' καὶ τίνες οὔτε πένητες, οὔτε πλούσιοι, ἀλλ' οἱ μέσην χώραν ἔχοντες. Οἶόν, ἐστὶ τὸ δέκατον μέρος πλουσίων, καὶ τὸ δέκατον πενήτων τῶν οὐδὲν ὄλων ἐχόντων' οἱ δὲ λοιποὶ τῶν μέσων εἰσὶ. Διέλωμεν τοίνυν εἰς τοὺς δεομένους τὸ πᾶν πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ ὄψεσθε τὴν αἰσχύνην ὄση. Οἱ μὲν γὰρ σφόδρα πλουτοῦντες ὀλίγοι' οἱ δὲ μετ' ἐκείνους πολλοί' πάλιν οἱ πένητες πολλῶ τούτων ἐλάτους. Ἀλλ' ὅμως τοσούτων ὄντων τῶν δυναμένων τοὺς πεινῶντας τρέφειν, πολλοὶ πεινῶντες καθεύδουσιν' οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μετ' εὐκολίας αὐτοῖς ἐπαρκεῖν τοὺς ἔχοντας, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλὴν αὐτῶν ὀμότητα καὶ ἀπανθρωπία. Εἰ γὰρ διέλονται οἱ τε πλουτοῦντες, οἱ τε

337. Ματθαίου, 6,24.

338. Πράξεων, 4,32.

339. Βλ. Ἀναστασίου Πιερίου, ἐνθ' ἄν., σελ. 190.

340. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, 'Ομιλία ΚΑ' εἰς τὸ ρητὸν «Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν», MPG., 57, 293 - 298.

μετ' εκείνους, τούς δεομένους ἄρτων και ἐνδυμάτων, μόλις ἂν πενήτηντα ἀνδράσιν ἢ και ἑκατὸν λάχοι πένης εἶς. Ἄλλ' ὅμως και ἐν τοιαύτῃ ἀφθονίᾳ τῶν προστησομένων ὄντες, δδύρονται καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Και ἵνα μάθης αὐτῶν τὴν ἀπανθρωπίαν, ἐνός τῶν ἐσχάτων εὐπόρων και τῶν μὴ σφόδρα πλουτούντων πρόσδοον ἢ Ἐκκλησία ἔχουσα, ἐγγόησον ὅσαις ἐπαρκεῖ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χήραις, ὅσαις παρθένοις· και γὰρ εἰς τὸν τῶν τρισχιλίων ἀριθμὸν ὁ κατάλογος αὐτῶν ἔφθασε. Μετὰ τούτων τοῖς τὸ δεσποτικὸν οἰκοῦσι, τοῖς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ κάμνουσι... τοῖς ἀποδημοῦσι..., και οὐδὲν αὐτῇ τὰ τῆς οὐσίας ἠλάττωται»³⁴¹.

Ἐν ἄλλῃ ὁμιλία ὁ Χρυσόστομος καταφερόμενος κατὰ τῶν πλεονεκτῶν και τῶν δι' ἀδίκων μέσων πλουτούντων, ἀποφαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε τοὺς ἀνθρώπους πλουσίους και πτωχοὺς, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐποίησε κοινὰ διὰ πάντας: «... Ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς οὐ τὸν μὲν πλούσιον ἐποίησε, τὸν δὲ πέννητα, οὐδὲ παραγαγῶν, τούτῳ μὲν ἔδειξε χρυσοῦ θησαυροὺς πολλοὺς, ἐκείνον δὲ ἀπεστέρησε τῆς ἐρεῦνης, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πᾶσιν ἀνῆκεν γῆν. Πόθεν οὖν κοινῆς οὐσης, σὺ μὲν πλέθρα τόσα και τόσα, ὁ δὲ πλησίον οὐδὲ κύαθον γῆς;... Τοῦτο δὲ οὐ κακὸν τὸ μόνον ἔχει τὰ δεσποτικά, τὸ μόνον ἀπολαβεῖν τῶν κοινῶν; Ἡ οὐχὶ τοῦ Θεοῦ ἡ γῆ και τὸ πλήρωμα αὐτῆς;... Κοινὰ και τὰ βασιλικά τὰ πάντα, αἱ πόλεις, αἱ ἀγοραὶ... Θεὰ γὰρ μοι Θεοῦ οἰκονομίαν· ἐποίησε εἶναι τινα κοινὰ, ἵνα καὶ ἀπ' ἐκείνων καταδέσση τὸ ἀνθρώπιον γένος, οἷον τὸν ἀέρα, τὸν ἥλιον, τὸ ὕδωρ, τὴν γῆν, τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν, τὸ φῶς, τοὺς ἀστέρας καθάπερ ἀδελφοῖς πάντα ἐξ ἴσης διανέμει... Και τὰ μὲν ἀναγκαῖα κοινὰ ἡμῖν πρόκειται· ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τοῖς ἐλαχίστοις τὸ κοινὸν φυλάττομεν...»³⁴².

Ὁ Ἱερὸς Πατὴρ κηρύσσων τὸ πρόσκαιρον τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις κατὰ τὴν θεόπνευστον Ἀγίαν Γραφήν «πάραικός ἐστι και παρεπίδημος»³⁴³, υποστηρίζει ὅτι «τὸ ἐμὸν και τὸ σὸν τοῦτο ρήματά ἐστι φηλὰ μόνον· ἐπὶ δὲ πραγμάτων οὐχ ἔστηκε... Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμέτερα, ἀλλὰ τοῦ δεσπότη, εἰς τοὺς ὁμοδούλους ἔχρησεν δαπανᾶν... Μὴ τοίνυν λέγε ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ ἀναλίσκω... Οὐκ ἀπὸ τῶν σεαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοτριῶν... Κοινὰ γὰρ ἐστὶ σὰ και τοῦ συνδούλου, ὡσπερ ἥλιος κοινὸς και ἀήρ και γῆ και τὰ ἄλλα πάντα... Και καθάπερ ἐπὶ τοῦ σώματος, και ἐπὶ παντός ἐστὶ τοῦ σώματος και ἐνός ἐκάστου μέλους ἢ διακονία... οὕτω και ἐπὶ τῶν πραγμάτων συμβαίνει». Ἐν συνεχείᾳ διὰ παραδείγματος ἀποδεικνύει ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἀγαθῶν πρέπει νὰ εἶναι κοινὴ και δὴ και αὐτῶν τῶν χρημάτων: «Και ἵνα σαφέστερον ὁ λέγω γέννηται, ἢ τροφή τοῦ σώματος, ἢ κοινὴ διδομένη τοῖς μέλεσιν, ἐὰν εἰς ἐν ἔλθῃ μέλος, ἀκακίτου λοιπὸν ἀλλοτρία γίνεται. Ὅταν γὰρ μὴ δυναθῇ πεφθῆναι, μηδὲ θρέψαι, ἀλλοτρία ἀκακίτου γέγονεν. Ἄν δὲ κοινὴ γέννηται, ἀκακί-

του και πάντων ἐστὶν ἰδίᾳ. Οὕτω και ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἂν σὺ μόνος ἀπολαύσῃς, και σὺ ἀπώλεσας. Οὐ γὰρ αὐτῶν καρπώσῃ τὸν μισθόν, ἂν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων κτήσῃ, τότε μᾶλλον ἔσται σὰ και τότε καρπώσῃ τὴν ὠφέλειαν. Οὐχ ὁρᾷς ὅτι χεῖρες διακονοῦνται και στόμα λεαίνει, και γαστήρ δέχεται; μὴ λέγει ἡ γαστήρ, ἐπειδὴ ἐρεξάμην, ὀφείλω τὸ πᾶν κατέχειν... Ὡσπερ οὖν κακία γαστρός τὸ κατέχειν τὰ θρώματα και μὴ διανέμειν· παντὶ γὰρ τῷ σώματι λυμαίνεται· οὕτω κακία τῶν πλουτούντων τὸ κατέχειν ὅπερ ἔχουσι παρ' ἑαυτοῖς· τοῦτο γὰρ και ἑαυτοῦς, και τοὺς ἄλλους ἀπόλλυσι. Ὁ ὀφθαλμὸς πάλιν τὸ πᾶν δέχεται φῶς· ἀλλ' οὐ τοῦτο κατέχει μόνος, ἀλλ' ὀλόκληρον φωτίζει τὸ σῶμα... Οὕτω και σὺ, ὅπερ ἂν ἐγγχειρισθῆς, μὴ κάτεχε μόνος· ἐπεὶ τῷ παντὶ λυμαίνει, και σεαυτῷ και τῶν ἄλλων...»³⁴⁴.

Ἐν ἄλλῃ ὁμιλία τοῦ ὁ Πρύτανις τῶν Ἐπισκόπων Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναπτύσσων διεξοδικῶς τὴν ἐννοιαν τῆς ἀδελφικῆς ἐνότητος ἀλλὰ και τῆς κοινότητος τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν, γράφει, μετὰ τῶν ἄλλων, και τὰ ἐξῆς ἄκρως σημαντικά: «Τοῦτο κοινὸν Χριστιανισμοῦ τοῦ τελειοτάτου, τοῦτο ὅρος ἡκριθωμένος, αὐτὴ ἡ κορυφὴ ἢ ἀνωτάτη, τὸ τὰ κοινῇ συμφέροντα ζητεῖν... Τοῦτο και ἐγὼ φημι, και πάλαι ἀκούσαι ἡβουλόμην και ὑπὲρ τούτου πάντα τὸν λόγον ἐποίησάμην, ὥστε δεῖξαι, ὅτι τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον ὁ πλησίον ζητεῖ, ὅταν τὸ σὸν σκοπήσῃ...»³⁴⁵.

Ἐν τῇ ΙΕ' ὁμιλία τοῦ εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν καυτηριάζων τὸ ἀκόρεστον πάθος τῶν πλουσίων πρὸς συσσώρευσιν ὅσον ἐνεστι πλειόνων ὕλικῶν ἀγαθῶν, προτρέπει τούτους ὅπως ἀκούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ Πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου Ἀγίου Πέτρου κηρύσσοντος ὅτι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ «οὐδὲν τῶν ὑπαρχόντων ἔλεγον ἴδιον εἶναι· διὰ τοῦτο πάντα ἦν αὐτῶν κοινὰ»³⁴⁶ και ἐνστερνισθῶσι τὸ πνεῦμα τῆς κοινοκτημοσύνης τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων: «Ποῦ νῦν οἱ πλουτοῦντες... οἱ τὰ πάντων λαμβάνοντες και οὐδέποτε κορεννύμενοι; Ἀκούσατε Πέτρου φωνῆς τῆς ἐπιδεικνυμένης τὴν πενίαν μητέρα; τῆς μηδὲν ἐχούσης και τῶν τὰ διαδήματα περικειμένων εὐπορωτέρας; Οὕτω πάντα εἶχον και οὐδὲν εἶχον. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπαρχόντων ἔλεγον ἴδιον εἶναι· διὰ τοῦτο πάντα ἦν αὐτῶν. Ὁ γὰρ κοινὰ τὰ ὄντα ἡγούμενος, οὐ τοῖς αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ και τοῖς ἑτέροις χρήσεται ὡς ἰδίῳ· ὁ δὲ ἀποσχίζων, και ποιῶν ἑαυτὸν κύριον τῶν αὐτοῦ μόνον, οὐδὲ τούτων ἔσται κύριος. Και τοῦτο ἀπὸ ὑποδείγματος δῆλον. Ὁ μηδὲν ὄλως κεκτημένος..., ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν πάντων ἀπεστημένος, ὡς ἰδίῳς κέχρηται τοῖς κοινοῖς, και παρὰ πάντων ὅπερ ἂν θέλῃ λήφεται· και οὕτω τῶν πάντων ὁ μηδὲν ἔχων κατέχει. Ὁ δὲ ἔχων τινα, οὐδὲ τούτων ἐστὶ κύριος... Πᾶσαν γοῦν τὴν οἰκουμένην διέδραμε Παῦλος οὐδὲν ἐπιφερόμενος... Ὁ δὲ Ἀνανίας και ἡ Σάπφειρα, ἵνα μικρὸν τι τῶν ἰδίων κτήσωνται

341. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἰπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ὁμιλία Εἰς', MPG., 58, 630.

342. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΙΒ' εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον, MPG., 62, 562.

343. Α' Πέτρου, 2,11.

344. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Γ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, MPG., 61, 85-86.

345. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΚΕ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, MPG., 61, 208-211.

346. Πράξεις, 4,32.

σπεύσαντες, πάντων ἐξέπεσον μετὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωῆς. Ἀπόστηθι ἔθεν τῶν σῶν, ἵνα ὡς ἰδίους χρήσῃ τοῖς ἄλλοτρίοις». Ἀναγνωρίζων ὁ σοφὸς Πρωθιεράρχης ὅτι ταῦτα εἶναι διὰ τοὺς τελείους, ἐν συνεχείᾳ προσθέτει: «... Διόπερ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς τελείους εἰρήσθω. Πρὸς δὲ τοὺς ἀτελεστέρους ἐκεῖνα λέγομεν. Δότε τῶν ὄντων τοῖς δεομένοις... Ὁ γὰρ διδούς πτωχῷ, φησί, δανείζει Θεῷ»³⁴⁷.

Ὁ μεγαλοπράγιων Πατὴρ τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἐκκλησίας παροτρύνει τοὺς χριστιανούς ἵνα ἀποδώσι φῶτα πνευματικὰ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μιμούμενοι τὰ καλὰ αὐτῶν ἔργα, θὰ ἀναδειχθῶσι καὶ οὗτοι τέλειοι χριστιανοί, ὁπότε εὐχερῆς θὰ καταστῆ ἡ ἐπιστροφή τῆς οἰκουμένης εἰς τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωὴν τῶν πρώτων χριστιανῶν, οἵτινες «δίων ἔζων ἀγγελικόν»: «... Λαμφάτω γὰρ ὑμῶν, φησι, τὸ φῶς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα...»³⁴⁸. Τότε οὖν πάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχόντων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι ἀλλ' εἶχον ἅπαντα κοινὰ καὶ διεδίδετο ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε³⁴⁹, καὶ δίων ἔζων ἀγγελικόν. Καὶ νῦν ἂν γένηται τοῦτο τὴν οἰκουμένην ἐπιστρέψωμεν ἅπασαν καὶ χωρὶς σημείων»³⁵⁰.

Κοινοκτημονικὰς ἀντιλήψεις ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἀναπτύσσει εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ὁμιλιῶν του, πιστεύει δὲ ἀκραδάντως εἰς τὸ ἀπολύτως πραγματοποιήσιμον τῶν περὶ κοινοκτημοσύνης διδασκαλιῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οὐ μόνον ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν Μαθητῶν Αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀποστολικῆς περιόδου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ζωῆς τῆς κατὰ πάντα κοινοδιακῆς τῶν χριστιανῶν τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν καὶ ἐκ τῶν κοινοθίων Ἱερῶν Μονῶν τῆς ἐποχῆς του. Τούτου ἕνεκα δρμιύτατα ἐπιτίθεται κατὰ τῶν πλεονεκτῶν, οἵτινες οἰονεὶ διὰ τῆς ὄλης αὐτῶν διαγωγῆς καὶ πολιτείας ἐμπόδιον παρεμβάλλονται εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ιδεώδους τῆς κοινοκτημοσύνης. Εἷς τινὰ ὁμιλίαν του μεταξὺ τῶν ἄλλων, λέγει: «Διὰ τοῦτο πανταχοῦ τὴν χρεῖαν ὑπερβαίνομεν διὰ τοῦτο ἢ περὶ τὰ ἱμάτια πλεονεξία, ὁ πολὺς τῶν οἰκετῶν ἐσμός διὰ τοῦτο πανταχοῦ μὲν ἡ χρεῖα καταπεφρόνηται, καὶ ἐν οἰκίαις, καὶ ἐν ἱματίοις, καὶ ἐν τραπέζῃ ἢ δὲ πλεονεξία κρατεῖ»³⁵¹. Λόγοι πολλῆς προσοχῆς ἄξιοι. Ἡ σημερινὴ κακοδαιμονία ὑφέλλεται εἰς τὸ ὅτι ἐκτεινόμεθα πέραν τῶν ἀναγκῶν μας «πανταχοῦ τὴν χρεῖαν ὑπερβαίνομεν», ὡς λέγει προσφυῶς ὁ Ἅγιος Πατὴρ.

Ἐν τῇ Στ' ὁμιλίᾳ του εἰς τὴν πρὸς Τίτον Ἐπιστολὴν διδάσκει ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι μήτηρ καὶ αὐτῆς τῆς ἀγάπης, ἣτις χαρακτηρίζει τὸν Χριστιανισμόν, καὶ εἶναι ἀνωτέρα πασῶν τῶν ἀρετῶν, δι' ἧς διακρίνονται τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀληθεῖς μαθηταί. Ἡ ἀγάπη εἶναι φάρμακον τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, μέσον καθαρισμοῦ τοῦ ρύπου τῆς ψυχῆς, κλῆμαξ ἐστηριγμένη εἰς τὸν οὐρανόν. Αὕτη ἀποτελεῖ συνεκτικὸν δεσμόν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ἐνδόσιμον καὶ εἰς ἐπίρρωσιν τῶν ὄσων περὶ ἀγάπης λέγει, ἐπικαλεῖται ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος τὴν ἐποχὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καθ' ἣν οἱ πάντες πωλοῦντες τὰ ὑπαρχόντά των, ἔφερον τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ἦν διένειμον εἰς τοὺς πτωχοὺς: «διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε»³⁵². Καὶ ἐρωτᾷ τίνας κερδίζουσιν οἱ δίδοντες ἢ οἱ λαμβάνοντες; Ἐκεῖνοι μὲν ἐγόγγυζον καὶ διεπληκτιζόντο πρὸς ἀλλήλους, ἐνῶ οὗτοι εἶχον ψυχὴν μίαν: «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία»³⁵³. Καὶ ἐπιλέγει. Ἰδοὺ ὁ καρπὸς τῆς ἐλεημοσύνης. Αἱ μεταξὺ των διαχωριστικαὶ διαφοραὶ καὶ τὰ ἐμπόδια ἐξηφανίσθησαν καὶ ἀμέσως ἠνώθησαν αὐτῶν αἱ ψυχαί. Ὡστε καὶ χωρὶς νὰ ἐλεῇ τις τὸ νὰ ἀπογυμνωταὶ ὁμοῦ ἀπὸ τὰ χρήματα πολλὴν ὠφέλειαν φέρει³⁵⁴.

Ὁ Ἱερὸς Πατὴρ ἀλλαχοῦ διὰ τῆς ζωηροτάτης φαντασίας του προσωποποιεῖ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ παρομοιάζει ταύτην πρὸς βασίλισσαν ἱσταμένην μετὰ πολλῆς παρρησίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ: «Αὕτη διαρρηγγυσι τὰ δεσφά, λύει τὸ σκότος, σθένυσι τὸ πῦρ, θανατοῖ τὸν σκώληκα, ἀπελαύνει τὸν τῶν ὀδόντων δρυχμόν ταύτη μετὰ πολλῆς ἀδείας ἀνοίγονται τῶν οὐρανῶν αἱ πύλαι. Καὶ ὡσπερ βασίλισδος εἰσιούσης οὐδεὶς τολμήσει τῶν φυλάκων τῶν ἐπὶ ταῖς θύραις τεταγμένων ἐξετάσαι τίς εἶη καὶ πόθεν, ἀλλὰ πάντες εὐθέως ὑποδέχονται οὕτω δὴ καὶ τὴν ἐλεημοσύνην βασιλὶς γάρ ἐστιν, ὄντως, ὁμοίους ἀνθρώπους ποιοῦσα Θεῷ. «Ἔσεσθε γάρ, φησὶν, οἰκτίρμονες, ὡς ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστίν»³⁵⁵ (Λουκᾶ 6,36). Συγκρίνων τὴν ἐλεημοσύνην πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετὰς εὐρίσκει ταύτην ἀνωτέραν, βεβαίωσι δὲ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀμάρτημα τὸ ὅποσον δὲν δύναται νὰ καθάρσῃ ἡ ἐλεημοσύνη: «Οὐκ ἐστὶν ἀμάρτημα, ὃ μὴ δύναται καθάρσῃαι ἐλεημοσύνη, ὃ μὴ δύναται σδέσαι πᾶσα ἀμαρτία κατωτέρα ταύτης ἐστῆκε φάρμακόν ἐστι πρὸς πᾶν τραῦμα ἐπιτήδειον. Τί τελώνιον χεῖρον Πάσης ἀδικίας ἐστὶν ὑπόθεσις; ἀλλὰ ταύτην πᾶσαν ἀπενίφατο ὁ Ζακχαῖος»³⁵⁶. Εἰς ἄλλην περίστασιν ὁ Ἱερὸς

347. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΙΕ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, MPG., 61, 127-129.

348. Ματθαίου, 5,16.

349. Πράξεων, 4,32,35, 2,45.

350. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Στ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, MPG., 61, 52.

351. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΞΘ', § γ, εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, MPG., 59, 377. Πρβλ. Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁμιλία, ΙΕ', εἰς τὸ κατὰ Ματθαίου, MPG., 58, 787. Ὁμιλία ΟΖ', εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, MPG., 59, 413. Ὁμιλία Στ', εἰς τὴν πρὸς Τίτον, MPG., 62, 697.

352. Πράξεων, 4,35.

353. Πράξεων, 4,32.

354. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Στ', εἰς τὴν πρὸς Τίτον, MPG., 62, 698: «Ὅρα τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης: τὰ διαφράγματα καὶ τὰ κωλύματα, ἀνηρέθη, καὶ εὐθέως συνήφθησαν αὐτῶν αἱ ψυχαί. Πάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. Ὡστε καὶ χωρὶς τῆς ἐλεημοσύνης τὸ τὰ χρήματα κινεῖν πολὺ ἔχει τὸ κέρδος».

355. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΛΒ', εἰς τὴν πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολὴν, MPG., 63, 223.

356. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Ὁμιλία ΚΕ', MPG., 60, 196.

Πατήρ προτρέπει τούς πλουσίους όπως πλησίον των ιδιωτικών χρημάτων εύρισκονται αποταμιευμένα και χρήματα προοριζόμενα διά τούς πτωχούς ώστε από τὰ δεύτερα ν' ἀγιάζονται τὰ πρώτα³⁵⁷. Ὁ δικαίως λόγῳ τῆς παρομιώδους φιλανθρωπικῆς δράσεως ἀποκτῆσας τὴν ἄκρως τιμητικὴν προσωνυμίαν φιλοπονώτατος πατριάρχης, Ἰωάννης Χρυσόστομος, ἐπινοεῖ καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως κεντρίση τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀκροατῶν του πρὸς μετὰ-δοσιν³⁵⁸.

Ἄλλ' ἐκεῖ ἔνθα ὁ ἄριστος ψυχολόγος³⁵⁹ Πατήρ ἀναπτύσσει σχέδιον λύσεως τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ κεφαλαίου ἐκείνου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅπου ὁ λόγος περὶ τῆς κοινοκτημοσύνης τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ὁ ρέκτης τοῦ Κυρίου Ἰεράρχης φρονεῖ ἀκραδάντως ὅτι τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς πρωτεύουσας θὰ λυθῆ ὀριστικῶς διὰ τῆς διανομῆς τῶν ὑπαρχόντων τῶν χριστιανῶν, οὕτω δὲ θὰ κατορθώσῃ νὰ ὀδηγήσῃ τὸ ποιμνιὸν του εἰς τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ὡς ἐν μᾶ οἰκογενεῖα συμβίωσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκουσίου ἀποδοχῆς τῆς κοινοκτημοσύνης. Τῷ ὄντι ὁ Ἅγιος Πατήρ ἐν τῇ εἰρημένῃ περυσπουδαστῶ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ, ἦτις ἀποτελεῖ τὸ κλασσικὸν μνημεῖον τῆς πίστεώς του εἰς τὸ ἰδανικὸν τῆς κοινοκτημοσύνης, συγκεφαλαίων πάντα τὰ προεκτεθέντα, γράφει: «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία». Ὁρᾶς ὅτι μετὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν εἰσέφερον;... Εἰπέ δὲ μοι, ἡ ἀγάπη τὴν ἀκτημοσύνην ἔτεκεν, ἢ ἡ ἀκτημοσύνη τὴν ἀγάπην; Ἐμοὶ δοκεῖ ἡ ἀγάπη τὴν ἀκτημοσύνην, ἢ καὶ ἐπέσφιγγεν αὐτὴν μᾶλλον. Ἄκουε δὲ καὶ τί φησι: «Πάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία»... «Καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά...» οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς». Καθάπερ ἐν οἰκίᾳ πατρικῆς υἱοὶ ὁμότιμοι πάντες, οὕτω διέκειντο: οὐκ ἔνι γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἔτρεφον μὲν τούς ἄλλους, ὡς ἐξ ἰδίων τρέφοντες, οὕτω διέκειντο..., οὕτως ἔτρεφον, ἵνα μηκέτι ὡς ἐξ ἰδίων, ἀλλ' ὡς ἐκ κοινῶν τρέφειν δοκῶσιν... «Διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε»... Ὅτι γὰρ οὐ τῶν σημείων ἦν τὸ γινόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῶν προαιρέσεως, δηλοῖ ἡ Σάπφειρα καὶ ὁ Ἀνανίας... «Καλῶς δὲ εἶπε: «Χάρις ἦν ἐπὶ πάντας». Διὰ τοῦτο γὰρ ἡ χάρις, ὅτι οὐδεὶς ἦν ἐνδεής' τουτέστιν, ἀπὸ τῆς πολλῆς προθυμίας τῶν ἐπιτιδόντων οὐδεὶς ἦν ἐνδεής' οὐ γὰρ μέρει μὲν ἐδίδοσαν, μέρει δὲ ἐταμιεύοντο, οὐδὲ πάντα μὲν, ὡς ἴδια δέ. Τὴν ἀνωμαλίαν ἐκ μέσου ἐξήγαγον, καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ἔζων πολλῇ καὶ μετὰ πολλῆς δὲ τῆς τιμῆς τοῦτο ἐποίουν: οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς χεῖρας ἐτόλμων δοῦναι, οὐδὲ τετυφωμένως παρεῖχον, ἀλλὰ παρὰ τούς πόδας ἔφερον, καὶ αὐτοὺς οἰκονόμους

ἠφίεσαν γίνεσθαι, καὶ κυρίους ἐποίουν, ἵνα ὡς ἐκ κοινῶν λοιπὸν ἀναλίσκηται, ἀλλὰ μὴ ὡς ἰδίων. Τοῦτο καὶ πρὸς τὸ μὴ κενοδοξεῖν αὐτοὺς συνεβάλλετο. Τοῦτο εἰ καὶ νῦν γέγονε, μετὰ πλείονος ἂν τῆς ἡδονῆς ἐδιώσαμεν, καὶ πλούσιοι καὶ πένητες... Καὶ εἰ βούλει, τέως ὑπογράψωμεν αὐτῷ τῷ λόγῳ, καὶ ταύτη κερπωσώμεθα τὴν ἡδονήν, ἐπειδὴ ἐν ἔργοις οὐ βούλεσθε. Μάλιστα μὲν γὰρ καὶ ἐξ ἐκείνων δῆλον τῶν τότε γενομένων, ὅτι πωλοῦντες οὐκ ἦσαν ἐνδεεῖς, ἀλλὰ καὶ τούς πένητας πλουσίους ἐποίουν. Πλὴν ἀλλὰ καὶ νῦν ὑπογράψωμεν τοῦτο τῷ λόγῳ, καὶ πάντες τὰ αὐτῶν πωλείτωσαν πάντα, καὶ φερέτωσαν εἰς μέσον, τῷ λόγῳ λέγω' μηδεὶς θορυβεῖσθω, μήτε πλούσιος, μήτε πένης. Πόσον οἶει χρυσίον συνάγεσθαι; Ἐγὼ στοχάζομαι..., ὅτι, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι τὰ αὐτῶν, ἐνταῦθα ἐκένωσαν χρήματα, καὶ χωρία καὶ κτήματα καὶ οἰκίας ἀπέδοντο,.... τάχα ἂν ἑκατὸν μυριάδες λιτρῶν χρυσίου συνήχθησαν' μᾶλλον δὲ καὶ δις καὶ τρίς τοσαῦτα. Εἰπέ γάρ μοι, ἢ πόλις ἡμῶν εἰς πόσον μιγάδων ἀριθμὸν νῦν τελεῖ; πόσους βούλεσθε εἶναι χριστιανούς; βούλεσθε δέκα μυριάδας;... πόσαι μυριάδες χρυσίον ἂν συνελέγησαν; πόσος δὲ ἀριθμὸς ἐστί πενήτων; Οὐκ οἶμαι πλέον μυριάδων πέντε. Τούτους δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τρέφεσθαι πόση ἀφθονία ἦν; Μᾶλλον δὲ, κοινής τῆς τροφῆς γενομένης, καὶ συστάτων ὄντων, οὐδὲ πολλῆς ἂν ἐδέχθη δαπάνης. Τί οὖν, φησίν, ἐμέλλομεν ποιεῖν μετὰ τὸ ἀναλωθῆναι; Σὺ οἶει δυνηθῆναι ἀναλωθῆναι ποτε; οὐ γὰρ ἂν μυριοπλασίων ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις γέγονεν; οὐ γὰρ πλουσίως ἂν ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐξεχύθη;... Εἰ, ἔνθα τρισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι, τοῦτο γεγόμενον οὕτως ἔλαμψε, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν πενίαν ἠτιάσατο, πόσῳ μᾶλλον ἐν τοσούτῳ πλήθει;... Ἴνα δὲ δεῖξω ὅτι τὸ διασπᾶσθαι, τοῦτο δαπανηρὸν καὶ πενίας ποιητικόν, ἔστω οἰκία, ἔνθα παιδία δέκα καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή,... εἰπέ δὲ μοι, οὗτοι, κοινῇ σιτούμενοι, καὶ μίαν ἔχοντες οἰκίαν, πλείονα ἂν ἀναλίσκοιεν, ἢ διασπασθέντες;... Ἡ γὰρ διαίρεσις αἰεὶ ἐλάττωσιν ἐμποιεῖ, ἢ δὲ ὁμόνοια καὶ συμφωνία ἀξίησιν. Οὕτως οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις ζῶσι νῦν, ὡσπερ ποτὲ οἱ πιστοί. Τίς ἂν ἀπέθανεν οὖν ἀπὸ λιμοῦ;..., εἰ δὲ πείραν ἐποιήσαμεθα τοῦτου, τότε ἂν κατετολήσαμεν τοῦ πράγματος... Πλὴν ἀλλὰ, ἐὰν ἐν ὁδῷ ταύτῃ προβαίνωμεν, πιστεύω τῷ Θεῷ ὅτι καὶ τοῦτο ἔσται. Πείσθητέ μοι μόνον, καὶ κατὰ τάξιν κατορθώσομεν τὰ πράγματα' καὶ ἂν ὁ Θεὸς ζῶν ἡμῶν, πιστεύω ὅτι ταχέως εἰς ταύτην ἡμᾶς ἄξομεν τὴν πολιτείαν». Συνεχίζων τὸν λόγον ὁ σεπτὸς Πρωθιεράρχης προτρέπει τούς πολυπληθεστάτους ἀκροατὰς νὰ εἶναι ἔτοιμοι, ὥστε, «διδόμενου τοῦ συνθήματος, χωρήσωμεν εἰς τὴν πρᾶξιν», βέδαιοι ὄντες, ὅτι «πολλὴν λήψεσθε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δόξιν, ἐὰν τοῦτο ὑμῖν κατορθωθῆναι»³⁶⁰.

(Συνεχίζεται.)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

357. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Περὶ ἐλεημοσύνης, MPG., 51, 266.

358. Ἰωάννου Χρυσόστομου, MPG., 51, 297. 60, 163. 61, 88 κ.ά.

359. Βλ. Μάρκου Σιώτου, ἔνθ' ἂν., σελ. 43.

360. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὁμιλία ΙΑ' εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, MPG., 60, 94-97. Πρβλ. Αὐτόθι, 60, 64-65. Θεοφιλᾶκου, Ἐξηγήσεις εἰς τὰς Πράξεις, Κεφ. Β', MPG., 125, 557Α. Οἰκουμενίου, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Κεφ. Γ', MPG., 118, 77C.

Μετά τὴν Λίμα (1982), τὸ Βανκούβερ (1983),
τὴν Βοστώνη καὶ τὸ Μπουένος Ἀϊρες (1985)

ΤΡΙΑ ΟΞΕΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀληθείας σπουδαῖον διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ἔθνη εἶναι λελυμένον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἔνεκα τῆς θεμελιώδους θέσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, νὰ εἶναι παντοῦ ἀληθὴς εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ πρὸ πάντων ἔναντι ἑαυτῆς καὶ τοῦ κηρύγματός της, ὥστε νὰ περιτευῆ ἢ διὰ περισσοτέρων ἔκθεσις τοῦ ζητήματος τούτου.

Διὰ τοῦτο ἐπαναλαμβάνω, τελευταίως, ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀληθείας, πού εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν Καθολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥτοι τὴν κανονικὴν συνέχειαν Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, καὶ διὸ καὶ εἰς πάσας τὰς σχέσεις της καὶ μάλιστα μετὰ τὸ Π.Σ.Ε.

Μετέχουσα ἡ Ἐκκλησία μας, ὁρθῶς, ἀφοῦ εἶναι ὄντως πρωτοπόρος (1902 - 1920) εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν (πρότασις ἰδρύσεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν 1920 - παραγματοποίησις 1948), φαίνεται νὰ ἔχασε τὴν πρωτοβολίαν της εἰς τὴν σημαντικὴν αὐτὴν περίπτωσιν, διότι κατέστη μειωσιμὴ εἰς τὰ Κεντρικὰ ὄργανα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὅπου ἡ μεγίστη πλειοψηφία εἶναι Προτεσταντικὴ. Ὅθεν ἡ ἐπίδρασις τῆς μεγάλης μας Ἐκκλησίας μετὰ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Παραδόσεως, πολύτιμον διὰ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν (χωρὶς ἡμᾶς δὲν εἶναι τὸ Π.Σ.Ε. ἀληθῶς οἰκουμενικόν), εἶναι βραδυτάτη καὶ κυρίως ἔμμεσος.

Διότι οἱ Προτεστάνται, ἔχοντες τὴν πλειοψηφίαν, καθορίζουν τὰ θέματα καὶ ἐπεξεργαζόμενοι αὐτὰ, μετεχόντων ἡμῶν ἐν μειωσιμῇ, γράφουν, μετὰ βραχείαν συζήτησιν, κείμενα καὶ καλοῦν ἡμᾶς νὰ λάβωμεν θέσιν! Καὶ εἰς μὲν τὰ πρακτικὰ θέματα ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιδράσωμεν εὐχερέστερον (παράδειγμα ἡ διακήρυξις τοῦ Bangalore ἐνῶ εἰς τὰ δογματικὰ εἶναι δυσχερεστάτη ἐπιβεβαιώνουν τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις. Ὅσα δὲ ἔγραψεν ὁ Σεβασμιώτατος φίλος Καρθαγένης κ. Παρθένιος εἰς τὴν φίλην «Καθημερινήν» καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν «Παρνασσόν», ἐνθα ἐδημοσιεύσαμεν διακήρυξιν «περὶ Ἐλπίδος» σύνταχθείσης εἰς Bangalore (1978), διαφέρουν ἀλλήλων, διότι εἰς τὰ πρακτικὰ θέματα τοῦ Χριστιανισμοῦ συνεργαζόμεθα.

* * *

Ὅθεν ἔρχομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν 3 καιρίων σημείων τῆς σχέσεως τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικόν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα προεισαγωγικῶς καὶ ἀκροθιγῶς ἔθιξα εἰς προηγουμένην συνέντευξίν μου εἰς τὴν «Καθημερινήν», Ἴον δὲ πρόβλημα, ἀληθῶς δέξυτατον εἶναι ἀσφαλῶς ἢ μεταφορᾶ τοῦ κατακεραματισμοῦ τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς τὸ Οἰ-

κουμενικόν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ 170 «Ἐκκλησίαι» μέλη τῆς Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ἐν λόγω Παγκοσμίου Συμβουλίου στὸ Ν. Δελχί τὸ 1961, ἔγιναν τὸ 1985 αἰσίως 310(;) ἐξ ὧν ὁρθόδοξοι μόνον 12 καὶ μετὰ τὰς αὐτονόμους 15. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν, διότι δὲν πρόκειται περὶ Ἐκκλησιῶν, ἀφοῦ δὲν ἔχουν Ἱερωσύνην καὶ ἀποστολικὴν Διαδοχὴν, ὅχι μόνον δὲν πρόκειται νὰ ἐλαττωθῇ ἀλλὰ τουναντίον θ' αὐξηθῇ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν πάντοτε μικραὶ «κοινότητες» μετὰ ὀλίγους πιστοὺς (π.χ. 13.000) πού θὰ ζητήσουν νὰ γίνουσι μέλη, ὡς αὐτοτελεῖς «Ἐκκλησίαι»! Πέραν τούτων ὑπάρχουν εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ παρατηρηταὶ τῶν «Ἐκκλησιῶν» καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ φιλοξενούμενοι, μὴ ψηφίζοντες μὲν ἀλλὰ μετέχοντες τῶν συζητήσεων. Ὅθεν σπανίως δύναται ὁ Ὁρθόδοξος νὰ λάβῃ τὸν λόγον διὰ 3-5 λεπτά!

Συχνὸν εἶναι τὸ φαινόμενον, ὅτι αἱ συζητήσεις εἶναι ὑποτυπώδεις (παράδειγμα εἰς Buenos Aires ἡ περὶ τὰ 3 κείμενα: Βάπτισμα, Εὐχαριστία, Λειτουργία καὶ ὄχι Ἱερωσύνη, ὡς κάκιστα γράφουν ὁρθόδοξα περιοδικὰ), καίτοι πρόκειται περὶ σπουδαίων θεμάτων: τῆς θεωρίας τῶν Προτεσταντῶν περὶ βασιλείου Ἱερατεύματος, «ὄλων τῶν πιστῶν, ἐξ ὧν τινες χειροτονοῦνται λειτουργοί» (ὑπὸ τίνος;) καὶ περὶ Ἱερωσύνης. Ἐλάχιστα ἐπρόφθασα νὰ εἶπω περὶ τοῦ θέματος εἰς Μπουένος Ἀϊρες. Εὐρύτερος ὅμως θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Πίστεως καὶ Τάξεως. Ἄν γίνῃ τροποποίησις τῶν 3 κειμένων, εἶναι ζήτημα ἂν θὰ γίνουσι οὐσιώδεις μετατροπές, ἂν θὰ γίνῃ τὸ κείμενον —τὸ ἐκκλησιολογικῶς ἀθεμελιώτερον— ἄξιον ἀποδοχῆς καὶ μάλιστα ἐκ μέρους τῶν Προτεσταντῶν.

Ἐχει, λοιπόν, συνεπείας ὁ κατακεραματισμὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ προκαλεῖ καὶ ἕτερον συναφές ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν δέξυτατον πρόβλημα τῆς μὴ Ἑνώσεως τῶν Προτεσταντῶν μεταξὺ τῶν! Πολλοὶ μάλιστα ἐν αὐτῷ —ὡς οἱ Μεταρρυθμισμένοι— ἀπέρριψαν τὰ 3 κείμενα, διότι τοὺς καταστρέφουν τὰ περὶ Ἐκκλησίας θεωρήματά των, ἥτοι τὴν ἀθετικότητα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Κοινότητος!! Ζητοῦν δὲ νὰ τὰ δεχθῶμεν ἡμεῖς(!!!) καθ' ὃν χρόνον αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς οἴκης καταγόμενοι, δὲν δύναται νὰ ἐνωθῶν! Ἐχω τὴν γνώμην, ὅτι τὰ 3 κείμενα πρέπει νὰ σταλοῦν εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς τῶν διμερῶν διαλόγων ὅπου οἱ συζητήσεις διεξάγονται μετὰ ἀνετον χρονικὴν διάρκειαν καὶ εἶναι ἐκκλησιολογικῶς καλύτερον θεμελιωμένα. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη λύσις.

Ταῦτα μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὸ 2ον δέξυ πρόβλημα τ ἡ ς

Ἐνότῃτος τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν.

Εἶναι θεμελιώδης ἡ παρατήρησις καθ' ἣν ἡ κατανομὴ τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν π.χ. εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς τὰς αἰθούσας συνεδριῶν γίνεται κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν χωρῶν, ἐξ ὧν προέρχονται. Τοῦτο δυσχεραίνει τὰ μέγιστα τὴν συνεννόησιν καὶ τὴν καλύτεραν πλέον ὁμόφωνον παρουσιάσιν τῶν ὀρθοδόξων ἀπόψεων, μάλιστα εἰς καίρια θέματα. Βεβαίως εἰς τὸ περιθώριον τῶν συνεδριῶν, γίνονται συναντήσεις τῶν Ὁρθοδόξων ἰδιαίτεραι, διὰ τὰ χαραχθῆ κοινὴ πορεία, καὶ συμβαίνει νὰ χαράσσεται ὀρθὴ ἀλλὰ εἶναι τόσα τὰ ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἐκφραζόμεθα μεμονωμένως, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχη πάντοτε ὀρθόδοξος παρατήρησις ἐπὶ καιριῶν σημείων, μὲ ἐπακόλουθον νὰ μὴ ὑπάρχη ἄμεσος ἐπίδρασις μας εἰς τὰς συζητήσεις καὶ τὰ πορίσματα αὐτῶν.

Φέρω ὡς παράδειγμα, τὴν θεμελιώδη πρότασίν μου, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περὶ καθιερώσεως ὡς οἰκουμενικοῦ, τοῦ ὄντως οἰκουμενικοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ἀντὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει χρησιμοποιουμένων δύο ἀτελεστέρων: τοῦ λεγομένου τῶν Ἀποστόλων καὶ τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ἐννοῶ τὸ γνωστὸν Σύμβολον τῆς Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως (381), πὸ ἀναγιώσκεται πάντοτε εἰς τὰς λειτουργίας μας.

Ἡ πρότασις, γενομένη κατ' ἀρχὴν δεκτὴ, ἀκολουθεῖ γραφειοκρατικὸν δρόμον, ἀλλὰ ἀναζητεῖται ταυτοχρόνως ἡ διατύπωσις τῆς εὐρύτερας συγχρόνου ἐκφράσεως τῆς Ἀποστολικῆς Πίστεως, διότι οὐδεὶς πιστεύει ὅτι δύναται νὰ γίνῃ εἰς τὸ Π.Σ.Ε. νέον σχέδιον Συμβόλου. Δὲν εἰσέρχομαι εἰς λεπτομερείας.

Δεύτερον παράδειγμα: ἡ δις τεθεῖσα πρότασις περὶ ἐρεῦνης βαθείας τοῦ θέματος: οὐσία, μορφή καὶ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως ἀρχαίας Καθολικῆς. Δὲν ἐδόθη συνέχεια οὔτε εἰς Μπουένος Ἀϊρες, καίτοι τὸ θέμα εἶναι θεμελιωδέστατον, διὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην ὑπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. «ὀρατὴν ἐνότητα», ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῆ, ὅταν δὲν ἔχει θεμέλιον ἰσχυρὸν ἐκκλησιολογικὸν - θεολογικόν. Πόσον ἀληθὲς εἶναι τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ 3 κείμενα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι οὐσιαστικῶς, τ.ἔ. φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς καὶ ἐκκλησιολογικῶς, θεμελιωμένα καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐρεῦνης τῶν πηγῶν τῶν 2 - 3 πρώτων αἰῶνων τῆς ἱστορίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπέδειξα ἤδη εἰς μελέτην εἰς τὸν «Παρνασσόν», ποῖα ἔρευναι ἡμετέρων καὶ ξένων δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν. Δὲν ἦτο καλύτερα ἡ ὑφή παλαιότερων κειμένων τοῦ Π.Σ.Ε., διότι δὲν ἐπεξηγοῦνται ὑφ' ἡμῶν ἐπαρκῶς οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἀποδοχῆς των ὑπὸ τῶν Συνόδων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ μόνον περὶ παραλαβῆς καὶ κριτικῆς τοποθετήσεως ἐναντι αὐτῶν, ἦτοι τῶν εἰς τὰ κείμενα ἐκφραζομένων ἀπόψεων. Ἦλθεν, λοιπόν, ἡ ὥρα τῆς ἀληθείας, εἰδικῶς διὰ τὴν θέσιν τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν. Λέγω δὲ τοῦτο, διότι τὰ λεγόμενα παρὶ ἀποδοχῆς (reception) δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀ-

νάγκην τῆς ἐπιστήμης, ὅτι αὐτὴ εἶναι διὰ λόγους οὐσίας (βλ. κατωτέρω) καὶ μορφῆς ἀπαραίτητος, ἀλλὰ εἰς τὰ κείμενα τοῦ Π.Σ.Ε. εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς.

Καίριον εἶναι τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἀτυχῶς πολυλάκις λησμονεῖται, ὅτι δὲν ὑπάρχει Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία ἢ Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι, ἀλλὰ μόνον Ὁμολογίαι, αἰρέσεις ἢ παραφυάδες (Denominationen) καὶ διὰ τοῦτο τὸ 3ον κείμενον περὶ τοῦ λειτουργήματος (Amt, Ministry, Ministère) δὲν στηρίζεται εἰς τὴν Ἱερωσύνην καὶ ἀποστολικὴν Διαδοχὴν, ἀλλ' εἰς τὴν θεωρίαν περὶ βασιλείου Ἱερατεῦματος. Πέραν τούτου ὑπάρχει 6) τὸ πρόβλημα, πὸ ἀκριβῶς ὑπάρχουν συγκλίνουσαι ἀπόψεις εἰς τὰ 3 κείμενα καὶ δὴ καὶ ποίων Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν, Ὁμολογιῶν κ.λπ. Ἡ διαπίστωσις τῆς ἀληθείας περὶ τούτων χρειάζεται τὴν λεπτομερῆ συνεργασίαν τριῶν εἰδικότητων: τοῦ δογματικοῦ, τοῦ Συμβολικοῦ, τῆς Ἱστορίας τῶν δογμάτων καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι προφανὲς διὰ τὸν ἐπιστήμονα θεολόγον, τὸν ἐξετάζοντα κατὰ λέξιν τὴν διατύπωσιν εἰς τὰ ἐν λόγω κείμενα. Εἰς τὰ δογματικὰ ζητήματα ὑπάρχει ἡ εὐλογος ἀξίωσις ἐφαρμογῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἐκφράσεως τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως διὰ τῆς ἀκριβείας. Ἡ γενικὴ ἢ ἀόριστος διατύπωσις ἢ ἡ συμβιβαστικὴ δὲν ἔχουν θέσιν ἐκεῖ πὸν πρέπει νὰ εἶναι βέβαιον, ὅτι εὐρισκόμεθα ἔστω καὶ πλησίον ἀλλήλων, ὀρθόδοξοι καὶ προτεστάνται καὶ ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ ἀγγλικανοὶ καὶ εἰς ποῖα ἀκριβῶς σημεῖα τῶν κειμένων.

Λέγω δὲ τοῦτο εἰδικότερον, διότι εἰς πάντα τὰ κείμενα τοῦ Π.Σ.Ε. γίνεται χρῆσις τῶν ὄρων: Ἐκκλησία καὶ Ἐκκλησίαι. Καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι ποῖα ἢ ποῖαι ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. ἢ τῶν ὁμολογιῶν εἰς ἐκάστην περιπτώσιν ἐννοοῦνται.

Ὅξυ εἶναι λοιπὸν τὸ 3ον εἰδικὸν πρόβλημα, τῆς Ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων ἐναντι τῶν 3 κειμένων, διότι πρὶν ν' ἀρχίσουν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ ἐκφράζουν τὴν ἐπὶ τῶν κειμένων γνώμην των, συγκαλοῦνται συσκέψεις Ὁρθοδόξων εἰδικῶν καὶ μὴ εἰδικῶν (3 εἰδικότητας θεωροῦμεν, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, βασικῶς) καὶ δὴ καὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ καθηγητῶν, ἐνίοτε προσκεκμένων πρὸς τὰ κείμενα. Ὑπάρχει βεβαίως, ὡς ἐσημειώθη εἰς ἔκθεσιν τοῦ Π.Σ.Ε., προσωρινὴ ἀπάντησις τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς μᾶς εἶναι ἄγνωστον, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει μεθόδευσις συνεννοήσεως τῶν Ὁρθοδόξων ἐπὶ τῶν λεπτῶν ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὰ δόγματα καὶ τὰ μυστήρια καὶ ἐνιαίας ἀπαντήσεως ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου ἢ ἀρχαίας Καθολικῆς, ὅπερ εἶναι ταυτόσημον.

Εἰς τὸ διορθόδοξον π.χ. συμπόσιον τῆς Βοστώνης (11 - 18 Ἰουνίου 1985) μετέσχον ἀξιόλογοι θεολόγοι, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν τὰ κείμενα τῶν πρακτικῶν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐπίσημον κείμενον τῆς ἐκθέσεως τῶν συμπερασμάτων καὶ τὴν κριτικὴν ἐπὶ τῶν ὄρων εἰσηγήθη ὁ Ρώσος θεολόγος Ηορκο τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπὸ τὸν δογματικὸν θεο-

λόγον Σεβασμιώτατον Μύρων κ. Χρυσόστομον. Ἡ κριτική φαίνεται ἠτιολογημένη, ἀλλὰ ἐλλείπει τὸ κείμενον τῆς εἰσηγήσεως ὡς καὶ τῶν λοιπῶν εἰσηγήσεων. Περιοριζόμενοι εἰς τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου — ἀνακοινωθέντος, παρὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπιφυλάξεις, λέγομεν μόνον δύο πράγματα· πρῶτον, ὅτι θὰ παραστῇ ἀνάγκη ν' ἀφιερῶσωμεν εἰδικὴν σύντομον μελέτην δι' ὅσα λέγονται εἰς τὸ ἐν λόγω κείμενον, τὰ ὁποῖα δὲν συμπίπτουν ἐν πολλοῖς πρὸς ὅσα ἐγράψαμεν κριτικά, δημοσιεύοντες εἰς τὴν «Θεολογίαν», νέαν μετάφρασιν τοῦ 3ου κειμένου περὶ τοῦ λειτουργήματος (Τὸ Λειτουργήμα = Ἀμτ μετάφρασις καὶ κριτικὴ θεώρησις ἐξ ἐπόψεως ἀρχαίας Καθολικῆς ἢ Καθολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ 3ου κειμένου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν), διότι τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον, ἀλλὰ δὲν ὀρμάται ἀπὸ τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς ἐν τοῖς ἐπισκόποις Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς, πού εἶναι βασικαὶ ἀλήθειαι αἵτινες ἀφοροῦν τὰ θεμέλια τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποῖα συνδέεται ἀρρήτως μὲ τὴν Θεϊαν Εὐχαριστίαν καὶ τὰ λοιπὰ μυστήρια. Αὕτη δὲ καὶ μὲ τὸ ἀποφασιστικὸν ὄργανον (οὐχὶ συμβουλευτικὸν ὡς κατέστη εἰς τὴν Ρωμαϊκοκαθολικὴν Δύσιν), τὴν Σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων. Προσθετέον, ὅτι κακῶς τίθεται ἡ ἐπιγραφή «τμήμα Ἱερωσύνης»!! τόμ. II, 4.

Πολλὰ ἐλλείπουν ἀπὸ τὸ κείμενον τῆς Βοστώνης, ὡς καὶ αἱ ἀτέλειαι καὶ ἀντιφάσεις τοῦ 3ου κειμένου π.χ. αἱ σπουδαῖαι περὶ τοῦ πολιτεύματος παρ. 23 καὶ 24, καίτοι βεβαίως συζητοῦνται πολλὰ εἰς τὸ IV μέρος, εἰς τὰ ὁποῖα συμφωνοῦμεν διὰ τοὺς Θεολογικοὺς διαλόγους.

Δὲν τίθεται δὲ ἀτυχῶς εἰς τὸ κείμενον καὶ δὴ καὶ διὰ τοὺς θεολογικοὺς διαλόγους τὸ θέμα τῆς ἀληθείας (πού εἶναι θεμελιώδεσταν), καίτοι ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ τεθῇ, ἐφ' ὅσον παλαιωτάτη εἶναι ἡ θεμελιώδης θέσις, ὅτι πρέπει νὰ συνανηθῶμεν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐνθα κοιναὶ εἶναι αἱ ρίζαι. Εἰς εἰδικὸν μελέτημα δημοσιευθὲν εἰς «Ἐκκλησίαν» (καὶ ὡς ἀνάτυπον), τίθεται σαφέστερον τὸ ζήτημα τῆς ἐπιστημονικῆς προϋποθέσεως τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ Ἱερᾷ Παραδόσει περιεχομένης τ.ἐ. τῆς ἐρεύνης τῆς μορφῆς καὶ ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς δύο πρώτους ἀποφασιστικοὺς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν αἰῶνας.

Ἀπὸ ὅσα θὰ γράψω εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον διὰ τὸ κείμενον τῆς Βοστώνης πρέπει ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὅτι τὰ 3 κείμενα δὲν ἀποτελοῦν δήλωσιν (ὀρθῶς ἐγκατελείφθη ὁ ὅρος συμφωνία), διότι οὐδεὶς ὀρθόδοξος ἦτο ἐξουσιοδοτημένος νὰ κάμῃ δήλωσιν καὶ μάλιστα εἰς κείμενον στερούμενον ἀκριβείας καὶ ἐπιστημονικῆς ἐκκλησιολογικῆς θεμελιώσεως.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων —πλὴν ἑνός, τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως— δὲν

ὑπῆρξεν ἐν Βοστώνῃ πλήρης, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς διατυπώσεως ὅλων τῶν λεπτομερειῶν τοῦ κειμένου καὶ τοῦτο εἶναι φυσικόν, διότι οἱ Προτεστάνται ἔχοντες πλειοψηφίαν ἐξέφρασαν τὰς ἀπόψεις των (παρ. 23 - 24), αἱ ὁποῖαι εἶναι πολλάκις ἀπαράδεκτοι, ἀλλὰ οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα ἀπὸ μίαν ἔκθεσιν συζητήσεων (Report, Bevidit) διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ὀρθὸς χαρακτηρισμός, νὰ γραφοῦν μόνον αἱ ὀρθόδοξοι ἀπόψεις. Θεωρῶ δὲ ἀνεπίτρεπτον τὸν χαρακτηρισμὸν —ποτέ ἐλέχθη;— ὡς καὶ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐπιφυλοῦνται οἱ Ὁρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι νὰ καθορίσουν τὴν σαφῆ θέσιν εἰς τὴν παρ. 23, ἐνθα περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ ἀρχαίου θεσμοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς διὰ τὴν Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀποδεκτὴ, διότι ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου καὶ ἀρχαίας Καθολικῆς εἶναι ὀρθή, ἀλλὰ εἶναι ἀπαράδεκτος δι' ἡμᾶς, εἰδικῶς ἢ φράσις «ἐν οἰαδήποτε μορφῇ», ἀφοῦ μάλιστα ἐρμηνεύεται, προσφάτως, ὑπὸ συμπαθοῦς πρῶην διευθυντοῦ τῆς Πίστεως καὶ Τάξεως ἀφελῶς. Τοῦτο συνδέεται πρὸς τὸ 4ον σημεῖον, ἐνθα προτείνεται ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν λειτουργημάτων, ὡσάν ἡμεῖς νὰ εἴχωμεν ἀνάγκη νὰ μᾶς ἀναγνωρίσουν οἱ Προτεστάνται τὴν Ἱερωσύνην ἢ τὸ Ἱερατεῖον ἢ νὰ ἡδυνάμεθα ἡμεῖς ν' ἀναγνωρίσωμεν «τὰ λειτουργήματά» των καὶ μάλιστα τὸ περιεργον ἐφεύρημα «κεχειροτονημένον λειτουργήμα», πού προϋποθέτει τὴν διάκρισιν ἀχειροτονήτου λειτουργήματος ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ (πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἢ διατύπωσις τῆς Βοστώνης, διακρίσεως μεταξὺ ἱερατικοῦ ἀξιώματος ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ καὶ χειροτονημένου Ἱερατείου!!!).

Ἀρχοῦμαι εἰς τὰς ὀλίγας ταῦτας παρατηρήσεις καὶ προτείνω νὰ σταλοῦν τὰ 3 κείμενα, (πού ἀπορρίπτονται ἀπὸ τοὺς μεταρρυθμισμένους Προτεστάντας) εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους, μήπως τὰ βροῦν χρήσιμα οἱ εἰδικοί ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν (ἐκ τῶν ὁποίων οἱ Προτεστάντες τελευταῖα πρέπει νὰ εὑρουν τὸν δρόμον νὰ γίνουν Ἐκκλησίαι) διὰ δύο λόγους: Πρῶτον διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνουν δεκτὰ μὴ ὀρθόδοξα κείμενα ἀπὸ ὀρθοδόξους. Οὗτοι ὅμως πρέπει, ὡς ὀρθόδοξοι, νὰ ὑποστηρίξουν τὰ «περὶ Ἐπισκοπῆς» καὶ ὅτι ἄλλο δύναται εἰς τὰς ἀπαντήσεις των. Δεύτερον διότι εἶναι ἀδύνατος ἡ διόρθωσις των, ὡστε νὰ γίνουν δεκτὰ ὑπὸ τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀπάντησις τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ σταλοῦν ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους. Τὸ κείμενον τῆς Βοστώνης μαρτυρεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐνιαία ὀρθόδοξος ἀπάντησις ἀπὸ εἰδικῶν καὶ ἀρχιερεῖς πού θὰ εἰσηγηθοῦν τὰ δέοντα εἰς τὰς Συνόδους καὶ αὗται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς κεφαλὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ Ἐνότης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Καθηγητῆς ΓΕΡ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ*

1. Παγκόσμιος ό «ά γ ώ ν α ς» γι ά τ ά ά ν θ ρ ώ π ι ν α δ ι κ α ι ώ μ α τ α**.

Τό θέμα τών δικαιωμάτων του ανθρώπου έγινε τις τελευταίες δεκαετίες ένα θέμα τόσο δύσκολο για διαπραγμάτευση, όσο ό οικουμενισμός, ή ειρηνική συνύπαρξη ή ή δημοκρατία. Σχεδόν όλος ό κόσμος μιλά γι' αυτά, όπως λένε, τα «υπερασπίζεται». Αυτό εξάγεται τόσο από μεμονωμένες προσωπικότητες — από τον Pierre Emmanuel μέχρι τον Georges Marchais για να μη μιλήσουμε εκτός Γαλλίας—, όσο και από συνεργαζόμενες ομάδες κάθε είδους, συνδικάτα, πολιτικά κόμματα, δημοτικές αρχές, χώρες, κράτη (χωρίς να μιλήσουμε για θρησκευτικές οργανώσεις).

Με λίγες εξαιρέσεις σχεδόν όλα τα μεγάλα κράτη του κόσμου δέχονται, τουλάχιστον θεωρητικά, τον Χάρτη τών Ήνωμένων Έθνών της 26ης Ίουνίου 1945 και την Παγκόσμια Διακήρυξη τών Δικαιωμάτων του Άνθρώπου της 10ης Δεκεμβρίου 1948. Αυτά τα κείμενα (τά όποια όλος ό κόσμος γνωρίζει) αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον ένα είδος ήθικης ύποχρεώσεως (άν μη τίποτε περισσότερο — ή νομική τους άξία ποτέ δέν έφερε την όμοψυχία στα κράτη - μέλη). Δέν είναι ίσως άχρηστο να θυμηθούμε μερικές φράσεις.

Ό Χάρτης τών Ήνωμένων Έθνών στη δεύτερη παράγραφο του, λέγει αυτό εδώ: «Έμείς, οι λαοί τών Ήνωμένων Έθνών αποφασίσαμε... να επαναβεβαιώσουμε την πίστη μας στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην άξιοπρέπεια και την τιμή του ανθρώπινου προσώπου, στην ισότητα άνδρών και γυναικών και έθνών μεγάλων και μικρών»... Και τό άρθρο 1, τό όποιο ορίζει τους «στόχους και τις αρχές» αναφέρει στην παράγραφο 3, ότι ένας άπ' αυτούς τους στόχους είναι «να επιτύχουμε την διεθνή συνεργασία για να επιλύσουμε τα διεθνή προβλήματα οικονομικού, κοινωνικού, πολιτιστικού ή ανθρωπιστικού χαρακτήρος και να προωθήσουμε και ενισχύσουμε τον σεβασμό τών δικαιωμάτων του ανθρώπου και τών βασικών ελευθεριών για όλους, άνεξαρτήτως φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Άκριβώς για ν' αναπτύξει αυτό τό σημείο, που ήταν έπεξεργασμένο, ή Παγκόσμια Διακήρυξη τών Δικαιωμάτων του Άνθρώπου έγινε δεκτή στο Παρίσι την 10η Δεκεμβρίου 1948 από την Γενική Συνέλευση τών Ήνωμένων Έθνών όμοφωνα, εκτός από 8 άποχές (οί 6 άντιπρόσωποι του σοβιετικού μπλόκ, ή Σαουδική Άραβία και ή Ν. Άφρική). Ό πρόλογος όμιλεί για «την

έμφυτη άξιοπρέπεια όλων τών μελών της ανθρωπίνης οικογένειας και για τα ίσα και άναπαλλοτρίωτα δικαιώματα τους» και ξαναπαίρνει από τον Χάρτη την ιδέα της «πίστεως στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην άξιοπρέπεια και την άξία του ανθρώπινου προσώπου» κ.λπ. Ίδέα που ξανατονίζεται στο Έλσίνκι, την 1η Αύγουστου 1975 (τίτλος 7 της τελικής Πράξεως που ψηφίσθηκε, αυτή τη φορά, από τό σοβιετικό μπλόκ).

Τό γεγονός ότι αυτή ή ιδέα της άξιοπρέπειας και της τιμής του ανθρώπινου προσώπου φανερά άναγνωρίζεται από την μεγάλη πλειοψηφία της ανθρωπότητας του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα μπορεί να μäs κινή αισιόδοξους, έμäs που άναφερόμαστε στο Ευάγγελιο: ό άγώνας για την τιμή του προσώπου, για τα δικαιώματα και την άξιοπρέπεια όλων, άνδρών και γυναικών, όπως και τών παιδιών, αναλαμβάνεται από όλους πιστούς, άπίστους, ιδεολόγους όλων τών πλευρών, μέσα στα πλαίσια συσταθέντων οργανισμών, που διαθέτουν παγκόσμια βήματα και τρόπους πίεσεων κάθε είδους... Με ένα λόγο ή άποτελεσματικότητά τους δέν μπορεί παρά να είναι άνώτερη άπ' τη δική μας: έμείς δέν είμαστε παρά μία μειοψηφία, χωρίς μέσα, και διαιρεμένη επί πλέον.

Ή άξιοπρέπεια, λοιπόν, του ανθρώπινου προσώπου είναι μία άξία ευαγγελικής προελεύσεως. Ή ανθρωπότητα του 20ου αιώνα θα έχει υλοποιήσει μία σπουδαία άποψη του Ευαγγελίου και μεις, ή χριστιανική μειονότητα, μπορούμε ν' αφήσουμε στους άλλους ν' άσχοληθούν με την προώθηση (της ιδέας) της προσωπικής άξιοπρέπειας και την υπεράσπιση τών Δικαιωμάτων του Άνθρώπου, ώστε μεις ν' άσχοληθούμε με την σωτηρία του κόσμου, σταθεροποιώντας την όργάνωση τών σχετικών κοινοτήτων μας, για να μπορούσαν τα παιδιά τών παιδιών μας να κληρονομήσουν μία Όρθόδοξη Έκκλησία άμεμπτη.

2. Ό δ ό λ ο ς τ ω ν λ έ ξ ε ω ν.

Είναι άραγε άνάγκη να πούμε, ότι ή αισιόδοξία μας φθάνει στο έλάχιστο, σάν ρίξουμε ένα άπλό βλέμμα στην πραγματικότητα, που μäs περιβάλλει; Για παράδειγμα τα ώραία κείμενα, που άναφέραμε, με τα όποια τά Έθνη ύποχρεώνονται να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν «την άποτελεσματική άσκηση τών ελευθεριών και τών δικαιωμάτων άστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και άλλων, τα όποια όλα άπορρέουν από την έμφυτη άξιοπρέπεια του ανθρώπινου προσώπου και τα όποια είναι ουσιώδη για την ελεύθερη και πλήρη ανάπτυξή του» (Διάσκεψη του Έλσίνκι, τελική Πράξη, τίτλος VII), αυτά τα ώραία κείμενα άποτελούν στην πραγματικότητα ένα παράδει-

* Δημοσιεύθηκε στο «Contacts» (revue Francaise de l' Orthodoxie, 1er Trimestre 1984, σσ. 50-59), υπό τον τίτλο: Les droits de l' Homme ala lymiere de l' Evangile.

** Οι όπότιλοι τέθηκαν από τον μεταφραστή.

γμα, πού φωτίζει ιδιαίτερος μία από τις πιο χαρακτηριστικές τάσεις του 20ού μας αιώνα: την άλματώδη ανάπτυξη της διαφορούμενης γλώσσας. Δεν είναι τόσο κακό ότι λέγεται ένα πράγμα και γίνεται το αντίθετο (αυτό εδώ είναι ένα σφάλμα που δεν αλλοιώνει αναγκαστικά την φύση αυτού που λέγεται) όσο ότι χρησιμοποιούνται ίδια λόγια δρίζοντας όχι μία έννοια, αλλά διαδοχικές, διαφορετικές έννοιες, οι οποίες δικαιολογούν, σύμφωνα με τις ανάγκες της στιγμής, τις πιο διαφορετικές πράξεις.

Ἀκριβῶς στο ὄνομα τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ «ἐλευθέρου» προσώπου τοῦ Homo Sovieticus ἐξαποστέλλεται ἔτσι ἡ ἀλλίως ὅπως σκέπτεται διαφορετικά, ὁποῖος «σκέπτεται κακά», σ' ἓνα στρατόπεδο ἢ σ' ἓνα ψυχιατρικὸ ἀσπλοῦ ἀκριβῶς στο ὄνομα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν στέλλονται στρατεύματα στο Ἀφγανιστάν ἢ ἄρματα στὴ Βουδαπέστη· στο ὄνομα τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, τοῦ λευκοῦ φυσικά, δρίζονται πού θὰ κατοικήσουν οἱ μαῦροι τῆς Ν. Ἀφρικῆς· στο ὄνομα τοῦ δικαιώματος τῆς καθαρότητος τοῦ βόρειου ὑπεράνθρωπου ἐξαποστέλλονται οἱ ὑπάνθρωποι στοὺς φούρνους τῶν κρεματορίων.

3. Ἡ ἀντίδρασή μας στὴν παραποίηση τοῦ λόγου.

Ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού ἀναφέρονται στοῦ Εὐαγγέλιου καλοῦνται ν' ἀντιδράσουν σὲ μία τέτοια χρησιμοποίηση τῆς γλώσσας, σὲ μία τέτοια παραποίηση τοῦ «λόγου», εἶναι αὐτονόητο. Ὅμως, μοῦ φαίνεται, ὅτι ἡ πρώτη μας ἐνέργεια στὴν ἀντίδρασή μας κατὰ τοῦ ψεύδους πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξέταση τοῦ ἑαυτοῦ μας: μήπως εἴμαστε καὶ μεῖς μολυσμένοι ἀπ' αὐτὴ τὴν παραποίηση τῆς γλώσσας, πού μόλις περιγράψαμε; Τὸ δικό μας κείμενο ἀναφορᾶς δὲν εἶναι τόσο ὁ Χάρτης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἢ τ' ἄλλα κείμενα πού ἀναφέραμε: τὸ δικό μας κείμενο ἀναφορᾶς εἶναι τὸ Εὐαγγέλιο. Ποιὰ εἶναι ἡ σχέση μας μὲ τὸ δικό μας κείμενο ἀναφορᾶς;

Ἐὰν θέλουμε τὰ Ἔθνη, οἱ κυβερνήσεις, οἱ κατέχοντες ἐξουσία, οἱ ὑπεύθυνοι σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, νὰ σέβονται τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ τοὺς συνδέουν, νὰ τὰ σέβονται μὲ τὴν πῶ ἀκριβῆ καὶ καθαρὴ ἔννοια τοῦ λόγου καὶ ὄχι μὲ τρόπο καθαρὰ τυπικό, ν' ἀποκτήσουν οἱ ὅροι γιὰ ὅλους σταθερὴ καὶ ἐνιαία σημασία, πρέπει ἐμεῖς νὰ δώσουμε τὸ παράδειγμα: πρέπει νὰ πάrouμε τὸ Εὐαγγέλιο στὰ σοβαρὰ σὲ ὅλες τὶς διαστάσεις τῆς ζωῆς μας. Ἀρχίζοντας κανεῖς νὰ προσπαθεῖ νὰ παίρνει στὰ σοβαρὰ τὸ Εὐαγγέλιο βλέπει συγχρόνως, ὅτι τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου εἶναι δική μας πρωταρχικὴ ὑπόθεση. Καὶ αὐτὸ πρὶν ἀπ' ὅλα μὲ ἔννοια «οἰκονομική».

4. Τὸ 25 κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιου.

Πράγματι, γιὰ νὰ πάrouμε ἓνα παράδειγμα ὁλοσδιόλου στοιχειῶδες, ἡ περιγραφή τὴν ὁποία μᾶς δίνει ὁ Χριστὸς τῆς Τελικῆς Κρίσεως μέσα στο 25ο κεφάλαιο τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιου (31-46), τὸ ὁποῖο διαβάζουμε —αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία— τὸν καιρὸ τῆς «με-

τανοίας» γιὰ νὰ μποῦμε στὴ Μεγάλῃ Σαρακοστή, (αὐτὴ ἡ περιγραφή) μᾶς δείχνει σαφῶς ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ σωθοῦμε στὴ Βασιλεία ἐὰν δὲν φροντίσουμε γιὰ τὶς στοιχειῶδεις ἀνάγκες τροφῆς, ποτοῦ καὶ ἐνδύσεως τῶν συγχρόνων μας, ὅπως ἐπίσης γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειά τους, τὴν τιμὴ τους, τὴν ὑγεία καὶ τὴν ἐλευθερία (ἡ ἐπίσκεψη στὴ φυλακὴ δείχνει τὴν ὑποχρέωση ν' ἀναγνωρίζουμε τὴν πλήρη ἀξιοπρέπεια τοῦ προσώπου σὲ ὅλες τὶς καταστάσεις, ἀκόμη καὶ τοῦ ἐγκληματία πού ἔχει ἀποσχισθῆ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία: δὲν πρόκειται, πράγματι, γιὰ ἐπίσκεψη στὴ φυλακὴ μονάχα ἐκείνων, πού βρίσκονται κλεισμένοι ἀδίκῃ καὶ αὐθαίρετα).

5. Πῶς θ' ἀγωνισθοῦμε.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού δεχόμαστε ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἐνδιαφεροῦμε γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ἀρκεῖ νὰ μποῦμε ἀπλῶς καὶ μόνο σὲ μία πολιτικὴ κίνηση μαζί μὲ ὅλους τοὺς καλῆς θελήσεως ἀνθρώπους, ὅπως λέγεται, οἱ ὁποῖοι ἐνεργοῦν στο ὄνομα ἐνὸς εἶδους παγκόσμιου ἀνθρωπισμοῦ, πού διαφαίνεται στὰ κείμενα, πού τώρα ἀναφέραμε. Μὲ ἄλλα λόγια, ὑπάρχει κάποια ταυτότητα, καθαρὴ καὶ ἀπλή, ἀνάμεσα στὴν ἀντίληψη τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου κατὰ ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγέλιου; Ἡ ἀκόμη, ὑπάρχει ἓνας τρόπος ὑπερασπίσεως τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰδικὰ γι' αὐτοὺς, πού ἀγωνίζονται στο ὄνομα τοῦ Εὐαγγέλιου;

Ἐνα πράγμα εἶναι κτυπητὸ στὴν παρατήρηση τῆς πραγματικότητος πού μᾶς περιβάλλει. Ἡ ὑπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων, ὅπως ἀσκεῖται, παραδείγματος χάρι, ἀπὸ ὁμάδες τύπου συνδικάτου, συνεπάγεται συχνὰ (ἀλλ' ὄχι πάντοτε) τὴν ἐπιδίωξη συγχρόνως ἀτομικῶν συμφερόντων: αὐτὴ φωτίζει τὸ ρητὸ «Ἡ ἔνωση κάμνει τὴν δύναμη». Ἡ τρέχουσα ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι αὐτὴ τοῦ μεμονωμένου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δρίζεται ἀπὸ τὰ δικαιώματά του, τὰ συμφερόνά του, ἄτομο τῆς κοινωνίας, κοντὰ σὲ ἄλλα ἄτομα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐρχεται σὲ διαμάχη μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων ἢ σὲ συμμαχία γιὰ τὴν ὑπεράσπισή τους. Εἶναι μία ἀντίληψη «ἀμυντική» τοῦ ἀνθρώπου (ἢ ἀκόμη «ἐπιθετική»): ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία τείνει νὰ κατακλυσθῆ ἀπὸ ὄρους μάχης, ἀπὸ πολεμικοὺς ὄρους: ἡ κοινωνία φαίνεται καταδικασμένη στὸν πόλεμο. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ τελικὰ μετᾶ τὸ «ἐγώ», τὸ ὁποῖο ὑπερασπίζομαι, τὸ ἐγὼ καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ μεταχειρίζομαι τὰ ἄλλα «ἐγώ» γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ὑπερασπίσεως τῶν δικαιωμάτων.

6. Διαφορετικὴ ἢ εὐαγγελικὴ ὑπεράσπιση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων.

Ἀντίθετα, ὅπως ξέρει ὁ καθένας, τὸ Εὐαγγέλιο μᾶς ζητᾶ νὰ μὴ διεκδικοῦμε τὰ δικαιώματά μας: νὰ στρέψουμε τὸ ἄλλο μάγουλο (Ματθ. 5,39), νὰ δίνουμε περισσότερο ἀπ' ὅτι μπορεῖ κάποιος νὰ μᾶς κλέψει (Ματθ. 5,40), ν' ἀφήνουμε νὰ μᾶς ληστεύουν, ν' ἀφήνουμε τὰ χρέη (Ματθ. 18,23), μ' ἓνα λόγο νὰ μὴ ἀπαιτοῦμε ὅτι

μᾶς ὀφείλεται, ἀλλὰ ἀντίθετα νὰ δίδουμε πέρα ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἀπαιτεῖται (ἀρκεῖ νὰ ξαναδιαβάσουμε τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὀμιλία). Ἐπὶ πλέον ἐὰν κάποιος πληρώσει ὁ ἴδιος, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὁ Καλὸς Σαμαρείτης, ἐὰν κάποιος κάνει ὅλα, ὅσα ἐπιτάσσει τὸ Εὐαγγέλιο, ἔχει λεχθῆ νὰ θεωροῦμε (τότε) τοὺς ἑαυτοὺς μας σὰν «δούλους ἀχρεῖους: κάναμε μόνο ὅ,τι ἔπρεπε νὰ κάνουμε» (Λουκ. 17,10).

Τὸ Εὐαγγέλιο κατὰ συνέπεια δὲν μᾶς καλεῖ ν' ἀγωνισθοῦμε γιὰ τὴν υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Μερικοὶ θὰ ἔλεγαν, ὅτι εἶναι ἀποσταθεροποιητικὸ στοιχεῖο («Demobilisateur»). Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο δὲν ἐνθαρρύνει τὴν υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ὅταν κατανοοῦνται σὰν «δικαιώματά μου», ἢ «καλὸ μου δικαίωμα». Ἀλλὰ, ὅπως ἔχει παρατηρηθῆ, καλεῖ σὲ μία ἄλλη μορφή υπερασπίσεως τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου: τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου νοούμενα σὰν τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν ἄλλων. Γιὰ νὰ ξαναθυμηθοῦμε τὴν περιγραφή τῆς Τελικῆς Κρίσεως, ποὺ ἐπικαλεσθήκαμε νωρίτερα, εἶναι ἀξιοπαρατήρητο ὅτι, ἐὰν μέσα στὸ 25 κεφάλαιο τοῦ Ματθαίου καλούμεθα νὰ υπερασπίσουμε τὰ στοιχειώδη δικαιώματα τῶν ἄλλων, ἀφοῦ ὀφείλουμε νὰ τοὺς τρέφουμε, νὰ τοὺς ποτιζοῦμε, νὰ τοὺς ντύνομε, νὰ τοὺς φιλοξενοῦμε, νὰ τοὺς περιποιούμαστε καὶ νὰ τοὺς ἐπισκεπτόμαστε, μέσα στὸ 6ο κεφάλαιο τοῦ ἴδιου Εὐαγγελίου λέγεται σχετικὰ μὲ μᾶς, ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀνησυχοῦμε λέγοντας «τί θὰ φάμε; τί θὰ πιοῦμε; Μὲ τί θὰ ντυθοῦμε;» (Ματθ. 6,31).

Εἶναι, λοιπόν, προφανές, ὅτι σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο ἡ υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου συνίσταται στὴν υπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων καὶ στὴν ἀπαρνηση τῶν προσωπικῶν ἐνδιαφερόντων, τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων. Ἡ υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ἰσοδυναμεῖ ἐδῶ μὲ τὴν αὐτοπροσφορὰ μας στοὺς ἄλλους.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ ἢ τρέχουσα ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴ ποὺ ἐπικαλούμεθα τώρα. Εἶναι σχεδὸν ἀντίθετη. Μέσα στὴν λεγόμενη «συνδικαλιστικὴ» προοπτικὴ ὁ ἄνθρωπος ὀρίζεται ἀπὸ τὰ δικαιώματά του, τὰ ἐνδιαφέροντά του, τὴν εὐημερία του. Ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ὀρίζεται ἀπὸ τὴν σχέση του μὲ τοὺς ἄλλους: εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ, ὅτι μέσα στὴν περιοχὴ, ἢ ὁποῖα μᾶς ἀπασχολεῖ, τῆς υπερασπίσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ρίξει (ὁ ἄνθρωπος) ἀπὸ τὰ δικαιώματα, τὰ ἐνδιαφέροντα, τὴν εὐημερία τῶν ἄλλων. Ἀντὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἓνα ἄτομο σ' ἓνα σύνολο ἀτόμων, εἶναι μέλος, δεμένος ἐπομένως μὲ ἄλλα μέλη, ἐνὸς ὀργανικοῦ συνόλου, ὅπου καθένα ὑπάρχει σὲ σχέση μὲ τὰ ἄλλα, τείνοντας πρὸς τὰ ἄλλα, αὐτοπροσφερόμενο στὰ ἄλλα. Ἐὰν μέσα στὴν «συνδικαλιστικὴ» προοπτικὴ ὁ τόνος φαίνεται συχνὰ ὅτι πέφτει ἐπάνω στὸ «ὅλοι γιὰ τὸν ἓνα» (δηλ. τὸ ἐγὼ)

ἐδῶ ὁ τόνος πέφτει οὐσιαστικὰ ἐπάνω στὸ «ἓνας γιὰ ὅλους».

7. Ὁ Συνδικαλισμός.

Μία ἀναγκαῖα παρένθεση ἐπιβάλλεται ἐδῶ. Δὲν θὰ πρέπει προπαντὸς νὰ πιστεύουμε, ὅτι ἐπειδὴ ἡ στάση ἀπέναντι στὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου, ποὺ συνίσταται στὴν ἐπιζήτηση τοῦ ἴδιου συμφέροντος, ἔχει χαρακτηρησθῆ «συνδικαλιστικὴ», ὅτι ὑπάρχει ἐδῶ ὁ ἐλάχιστος ὑπαινιγμὸς μᾶς καταδίκης τῆς συνδικαλιστικῆς δράσης. Ἀντίθετα. Ὅλοι αὐτοὶ ἀνάμεσά μας μὲ τοὺς ὁποίους ἔχουμε ἐργασθῆ καὶ ἐργαζόμεστε μέσα σὲ συνδικατὰ ἢ μὲ συνδικατὰ, ἔχουν τύχει ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τῶν ὁποίων ἡ αὐτοθυσία, ἡ αὐταπάρνηση χάρι τῶν ἄλλων, εἶναι καθαρὰ εὐαγγελικὴ. Καὶ αὐτὸ δὲν ἀφορᾷ μόνο αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σαφῶς στὸ Εὐαγγέλιο, ὅπως ὁ Lech Walesa στὴν Πολωνία, ὁ Πατῆρ Gleb Yakounine στὴ Ρωσία, ἢ ἓνας Eugene Descamp πολὺ κοντὰ μας, στὴ Γαλλία. Ἀφορᾷ συχνὰ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι διόλου πιστοί, ὅπως ὁ A. Sakharov ἢ ὁ V. Boukovsky καὶ πολλοὶ ἄλλοι σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο, οἱ ὁποῖοι υπερασπίζονται τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου μὲ μία ὀλοκληρωτικὴ ἀπαρνηση τῶν προσωπικῶν τους συμφερόντων, ἀφοῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ καταβάλουν ὀλόκληρο τὸν τίμημα, ποὺ ἀπαιτεῖται, μέχρι τοῦ σημείου νὰ προσφέρουν τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ζωὴ τους. Ἐνεργοῦν γενικὰ μὲ τὴν μετριοφροσύνη τῶν «ἀχρεῖων δούλων», οἱ ὁποῖοι δὲν κάνουν «παρὰ αὐτὸ ποὺ ὀφείλαν νὰ κάνουν» (Λουκ. 17,10). Ἐνεργοῦν, λοιπόν, σὰν εὐαγγελικοὶ ἄνθρωποι.

Ὅσον ἀφορᾷ ἐμᾶς, τῶν ὁποίων ἡ ἀναφορὰ στὸ Εὐαγγέλιο εἶναι σαφῆς, ἔχουμε πολὺ συχνὰ τὴν τάση νὰ ἐνεργοῦμε σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ κόσμου, κυρίως μὲ τὴν υπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς βάρος μᾶς ἄλλης, καὶ αὐτὸ παραδόξως στὸ ὄνομα μᾶς εὐαγγελικῆς ἐκκλησιολογίας. Ἄρα συμβαίνει ὅτι μὲ τοὺς καρπούς ποὺ κρίνουν τὰ δέντρα (Ματθ. 7, 16-21).

Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ ἰδιομορφία μέσα στὴν υπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου συνίσταται στὸ νὰ ἀπαρνηθῆ (ὁ χριστιανὸς) αὐτὰ τὰ δικαιώματα γιὰ τὸν ἑαυτό του, νὰ μὴ λογαριάζει τίς προσωπικὲς του ἀνάγκες, καὶ στὸ νὰ δεχθῆ τὸ ὄνειδος αὐτοῦ τοῦ κόσμου γιὰ τὸ πρόσωπό του (τί μεγαλύτερη «ντροπὴ» γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ προσώπου ἀπὸ τὸ νὰ δεχθῆ νὰ ραπισθῆ χωρὶς ν' ἀντιδράσει;).

8. Ἡ Ὁρθόδοξη ἄποψη.

Ἐνα ἐρώτημα συμπληρωματικὸ τίθεται γιὰ μᾶς, ποὺ εἴμαστε ἐδῶ συγκεντρωμένοι. Ὑπάρχει γι' αὐτὴ τὴν εὐαγγελικὴ υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, μία ἄποψη εἰδικὰ ὀρθόδοξη; Ἡ καλύτερα ὑπάρχει μία σταθερὴ ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὁποῖα εἶναι εἰδικὰ ὀρθόδοξη;

Ἐὰν ἡ ὀρθοδοξία νοεῖται σὰν ἡ μαρτυρία, μέσα στὴν

ἀφοσίωση στην ἀποστολική πίστη, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωσε τὴν Ζωὴ Του γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ Κόσμου, ὅτι ἀναστήθηκε καὶ ὅτι ἀπέστειλε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖο ὀδηγεῖ σὲ μιὰ καινούργια ζωὴ, μ' ἓνα λόγο, ἐὰν νοεῖται ὄχι μὲ ἔννοια στενὰ ὁμολογιακὴ, ἀλλὰ μὲ ἔννοια θετικὴ μιᾶς μαρτυρίας, κατὰ τὴν ὁποία ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ μας πιστοὶ καλοῦνται «γιὰ νὰ πιστέψουν ὁ κόσμος», τότε μοῦ φαίνεται, ὅτι ὑπάρχει μιὰ διάσταση εἰδικὰ ὀρθόδοξη τοῦ ἀγῶνα γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἄνθρώπου καὶ γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ προσώπου. Εἶναι εἰδικὰ ὀρθόδοξη γιὰτὶ οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουν ἓνα ἰδιαίτερο καθῆκον πιστότητας στὴν θεολογία τοῦ προσώπου, τὴν ὁποία ὁμολογοῦν καὶ ἡ ὁποία πρέπει νὰ βιώνεται κάθε μέρα καὶ περισσότερο.

Αὐτὴ ἡ διάσταση, μοῦ φαίνεται, ὑπενθυμίζεται ἀπὸ μιὰ λεπτομέρεια τῆς περιγραφῆς τῆς Τελικῆς Κρίσεως στὸ 25ο κεφάλαιο τοῦ Ματθαίου — ὁ Χριστὸς θυμᾶστε λέγει: «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 25, 40). Τὸ τελευταῖο σκέλος τῆς φράσεως δείχνει ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀλληλέγγυος ὅλων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι βρισκονται σὲ ἀνάγκη. Ἄλλὰ ὑπάρχουν πολὺ περισσότερα νὰ ποῦμε ἀπὸ αὐτό: ὅτι αὐτὸ τὸ ὅποιο κάνουμε ἢ δὲν κάνουμε ὅσον ἀφορᾷ τὸν πλησίον μας — ἀνεξάρτητα ἀν πιστεύει στὴν ἰδεολογία μας — ἀνήκει στὸ Χριστό, ὅτι κάνουμε ἢ δὲν κάνουμε, αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς θυμίζει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχίαν ἄνθρωπος. Ἀνέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση καθ' ὁλοκληρία, ἀφοῦ πέθανε γιὰ ὅλους, ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς του. («Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι» Λουκ, 23,34) — («Ἐνας γιὰ ὅλους»). Ἄλλὰ ἐὰν ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχίαν ἄνθρωπος, ἐμεῖς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε (αὐτὸ πὸν φαίνεται σὺν αὐτονόητο, ἀλλὰ πὸν κινδυνεύει νὰ γίνει ἓνα σλόγκαν, νὰ ποῦμε μιὰ φόρμουλα τόσο γνωστὴ, ὥστε νὰ μὴ κινεῖ καμμία προσοχή) ὅτι εἶναι Θεός, ὅτι ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος χωρὶς νὰ παῦσει νᾶναι διόλου τὸ Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅτι μὲ τὸ Πάθος - Ἀνάστασή Του — καὶ εἶναι ἐκεῖνο πὸν θά 'θελα προπάντων νὰ ὑπενθυμίσω μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ὁμιλίας μας — ἐξασφάλισε γιὰ τὸν ἄνθρωπο μιὰ νέα κατάσταση, μιὰ κατάσταση ἢ ὁποία ποτὲ δὲν ὑπῆρξε στὸ παρελθόν, ἀφοῦ ἔκαμε νὰ καθῆσει ἡ ἀνθρωπότητα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός Του.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ στιγμή — τὴν μόνη ἀληθινὰ ἐπαναστατικὴ μέσα στὴν ἱστορία — ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου (καὶ κάθε ἀνθρώπου) εἶναι νέος, ριζικὰ νέος. Πράγματι, ὁ πρῶτος Ἀδάμ δημιουργήθηκε βεβαίως κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ ἔλθει σὲ κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ (αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἀρνήθηκε ἐλεύθερα νὰ κάμει θέλοντας τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του Θεὸ μὲσα στὴν ἴδια του τὴν ἀνθρώπινη φύση: «Ἦθελε, καθ' ὑπόδειξη τοῦ δαίμονα, νὰ θεωθεῖ ὁ ἴδιος μόνος του). Στὸν Χριστό, δεύτερο Ἀδάμ, ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος μὲ τὴν Ἐνσάρκωση, τὸ Πάθος - Ἀνάσταση - Ἀνάληψη, συμπληρώνει τὴν θέωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν Πεντηκοστὴ καθιστᾷ ἱκανοὺς ὅλους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ν' ἀποδεχθοῦν τὴν νέα κατάσταση

καὶ τὸν νέο προορισμὸ, πὸν τοὺς προσφέρονται, ἀγορασμένα γι' αὐτοὺς μὲ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ: νὰ μπορέσουν νὰ προσχωρήσουν στὴν (νέα) κατάσταση ἄνδρες καὶ γυναῖκες θεωμένοι καὶ στὸν (νέο) προορισμὸ, ὥστε νᾶναι ἀκριβῶς οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἀδελφές τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος μολοντὶ Θεάνθρωπος, εἶναι ὁ Πρῶτος αὐτῆς τῆς καινούργιας δημιουργίας (Ματθ. 25,40). Ἡ ἔκφραση «Δεύτερος ἢ Τελευταῖος Ἀδάμ» πὸν ἐφαρμόζεται στὸν Χριστὸ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Παῦλο (1 Κορ. 15,45) δὲν εἶναι μιὰ ἀπλήρη ῥητορικὴ μορφή: τονίζει μὲ δύναμη, ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ εἶναι μιὰ ἀναδημιουργία τῆς δημιουργίας. Ἐν Χριστῷ, μέσα στὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἱκανὸς νὰ δεῖ καθαρὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση, νὰ τὴν ὁλοκληρώσει, ν' ἀνακαλύψει (κατὰ λέξη) στὸν καθένα, ὅτι εἶναι ἡ Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, σὲ κάθε πρᾶγμα τὴν θεϊκὴ ἀνταύγεια, σὲ κάθε κατάσταση τὸν θεῖο φωτισμὸ. Εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἰδεωδῶς κάνουν οἱ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἀφήνουν τὸν κόσμον (μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἀπελευθερώνονται ἀπὸ τὴν σκλαβιά του) ἀκριβῶς γιὰ νὰ φέρουν τὸν κόσμον στὴν προσευχὴ τους, γιὰ νὰ καταλάβουν τὴν ἀνθρώπινη φύση σὲ ὅλη τὴ διάστασή της. Ἔτσι ἀκολουθοῦν ἀληθινὰ τὸν Χριστό. Δὲν θ' ἀναπτύξω ἐδῶ τὴν ἰδέα τοῦ προσώπου, πὸν συνεπάγεται καὶ πὸν ἀφορᾷ πρωταρχικὰ τὸ πρόβλημα τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Ὁ Olivier Clement τὸ ἔχει κάμει θαυμάσια σ' ἓνα πολὺ ὠραῖο βιβλίον, πὸν ἔχει τίτλο: «Χριστιανισμὸς καὶ Δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου: Ἡ ἀποψη ἐνὸς Ὀρθόδοξου Χριστιανοῦ».

Πλησιάσαμε, λοιπόν, ἐδῶ σὲ ἐπίπεδο πολὺ ὑψηλὸ ἢ πολὺ βαθύ, σ' ἐκεῖνο, πὸν δίνει τὴν ἔννοιά του σὲ καθένα ἀπὸ τὰ ἄλλα (ἐπίπεδα) τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, ἢ ἂν προτιμᾷ κανεὶς, τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

9. Τὸ χρέος μας.

Οἱ Ὀρθόδοξοι εἶναι τόσο ὀρθόδοξοι ὅσο εἶναι πιστοί, μὲ ἔννοια ἐνεργητικὴ, σ' αὐτὴ τὴν ἐμπειρία τῶν μαρτύρων τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ὅλων τῶν χρόνων — τὴν αὐτονόητη δωρεὰ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου. Ὑπὸ τὸ φῶς, λοιπόν, αὐτῆς τῆς διαστάσεως τῆς αὐθεντικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου ὀφείλουν νὰ ἐργάζονται γιὰ τὴν υπεράσπιση τῶν Δικαιωμάτων αὐτοῦ τοῦ προσώπου σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ πεί κανεὶς ὅτι εἶναι αὐτονόητα.

Συγκεκριμένα τὸ πρῶτο βῆμα συνίσταται προφανῶς στὸ νὰ ἀπαρνηθοῦν τὰ προσωπικὰ τους ἐνδιαφέροντα, ν' ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ ἀνάγκες, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ δοθοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες, τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τῶν ἄλλων.

Τὸ «τελευταῖον» βῆμα, ἐὰν μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅπου ὁ ὕψιστος ἀγῶνας γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, εἶναι τὸ μαρτύριο. Οἱ ἀληθινοὶ υπερασπιστὲς τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ οἱ ἀληθινοὶ μάρτυρες τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου τοῦ 20οῦ μας αἰῶνα εἶναι, γιὰ παράδειγμα, ὁ Πατὴρ Maximilien Kolbe καὶ ἡ μήτηρ Marie Skobtsov οἱ ὁποῖοι, καὶ

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

Τόσο τὸ γενικὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου ὅσο καὶ εἰδικώτερα τὸ θέμα, ποῦ κλήθηκα ν' ἀναπτύξω, μιλοῦν γιὰ τὸν «Ἑλληνισμὸ στὴ Γερμανία». Ἡ σημασία, μὲ τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «Ἑλληνισμὸς» ἐπὶ τοῦ προκειμένου, δὲν εἶναι προφανῶς οὔτε ἡ ἀρχική του, ἥτοι τοῦ ἐλληνίζειν, τοῦ φέρεσθαι, σκέπτεσθαι καὶ ὁμιλεῖν ὡς Ἕλληνας, οὔτε καὶ ἡ συνήθης στοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ μὲ τὴ λέξη αὐτὴ ἐννοοῦσαν τὴν ἐλληνικὴ καὶ γενικὰ τὴ μὴ χριστιανικὴ θρησκεία· ἀκόμη καὶ ἡ σύγχρονη ἐννοία τοῦ ὅρου, κατὰ τὴν ὁποία σημαίνεται τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων στὸ σύνολό του, μόνον μερικὰ ἐμπεριέχεται στὴ φράση τοῦ θέματος, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ ἓνα μικρὸ μόνον τμῆμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Θὰ ἦταν γι' αὐτὸ πιὸ σωστὸ νὰ γίνετο λόγος γιὰ τοὺς «Ἕλληνες στὴ Γερμανία, πιὸ συγκεκριμένα στὴ Δυτικὴ Γερμανία». Ἄρκοῦμαι ἐδῶ στὶς παρατηρήσεις αὐτὲς γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ, μὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθω ἀργότερα.

Καὶ μιὰ ἄλλη ἐκφραση χρειάζεται εἰσαγωγικὰ κάποια διευκρίνηση. Τί ἐννοεῖται μὲ τὸν ὅρο Εὐρώπη; Ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται ἐνταῦθα γιὰ τὴ γεωγραφικὴ ἥπειρο Εὐρώπη οὔτε γιὰ τὴ συνηθισμένη στὴν πατρίδα σημασία τῆς λέξεως, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία λέγοντας Εὐρώπη ἐννοοῦμε συχνὰ τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. Ἄν ἀντιλαμβάνομαι σωστὰ τὸ θέμα ἡ λέξη Εὐρώπη ἀναφέρεται στὴν Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα, στὸ γνωστὸ δηλαδὴ οἰκονομικοπολιτικὸ κατασκευάσμα ὠρισμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ὑπὸ τὴν ἐννοία ὅμως αὐτὴ ἡ Εὐρώπη εἶναι ἓνα μέγεθος ἡμιτελὲς καὶ ἐν ἐξελίξει. Πρόκειται μὲν γιὰ μιὰ πρωτόφαντη, μεγαλειώδη καὶ μεγαλεπίβουλη προσπάθεια καὶ πράξη· γιὰ ἓνα πολιτικὸ ὄραμα ἐξαιρετικῆς σημασίας καὶ

ἀνεκτίμητης σπουδαιότητος. Ταυτόχρονα ὅμως βρίσκεται τὸ ὄραμα αὐτὸ καθημερινὰ σὲ κίνδυνο καὶ τελεῖ ὑπὸ ἀμφισβήτηση, ὅταν σ' ἓνα μέρος τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν λόγῳ διαφορετικῆς πολιτικῆς ιδεολογίας ἀποκλείεται ἡ ἐνταξὴ σχεδὸν ἐκ προοιμίου· ὅταν ἄλλα κράτη, ποῦ μποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν, δὲν τὸ ἐπιθυμοῦν· καὶ ὅταν πάλι μέλη κράτη καλλιεργοῦν τὸ σύνθημα «ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη» ἢ ἐρίζουν σκανδαλωδῶς γιὰ μικροοικονομικὰ ὀφέλη.

Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἐπανέλθω κατωτέρω, γιὰτὶ διαβλέπω μιὰ κοινὴ προοπτικὴ ἀνάμεσα στὴ διαχρονικὴ σημασία τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὰν παρουσίας πνευματικῆς καὶ μιᾶς πολιτικῆς ἡνωμένης Εὐρώπης σὰν ὑπερασπιστῆ πνευματικῶν ιδεωδῶν καὶ ἀξιών.

Πρὶν φθάσω στὴν προοπτικὴ αὐτὴ ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ θέματος νὰ ἀναλυθοῦν γενικώτερα οἱ προοπτικὲς τῶν Ἑλλήνων, ποῦ ζοῦν στὴ Γερμανία, στὰ πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ἡ συστηματικὴ καὶ κριτικὴ ἀνάλυση ἐνὸς ἀντικειμένου, ποῦ ἀναφέρεται στὸ μέλλον, ἐμπίπτει μεθοδολογικὰ στὴν κάπως νεοσύστατη ἐπιστῆμη τῆς Φουτουρολογίας (Futurologie). Ὁ σοβαρότερος τομέας τῆς Φουτουρολογίας, ποῦ σὰν ἐπιστημονικὴ ἀπασχόληση δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μ' ὁποιοσδήποτε προφητικὲς, χιλιαστικὲς ἢ οὐτοπιστικὲς τάσεις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, εἶναι ὁ προγραμματισμὸς καὶ σχεδιασμὸς τοῦ μέλλοντος. Ἐνας τέτοιος προγραμματισμὸς ἀπαιτεῖ ὅμως προσεκτικὴ καὶ ἐμπεριστατωμένη ἀνάλυση τῶν δεδομένων καὶ ἰδιαίτερα τῆς ὀπτικῆς γωνίας καὶ θέσεως, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκκινοῦντες προσπαθοῦμε νὰ προγραμματίσουμε τὸ μέλλον καὶ διαγράψουμε τὶς προοπτικὲς.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ διαπραγμάτευση τοῦ θέματος γίνεται σὲ δύο μέρη: Σ' ἓνα πρῶτο τμῆμα ἀναλύονται ὠρισμένοι παράγοντες καθοριστικῆς γιὰ τὸ θέμα σημασίας, κατὰ κάποιον τρόπο οἱ προϋποθέσεις τοῦ θέ-

* Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ διάλεξη, ποῦ δόθηκε στὸ Κ' Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας. Τὸ Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στὴ Βόννη, ἀπὸ τὶς 7 ἕως τὶς 10 Ὀκτωβρίου 1985.

οἱ δύο, ὅπως ὁ καθένας ξέρει, πῆραν τὴν θέση ἄλλων καταδικασμένων σὲ θάνατο.

Καὶ γιὰ τὸ θέμα μας, δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας, ὅτι ὁ πατὴρ Kolbe καταδικάσθηκε σὲ ἀργὸ θάνατο μὲ τὴν πείνα καὶ τὴν δίψα. Αὐτὸ μᾶς θυμίζει, ὅτι ἡ διάσταση τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ Θεῷ, ποῦ πρέπει νὰ φατίζεται δια τ' ἄλλα, δὲν μπορεῖ νὰ γίνει, γιὰ μᾶς, ἓνα ἄλλοθι καὶ δὲν πρέπει νὰ κάμει νὰ λημονοῦμε τοὺς ἄλλους: δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ λημονοῦμε τὸ στοιχειῶδες μερῖδιο καὶ τὸν συγκεκριμένον ἀγῶνα ἐναντία σ' ὅλες τὶς

καταστάσεις ἀδικίας. Ὅφειλομε νὰ τὸν διεξάγουμε μὲ φόβο Θεοῦ καὶ πνευματικὴ νηφαλιότητα, ἰδίως μέσα στὴ διαμάχη, ποῦ ὄλο καὶ προετοιμάζεται, ὅπου εἴμαστε πράγματι ὑποχρεωμένοι (γιὰ ἀγῶνα) καὶ ποῦ ὑποχρεωνοῦμαστε κάθε μέρα καὶ περισσότερο.

Καθηγ. NICOLAS LOSSKY

(Μετάφρασε ὁ Ἄρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΣ, Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μ. Φλωρίνης).

ματος. Στο δεύτερο μέρος σκιαγραφούνται ώρισμένες προοπτικές τών Έλλήνων στη Γερμανία.

Α' ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. Η παραμονή στη Γερμανία άφετηρία ύπευθύνου προγραμματισμού.

Πρόκειται νά μείνουν οί "Έλληνες στη Γερμανία; Η καταφατική άπάντηση στο έρώτημα αυτό άποτελει — για νά χρησιμοποιήσουμε ένα άριστοτελικό όρο — την "άπρoυπόθετη άρχή" του θέματος. Δέν είναι δυνατό νά γίνεται λόγος για τυχόν προοπτικές τών Έλλήνων στη Γερμανία, άν δέν δεχθούμε σταθερά, ότι ένας σημαντικός άριθμός άπ' αυτούς, πού ζoύν σήμερα στη χώρα αυτή, θά παραμείνει ένταυθα. Επίσης επιβάλλεται νομίζω νά δούμε τó θέμα τών προοπτικών αίσιόδοξα κι όχι μοιρολατρικά. Η αίσιοδοξία δικαιολογείται άπό τήν πεποίθηση, ότι ó κάθε άνθρωπος — κι αυτό ισχύει και για ομάδες ανθρώπων — συνδημιουργεί τις προοπτικές ζωής του. Η έννοια τής ζωής και ιδιαίτερα ή έννοια του ανθρώπου (άνω θρώσκω) έμπερικλείουν τήν αίσιόδοξη θεώρηση τής επίοσης και του μέλλοντος γενικώτερα. Έμπερικλείουν κι επιβάλλουν ώσαύτως τή θέληση νά διαμορφώσουμε τή ζωή μας σήμερα, αλλά και τó αύριο όσο γίνεται πιό θετικά και εύοιωνα. Η προβληματολογία, πού άφορά τους "Έλληνες τής Γερμανίας, πρέπει γι' αυτό νά ξεκινάει άπό τó γεγονός, ότι ζoύν στη χώρα αυτή.

Είναι βέβαια άλήθεια, πώς για πολλούς, μάλλον τούς περισσότερους συμπατριώτες μας ή μετανάστευση τής Γερμανίας είχε προγραμματισθεί νά είναι μικρής διάρκειας. Τó κυριώτερο κίνητρο, ή έξασφάλιση ώρισμένων οικονομικών πόρων και ή πραγματοποίηση έτσι μερικών σχεδίων στην πατρίδα, έπέβαλε ένα τέτοιο μικρόπνοο προγραμματισμό. Τά σχέδια παλινοστήσης τών περισσότερων Έλλήνων στη Γερμανία παραμένουν γι' αυτό ζωντανά. Τά σχέδια αυτά ένισχύονται και άπό τήν γεωγραφική έγγύτητα πρós τήν πατρίδα και τήν ως εκ τούτου κάπως εύκολότερη διατήρηση δεσμών με συγγενείς και φίλους. Επίσης ώρισμένα πάγια προβλήματα, όπως τó σχολικό, ή ώρισμένες έξελίξεις στη χώρα ύποδοχής, όπως κυρίως ή άνεργία, συντελοϋν, ώστε ή πλειοψηφία νά έχει έστραμμένα τά μάτια διαρκώς πρós τή γενέτειρα. Έπιστημονικές μελέτες, πού έχουν γίνει, αλλά και ή πείρα του καθενός μας άπό συζήτηση κατοχυρώνουν καταρχή τήν άποψη, ότι ή παλινοστήση για τούς περισσότερους συμπατριώτες είναι ένα τóς ένα τó σίγουρη.

Πρós τήν άποψη αυτή θά ήθελα όμως ν' άντιτάξω τρία γεγονότα: πρώτον ότι για ένα αξιόλογο άριθμό Έλλήνων ή έπιστροφή προγραμματίζεται για τó ένασποτε (έπόμένο καλοκαίρι) και ότι τά καλοκαίρια για πολλούς παρέρχονται χωρίς τήν ύλοποίηση

των σχεδίων: δεύτερον, ότι ó συνολικός άριθμός τών Έλλήνων στη Γερμανία έμεινε άπό τήν άρχή τής μετανάστευσης μέχρι σήμερα σε πλαίσια σχετικώς ύψηλά. Σήμερα παρ' όλη τήν ηύξημένη παλινοστήση τών τελευταίων έτων πλησιάζουν οί "Έλληνες στη Γερμανία τις 300.000. Τρίτον ή Γερμανική πολιτεία για πολλούς λόγους ούτε σκέπτεται, ούτε όμως και εύκολο τής είναι νά διώξει τούς ξένους εργάτες κι ιδιαίτερα τούς "Έλληνες — μετά τήν ένταξη τής Ελλάδας στην ΕΟΚ — άπό τή χώρα αυτή.

Τó έρώτημα λοιπόν, άν και πόσοι "Έλληνες θά μείνουν τελικά στη Γερμανία, όσο αστάθμητο κι άναπάντητο κι άν φαίνεται, πρέπει νά μελετηθεί σε συνάρτηση με τά τρία αυτά γεγονότα. Τά γεγονότα αυτά επιβάλλουν σ' όλους μας, τούς φορείς έξουσίας (τις κυβερνήσεις και τά πολιτικά κόμματα τών δύο χωρών, τούς διπλωματικούς και άλλους εκπροσώπους τής Ελλάδας στη Γερμανία, τήν Ίερά Μητρόπολη Γερμανίας), τις ποικιλώνυμες οργανώσεις και τούς πνευματικούς ήγέτες τών Έλλήνων στη Γερμανία, νά συνειδητοποιήσουμε επί τέλους τήν άνάγκη ύπευθύνου προγραμματισμού, πού νά ξεκινάει άπό τήν άρχή τής παραμονής τών Έλλήνων στη Γερμανία. Στο παρελθόν καλλιεργήθηκε έντατικά — και καλλιεργείται και σήμερα άρκούντως τεχνητά — τó κλίμα τής προσωρινότητας και τής επίκειμενης έπιστροφής. Παραθεωρήθηκε έτσι τó γεγονός τής παραμονής και μάλιστα τής ώφέλιμης παραμονής και γι' αυτούς πού έπέστρεψαν ή θά έπιστρέψουν μελλοντικά στην Ελλάδα. Η παραμονή όμως κι ιδιαίτερα σήμερα, μετά τήν ένταξη τής Ελλάδας στην ΕΟΚ, ούδένα διατρέχει κίνδυνο. Πάνω στη βάση αυτή πρέπει νά άρχίσει καινούριος και σύντομος προγραμματισμός κι ύπεύθυνη διαχείρηση τών προβλημάτων τών Έλλήνων στη Γερμανία. Ο πειρατισμός και ή προχειρότητα, πού κυριάρχησαν στο τέταρτο τó αιώνα, πού πέρασε, και μάλιστα σε βασικά θέματα, όπως π.χ. τó σχολικό, πρέπει νά εκλείψουν. Και θά εκλείψουν, όταν ó προγραμματισμός γίνει μακρόπνοο και με άφετηρία τήν άρχή τής παραμονής. Η άρχή αυτή, πού δέν είναι άπαραίτητο ν' αποκλείει τελείως τήν προοπτική τής παλινοστήσης, μεταθέτει τó κέντρο βάρους στο χώρο ζωής τών ανθρώπων.

2. Ο μύθος για τó δαιμόνιο τής έλληνικής φυλής και οί «Κουτόφραγκοι».

Η αυτοσυναίσθηση και σωστή εκτίμηση τής φυλής μας είναι μιá άλλη προϋπόθεση για τó θέμα τών προοπτικών τών Έλλήνων στη Γερμανία. Τόσο στην πατρίδα όσο κι έδω στη Γερμανία μερικοί "Έλληνες — και μάλιστα συνήθως άτομα με ιθύνουσα θέση — μιλοϋν συχνά και κάπως ύπεροπτικά και ίσως κι άπό κάποιο αυτοβαυκαλισμό και ψευδαισθηση για τó δαιμόνιο τής έλληνικής φυλής. Τó δαιμόνιο όμως τής έλληνικής φυλής είναι μόνιμá μιá ιδέα δυναμική κι αξιοπρόσεκτη, στην πραγματικότητα όμως άποβαίνει

φάρμακο με ύπνωτικές ιδιότητες και μεираκιώδης μύθος. Δέν μπορούμε νά μιλάμε σοβαρά για τὸ δαιμόνιο τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ὅταν τὰ ἔργα μας δέν συνοδεύουν, στηρίζουν καὶ δικαιολογοῦν τὴ θέση αὐτή. Ὑπάρχουν βέβαια ἐποχές στὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πού ὁ πολιτισμὸς του καὶ ἡ ἀκτινοβολία του κατοχυρώνουν ἀντικειμενικά τὴν ὑπεροχὴ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἔναντι ἄλλων. Οἱ λόγοι τοῦ Πλάτωνα οὕτως ἄν «Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται» (Ἐπινομίς 987 DE), γράφηκαν μ' ἀπόλυτη προφανῶς πεποίθηση καὶ σὲ ἐποχὴ, πού τὸ ἐπέτρεπε. «Ὅμως δέν μποροῦν νά ἐπαναληφθοῦν σήμερα, ἂν ὑπάρχει αὐτοσεβασμὸς καὶ ἀντικειμενικὴ θεώρηση τῆς ἱστορίας τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀνασκοπῶντας τὴ νεώτερη ἱστορία μας, διαπιστώνουμε συχνὰ μᾶλλον κακοδαιμονία, ξενομανία καὶ ἀνωριμότητα. Ναι, εἶναι ἐνδειξὴ ἀνωριμότητας καὶ ἐπιπολαιότητας, ὅταν τὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς τὰ δικαιολογοῦμε ὡς συνέπεια π.χ. τῆς Τουρκοκρατίας, τὰ δὲ σφάλματα καὶ τὶς ἀποτυχίες τὰ μεταθέτουμε κάθε τόσο στοὺς ξένους σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας δέν βρίσκεται ἀσφαλῶς στὸ τί κάνουν οἱ ἄλλοι γιὰ μᾶς — οἱ ἄλλοι κοιτάζουν φυσιολογικά τὸ συμφέρον τους—, ἀλλὰ τί κάνουμε ἐμεῖς γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Κι ἡ ὀρθὴ πράξι πάλι δέν εἶναι τυχαῖο γεγονός, ἀλλ' ἀποτέλεσμα αὐτοσυναίσθησης καὶ ἀπαλλαγῆς ψευδαισθήσεων ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ συστηματικοῦ προγραμματισμοῦ καὶ ἐπιμόνων προσπαθειῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη. Προϋποθέτει ἐπίσης τὴν π ρ ὀ θ ε σ η ν ἄ μ ἄ θ ο υ μ ε ἀ π ὸ τ ὸ κ α λ ὸ π α ρ ἄ δ ε ι γ μ α τ ὼ ν ἄ λ λ ω ν. Κι αὐτὸ σημαίνει, ὅτι πρέπει νά ἐκτιμήσουμε σωστὰ τοὺς ἄλλους. Ἡ νοοτροπία πολλῶν Ἑλλήνων, ὅτι οἱ ἴδιοι προέρχονται ἀπὸ ἐκλεκτὴ ράτσα καὶ εἶναι ἄξιοι γιὰ ὅλα, ἐνῶ οἱ Δυτικοευρωπαῖοι εἶναι «Κουτόφραγκοι», εἶναι στάση μυωπικὴ καὶ ὀλέθρια γιὰ τὸν Ἑλληνισμό. Ὁ λόγος εἶναι προφανής. Ἡ νοοτροπία αὐτὴ ἀναλογεῖ πρὸς τὴ δοκησιοσοφία. Αὐτός, πού νομίζει, ὅτι εἶναι σοφός, δέν προτίθεται οὔτε διαθέτει κἄν τὴ δύναμη νά προσπελάσει καὶ ψαύσει τὰ κράσπεδα τῆς σοφίας. Ἐτσι καὶ αὐτός, πού ἐπαναπαύεται στὸν ἐξωπραγματικὸ παράγοντα τοῦ «δαιμονίου τῆς φυλῆς», ἐξαπατᾷ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ἀποπροσανατολίζει τοὺς ἄλλους. Αὐτοσυναίσθηση, ὀρθὴ ἐκτίμηση τῆς κοινωνίας, στὴν ὁποία ζοῦμε, καὶ ἐπίμονη βούληση νά πάρομε ὅ, τι χ ρ ἦ σ ἰ μ ο κ α ἰ κ α λ ὸ ἀπὸ τὴν κοινωνία αὐτή, εἶναι παράγοντες βασικοί, ὥστε οἱ προοπτικὲς τῶν Ἑλλήνων στὴ Γερμανία νά διαμορφωθοῦν καὶ καταστοῦν θετικὲς καὶ εὐοίανες.

Ἀπὸ τὸν πρῶτο βασικὸ παράγοντα, πού ἀναφέραμε παραπάνω, τὴν αὐτοσυναίσθηση, ἀπορρέει ἡ ἐπιταγὴ νά ξεδιαλύνουμε αὐτό, πού ὀνομάζουμε «ἑλληνικὴ ταυτότητα».

3. Ἡ «ταυτότητα τοῦ Ἑλλήνα» καὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς.

Πολὺ ὀρθὰ προβάλλεται κατὰ καιροὺς τὸ σύνθημα «πρέπει νά διατηρήσουμε τὴν ἑλληνικὴ μας ταυτότητα».

Ἡ ἐνασχόληση ὅμως μὲ τὸ περιεχόμενο τῆς ἑλληνικῆς ταυτότητας καὶ ὁ καθορισμὸς εἰδικώτερα ἐκείνων τῶν στοιχείων τῆς πού εἶναι δυνατόν καὶ πρέπει νά διατηρηθοῦν χωλαίνει. Εἶναι εὐκόλο, βλέπετε, νά υἱοθετήσουμε καὶ διακηρύξουμε ἕνα εὐήχο καὶ εὐπρόσδεκτο σύνθημα, δυσχερὲς ὅμως νά τὸ ἀναλύσουμε ἱκανοποιητικὰ καὶ προπαντὸς νά ποῦμε ξεκάθαρα, ὅτι μερικὰ συστατικὰ στοιχεῖα του δέν μποροῦν νά ριζώσουν καὶ εὐανθίσουν «ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας». Ἐπειδὴ τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ εὐρὺ, καὶ ἔχουν πολλὰ γραφεῖ σχετικά, ἀρκοῦμαι γι' αὐτὸ στὴ συνάφεια αὐτὴ σὲ μερικὲς γραμμές.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ παλιότερη, ὅμως ἐξίσου κρίσιμη γιὰ τὸν Ἑλληνισμό, ἦτοι ὅταν τὸ Βυζαντινὸ Κράτος ἔπνεε τὰ λείψια, ὁ μεγάλος φιλόσοφος Γεώργιος Γεμιστὸς Πλήθων, ἔχοντας ὡς στόχο τὴν ἀποσόβηση τῶν ἐπαπειλούντων κινδύνων, προέβαλε τὴν ἀνασύνταξιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἀναζήτησιν τῆς σωτηρίας του inter muros, ἐκ τῶν ἰδίων δυνάμεων του. Ἡ ἀμικρῶς ἐθνικὴ αὐτὴ τοποθέτηση, πού διέφερε ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες τότε προτεινόμενες λύσεις (σὺμπραξι μὲ τὸν κατακτητὴ, ἔνωση μὲ τὴν Δυτικὴ Ἐκκλησία, ὀργάνωση τῶν ὀρθοδόξων λαῶν καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐπιδρομέα), τὸν ὀδήγησαν στὸν καθορισμὸ ἐκείνων τῶν παραγόντων, πού κατὰ τὴ γνώμη του στοιχειοθετοῦσαν αὐτὸ πού λέμε σήμερα «ἑλληνικὴ ταυτότητα». Τοὺς συντελεστὲς αὐτοῦς συνόψισε καταρχὴν στὴ διακήρυξιν «Ἕλληνες τὸ γένος ἐσμεν». Τὴν ἀκλόνητη ἐπιβεβαίωση τῆς διακηρύξεως αὐτῆς διέβλεπε πρῶτον στὴ γλῶσσα («φωνή»), καὶ δεῦτερον στὴν «πάτριον παιδείαν». Ἡ πατροπαράδοτη παιδεία γιὰ τὸν Πλήθωνα περιλάβαινε ὀλόκληρο τὸν κλασσικὸ ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, τὴν πλήρη ἀγωγή καὶ μύηση τοῦ ἀνθρώπου στὰ ἰδεώδη καὶ τὶς ἀξίες τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος στὸ σύνολό τῆς· αὐτὸ σημαίνει μὴδὲ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας ἐξαιρουμένης. Ζήτησε δηλαδὴ μεταξὺ ἄλλων τὸν ἐξοστρακισμὸ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ τὴν ἀντικατάστασή τῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ. Ἐτσι ὁ Πλήθων, ἐνῶ ἔδειξε τὸ δρόμο τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴ του συνείδηση, ἀρνήθηκε τὸν ἄλλο σπουδαῖο συντελεστὴ τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ: τὴν χριστιανικὴ Ὀρθόδοξον πίστην. Δέν χρειάζεται φυσικὰ νά τονισθεῖ στὸ σημεῖο αὐτό, ὅτι ἡ μεγάλη ἀλήθεια «Ἕλληνες ἐσμεν» συνδυασμένη μὲ «τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστην τὴν ἀγία» συνέβαλεν ἀποφασιστικὰ ὄχι μόνον στὴ διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ὀντότητας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὰ τετρακόσια χρόνια τῆς ξενικῆς σκλαβιάς, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀπελευθέρωσή του.

Μὲ τὴν σύντομη αὐτὴ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ στὶς ἀπαρχῆς τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ θέλησα πρῶτον νά καταδείξω τὴ δόκιμη πολιτειακὴ ἀντίληψη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἀξιόλογος καὶ ἀναντικατάστατος συνδετικὸς κρίκος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν εἶναι ἡ ἐθνικὴ τους συνείδηση. Αὐτὴ μόνον συντηρεῖ στὴ ζωὴ καὶ προκαλεῖ νεκραναστάσεις λαῶν καὶ ὁμάδων ἀνθρώπων. Τὸ παράδειγμα τῆς ἀνασύστασης τοῦ Ἰσραὴλ

είναι εύγλωττότατο. Είναι αλήθεια, πώς ή πολιτεία, ή κάθε πολιτεία, ζή και άνθίζει, άν τά άτομα πού τήν αποτελοϋν αισθάνονται μεταξύ τους συνδεδεμένα με τήν έθνική τους υπόσταση. "Όταν οί λαοί καταπνίξουν τήν έθνική τους συνείδηση, είναι μοιραίο νά συμπνιγοϋν οί ίδιοι στ' άγκάθια τής κοσμοπολιτικής σύγχυσης και βαβυλωνίας.

Δεύτερον, θέλησα ν' άντλήσω έκ τής ιστορικής πραγματικότητας εκείνα τά στοιχειά, πού συνθέτουν τήν έλληνική ταυτότητα. "Ός τά κυριώτερα άπ' αυτά θά μπορούσαν νά μνημονευθοϋν τά εξής:

- α'. γλωσσική ταυτότητα (Έλληνική γλώσσα)
- β'. πολιτιστική ταυτότητα (πάτριος παιδεία, ήτοι ή πολιτιστική - πνευματική γενικώτερα κληρονομιά τών Έλλήνων)
- γ'. θρησκευτική ταυτότητα (Όρθόδοξη πίστη).
- δ'. γεωγραφική-πατριωτική ταυτότητα. Τό τελευταίο αυτό στοιχείο τοϋ στενωτέρου γεωγραφικού συνδέσμου, τής πατρίδας, δέν αναφέρθηκε μεν παραπάνω έκπεφρασμένα, όμως πρέπει νά θεωρηθεί ως πρωταρχικό δεδομένο και κατά συνέπεια συγκαθοριστικό τής ταυτότητας ενός λαοϋ.

Άπό τά τέσσερα αυτά στοιχειά βασικά έκπίπτει από τό θέμα μας δλότελα τό τελευταίο, άφοϋ μετανάστευση σημαίνει φυγή από έναν κι έγκατάσταση σ' έναν άλλο γεωγραφικό χώρο. «"Όπου γής και πατρίς», λέει θυμοσοφικά ο λαός μας. Με τόν καιρό δηλαδή μεταθέτει ο άνθρωπος τά ενδιαφέροντα και συμφέροντά του στο χώρο όπου ζει, κι αυτόν τόν χώρο τόν κάνει πατρίδα, πού θά τόν υπέρασπισθει, άν τό απαιτήσουν οί περιστάσεις. Φυσικά γιά τούς Έλληνες τής Γερμανίας γενικά υπάρχει στο σημείο αυτό ή δυσκολία τής όριστικής έγκατάστασης, γιατί ή Γερμανία προβάλλει τή θέση, ότι δέν είναι μεταναστευτική χώρα, οί δε εργάτες στρατολογήθηκαν με τή γνωστή, σέ πολλά σημεία, μη ίκανοποιητική συμφωνία. Έπί τοϋ προκειμένου πρέπει νά συνεργήσουν οί δύο χώρες και λύσουν τό πρόβλημα αυτό πρós τήν κατεύθυνση, πού εξασφαλίζει στοϋς Έλληνες τής Γερμανίας μακρόπνοο προγραμματισμό. Άνθρωποι πού ζοϋν 10, 20 ή 25 χρόνια σέ μιá χώρα δέν επιτρέπεται νά θεωροϋνται άλλοδαποί. Ίδιαίτερα ισχύει αυτό γιά τούς νέους πού γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εδώ.

Οί υπόλοιπες τρεις πτυχές τής έθνικής τοϋ Έλληνα ταυτότητας και ιδιαίτερα τό έρώτημα κατά πόσον αυτές είναι διατηρήσιμες στη Γερμανία θά μάς άπασχολήσουν πιό κάτω.

4. Η πολιτική όψη τοϋ προβλήματος.

Τό πρόβλημα τών προοπτικών τών Έλλήνων στη Γερμανία είναι κατά πρώτο λόγο θέμα πολιτικό. "Όλοι οί άλλοι φορείς πολιτικής και πνευματικής έξουσίας από τούς διπλωματικούς και άλλους εκπροσώπους τής Ελλάδας στη Γερμανία μέχρι τήν Ίερά Μητρόπολη Γερμανίας, τίς παντοειδείς οργανώσεις και τούς έγκατεστημένους εδώ Έλληνες επιστήμονες,

διαδραματίζουν ρόλο συμβουλευτικό. Κι είναι μεν άπαραίτητο νά έχουν και οί κύκλοι αυτοί ξεκαθαρισμένες άπόψεις και νά συντονίζουν τίς ενέργειές τους, όμως ή λύση τοϋ προβλήματος εναπόκειται στην πολιτική ήγεσία τών δύο χωρών, οί όποίες υπέγραψαν και υπογράφουν συνθήκες σχετικά με τούς Έλληνες, πού εργάζονται στη Γερμανία. Τό κύριο βάρος εϋθύνης έπωμίζεται επί τοϋ προκειμένου ή Έλληνική πλευρά, άφοϋ αυτή έχει έκ τών πραγμάτων τό καθήκον νά προστατεύσει και εξασφαλίσει τούς Έλληνες πολίτες. Με λύπη θά διαπιστώσει, όποιος ξεφυλίσει τίς διάφορες έλληνογερμανικές συμφωνίες, ότι οί έκάστοτε έλληνικές κυβερνήσεις ανεξαρτήτως πολιτικής άποχρώσεως δέν επέδειξαν τήν έπιβαλλομένη φροντίδα στο σημείο αυτό. Σάν παράδειγμα άρκεί σχετικά νά αναφερθει τό άρθρο 18 τής Συμβάσεως Ελλάδος-Γερμανίας, πού υπογράφηκε τό 1960: «Η Έλληνική Κυβέρνησις θά δέχεται ανά πᾶσαν στιγμήν άνευ διατυπώσεων έπιστρέφοντας Έλληνας εργάτας μετά τών οικογενειών των, οίτινες εισηγήθησαν βάσει τής συμφωνίας ταύτης εις τό έδαφος τής Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας τής Γερμανίας». Τό κείμενο μιλάει από μόνο του και δείχνει καθαρά ότι μόνο, πόσο άκατοχύρωτοι είναι οί Έλληνες τής Γερμανίας και πός ή συμφωνία αυτή υπογράφηκε χωρίς τήν απαιτούμενη προσοχή κι εϋθύνη, αλλά και ότι π ρ ό κ ε ι τ α ι γ ι ά ύ π ό θ ε σ η π ο λ ι τ ι κ ή. Οί ακαδημαϊκές συζητήσεις δέν βοηθοϋν, όταν οί δεσμευτικές συμφωνίες παραθεωροϋν σοβαρές πτυχές τής ανθρώπινης αξιοπρέπειας κι ελευθερίας και θυσιάζουν βασικά δικαιώματα τοϋ ανθρώπου στο βωμό τής πολιτικής σκοπιμότητας και τών οικονομικών συμφερόντων. Πώς άλλοιώς πρέπει νά έρμηνευθει μιá συμφωνία, πού έμπεριέχει φράσεις όπως «ά ν ά π ᾶ σ α ν σ τ ι γ μ ῆ ν» και «ά ν ε υ δ ι α τ υ π ώ σ ε ω ν»; Μήπως θά έπρεπε αντίθετα ή Ελλάδα ως ένα τών συμβαλλομένων μερών ν' απαιτήσει άπερίσπαστα κι όριστικά, ότι οί Έλληνες εργάτες θ' άπευλόγονται μόνον, όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι, οί όποιοι και θά τής κοινοποιοϋνται;

Δέν θά ήθελα νά επέκταθώ στο σημείο αυτό, γιατί αυτό πού ήθελα νά έπισημάνω είναι ή πολιτική διάσταση τοϋ θέματος. Κι αυτή είναι τόσο ολοφάνερη κι αυτονόητη, ώστε νά μη χρειάζεται περαιτέρω αιτιολόγηση. Αυτό πού ιδιαίτερα προκύπτει από τήν έπισήμανση αυτή, είναι ή ανάγκη ανανήψεως — έστω και κάπως άργά — τών πολιτικών δυνάμεων τής πατρίδας, τής συνειδητοποίησης τοϋ προβλήματος ως πολιτικού και τής λήψης μέτρων, γιά νά μη συνεχίζεται ο άνεύθυνος και πρόχειρος χειρισμός του.

Β' ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚ.

Υποστηρίχθηκε προηγουμένως ή αισιόδοξη άποψη, ότι οί άνθρωποι είναι δημιουργοί τών προοπτικών τής ζωής τους, κι επικροτήθηκε τό σύνθημα διατηρήσεως τής έλληνικής ταυτότητας. Οί δυο αυτές όψεις τοϋ ζητήματος ισχύουν θεωρητικά μεν άπεριόριστα, στο συγκεκριμένο όμως χώρο και τόπο πού

ζούν οι Έλληνες της Γερμανίας, επιβάλλεται ιδιαίτερα ως προς τη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας κάποιος περιορισμός και μία κριτική όριση. Επιβάλλεται δηλαδή διαφοροποίηση μεταξύ του ιδεώδους της Έλληνικής ταυτότητας καθεαυτού αφενός και των διατηρησίμων στοιχείων της στην Γερμανία αφετέρου, μεταξύ αυτού που απορρέει από την πιστότητα της Έλληνικής ταυτότητας και του πραγματικά έφικτου στην χώρα αυτή. Με τη διαφοροποίηση αυτή δεν αναφέρομαι στο εύρο φάσμα ήθων και εθίμων της Έλληνικής και Γερμανικής κοινωνίας, που εξαλλάσσουν μεταξύ τους, γιατί είναι αδύνατο στα πλαίσια μιας διαλέξεως να εξετασθούν τα επί μέρους αυτά στοιχεία και να καταδειχθεί συγκεκριμένα από περίπτωση σε περίπτωση ή ανάγκη και το μέτρο έπιτρεπτής και δυνατής διαφοροποίησής τους. Τα πράγματα εμπλέκονται επίσης, όταν θελήσουμε εν προκειμένω να εξετάσουμε την κειμένη νομοθεσία. Μόλις προδ' ολίγων ετών (τό 1979) στην Ελλάδα έπισημαινόνταν με βάση την έλληνοχριστιανική παράδοση ως κίνδυνοι ώρισμένα μελετώμενα τότε νομοθετήματα, όπως λ.χ. για άοπλη θητεία των άντιρροσιών συνειδήσεως), νομιμοποίηση των άμβλώσεων, αυτόματο διαζύγιο, άποποινικοποίηση της μοιχείας, νομιμοποίηση της όμοφυλοφιλίας, τροποποίηση του οικογενειακού δικαίου (περιορισμός κωλυμάτων, τέλεση 4ου γάμου, κατάργηση της ύποχρέωσης για συνοίκηση τών συζύγων) και καθιέρωση του πολιτικού γάμου. Το γεγονός ότι μερικά από τα σχεδιαζόμενα τότε νομοθετήματα, τα όποια πολύ σωστά θεωρήθηκαν σαν «προσαρμογή» και «έναρμόνηση» της Έλληνικής νομοθεσίας προς τη νομοθεσία της ΕΟΚ έγιναν — παρά την έναντίωση της Εκκλησίας — στο μεταξύ νόμοι του Έλληνικού Κράτους, θα μπορούσε ίσως να άποτελέσει άντικείμενο ξεχωριστής μελέτης γύρω από τις προοπτικές του Έλλαδικού Έλληνισμού στα πλαίσια της ΕΟΚ, ιδιαίτερα γύρω από την όρθότητα των νόμων αυτών σε σχέση με τις άρχες του Έλληνικού πολιτισμού και του Ευαγγελίου. Ίσως θ' άξιζε ώσαύτως να μελετηθούν οι δυνατότητες άντιστρόφου έπηρεασμού ιδιαίτερα σε θέματα ήθικων και πνευματικών αξιών, οι όποιες έκπηγάζουν από την πνευματική διάσταση του Έλληνισμού και οι όποιες πρέπει και μπορούν ν' άποτελέσουν το θεμέλιο μιας Ήνωμένης Ευρώπης. Ο στόχος μιας Ήνωμένης Ευρώπης δεν πρέπει να περιορισθεί σε οικονομικά πλαίσια, αλλά πρέπει κυρίως και πρωτίστως — ή τουλάχιστον παραλλήλως — να ένοσαρκώνει και τις ήθικες και πνευματικές αξίες της ζωής των ανθρώπων και των λαών. Η Ελλάδα ούτε έχει ούτε πρόκειται ίσως στο έγγυς μέλλον να εξαγάγει στην ΕΟΚ πολύπλοκα προϊόντα τεχνικού πολιτισμού. Η δέ εξαγωγή έσπεριδοειδών και άγγουριών δεν άντισταθμίζει βέβαια τις εισαγωγές των εν λόγω προϊόντων. Όμως τίθεται το έρώτημα: Συνεπάγεται ή ένταξή μας ύποχρεωτικά τη συμπάρλληψη νόμων και ήθικων αξιών ξένων προς τον πολιτισμό μας; Μήπως ό βαρύγδουπος λόγος μερικών πολιτικών, ότι οι σχέσεις της Ελλάδας με

την ΕΟΚ δεν είναι και δεν πρέπει να είναι μονόδρομος, θα μπορούσε να ύλοποιηθεί πρώτον στην έμμονη και διατήρηση πατροπαράδωτων αξιών και δεύτερον στην έπίμονη προσπάθεια να έπηρεάσει όσο το δυνατό την νομοθεσία των χωρών της ΕΟΚ άντι να σπεύδει στην προσαρμογή της δικής της;

Άς κλείσω όμως την παρέκβαση αυτή και άς επανέλθω στις προοπτικές των Έλλήνων στην Γερμανία, ιδιαίτερα στα διατηρήσιμα ή μη στοιχεία της Έλληνικής ταυτότητας. Το πρώτο σημείο επί του προκειμένου αναφέρεται στην εκμάθηση της Έλληνικής γλώσσας, το δεύτερο στην πολιτιστική κληρονομιά των Έλλήνων γενικότερα, ή όποια διαλαβαίνει λόγω του στενού συνδέσμου τους τόσο την ελληνική όσο και τη χριστιανική διάσταση.

1. Έκμάθηση της Έλληνικής γλώσσας.

Καταρχή άς μου έπιτραπεί μια προσωπική όμολογία. Ός Έλληνας, που εύτύχησε μάλιστα να μελετήσει την ιστορία της Έλληνικής γλώσσας και την Έλληνική Φιλολογία σε εύρύτερη έκταση (έγινα διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο της Βόννης στην Άρχαία Έλληνική Φιλολογία και οι περισσότερες δημοσιεύσεις μου βασίζονται σε κείμενα Έλλήνων συγγραφέων του Μέσου Έλληνισμού), τρέφω υπερβολική άγάπη και θαυμασμό προς την Έλληνική γλώσσα, τον άπαραμίλλο λεκτικό της πλούτο, την άπαραβλήτη έκφραστική της δύναμη, την παγκόσμια σημασία, αίγλη και άξία της. Δεν ύπάρχει άλλη γλώσσα στον κόσμο, στην όποια να έχουν γραφεί τόσα και τόσο άξιόλογα μνημεία του άνθρωπίνου πνεύματος από τον Όμηρο και τους κλασσικούς μέχρι το Ευαγγέλιο και τα έργα των πατέρων της Εκκλησίας. Για να άρκεσθώ μόνο στα παραδείγματα αυτά. Και μόνη ή πτυχή αυτή της Έλληνικής ταυτότητας άρκει πλήρως, ώστε κάθε Έλληνας να επαναλαμβάνει με ύπερηφάνεια «Έλληνες το γένος έσμέν».

Άπό την όμολογία μου αυτή εξαγεται άβίαστα και ή πεποίθηση, ότι ή εκμάθηση της Έλληνικής γλώσσας είναι ύποχρέωση κάθε πνευματικού άνθρώπου άνεξαρτήτως καταγωγής. Είδικότερα όμως πρέπει ν' άποτελεί βασικό και άναγκαστικό στοιχείο καθήκον κάθε Έλληνα.

Τό καθήκον αυτό ισχύει άσφαλώς και για τους Έλληνες, που ζούν στην Γερμανία. Όμως στην περίπτωση αυτή, ξεκινώντας από την άρχή της παραμονής, πρέπει ν' άντιληφθούμε και ένστερνωσθούμε τις έξής τρεις θεμελιώδεις όψεις του προβλήματος:

(Συνεχίζεται.)

ΘΕΟΔ. ΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Καθηγητής Παν/μίου Μονάχου

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ κ. ΙΑΚΩΒΟΥ *

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Θεόκλητε, Τοποτηρητά της Ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος και εκπρόσωπε της Ἱερᾶς Συνόδου της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος.

Πανιερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἱεροπόλεως κ. Εἰρηναίε και εκπρόσωπε της Αὐτοῦ Θειοτάτης Μακαριότητος, τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων και πάσης Παλαιστίνης κ.κ. Διοδώρου.

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως κ. Θεόφιλε, Ἀντιπρόεδρε της Ἱ. Συνόδου της Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Σεβασμιοπόθητος Ἱερά τῶν Μητροπολιτῶν χορεία.
Ἀγαπητοὶ Συμπρεσβύτεροι και Διάκονοι.

Κύριοι Βουλευταί.

Κύριε Νομαρχῶν.

Κύριε Ἀνώτερε Διοικητὰ Φρουρᾶς Ναυπλίου.

Κύριοι Δήμαρχοι.

Ἐντιμότατοι λοιποὶ Ἀρχόντες τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος.

Εὐλογημένε και πιστὲ τοῦ Κυρίου Λαέ.

Ἡ ἀγάπη και τὸ ἔλεος «τοῦ μεγάλου Θεοῦ και Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Τίτ. 6' 13), και ἡ ἀνεξερεύνητος βουλή Του με ἀνεβίβασαν εἰς τὸν τρίτον της Ἱερωσύνης βαθμόν, και ἤδη ἔχω κατασταθῆ Ἐπίσκοπος της Ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας και ὄργανον της Χάριτος Αὐτοῦ.

Ὁμολογῶ πῶς κατά την ἱεράν αὐτὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς Ἐπίσκοπος εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἱστορικὴν Πόλιν τοῦ Ναυπλίου, με τὴν πλουσίαν ἐθνικὴν και θρησκευτικὴν ἱστορίαν, διακατέχουν τὴν ψυχὴν μου δέος και θαθεῖα συγκίνησις. Διὰ τοῦτο με ὄλην τὴν δύναμιν τοῦ εἶναι μου «εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου» (Ρωμ. α' 8) «τῷ ἐγείροντι ἀπὸ γῆς πτωχὸν και ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶντι πένθητα τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ» (Ψαλμ. 112,7).

Τὸν εὐχαριστῶ και Τὸν μεγαλύνω, διότι ἐν τῇ εὐσπλαχνίᾳ Αὐτοῦ ἐπέβλεψεν ἐπ' ἐμὲ και ἐξελέξατο τὴν ταπεινότητά μου, διὰ νὰ μοῦ ἀναθέσῃ τὴν βαρυτάτην ἀποστολὴν της διαπομιάνσεως τοῦ εὐγενοῦς και θεοσεβοῦς τούτου λαοῦ. «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός, ὁ διδάσκων τὰς χεῖρας μου εἰς παράταξιν, τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον» (Ψαλμ. 143,1), «Δόξα τῷ Πατρὶ και

τῷ Υἱῷ και τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι, τῇ μόνῃ ἀπλῇ και ἀδιαιρέτῳ Τριάδι τῇ ἐνούσῃ και ἀγιαζούσῃ ἡμᾶς» (Θ. Λειτουργία Ἰακώβου Ἀδελφοθέου).

Μετὰ τὴν λατρείαν και δοξολογίαν μου πρὸς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν προσφέρω τὴν εὐλαβὴ προσκύνησιν και υἱικὴν ἀγάπην και εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὴν Πανάχαρτον Μητέρα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀειπάρθενον Θεοτόκον διότι ὑπὸ τὴν σκέπην και προστασίαν Της ἐξελίχθη δλόκληρος ἡ ζωὴ μου, ἀπὸ τῶν παιδικῶν μου χρόνων μέχρι της ἱερᾶς αὐτῆς στιγμῆς. Δὲν ἔχω, παρὰ και κατὰ τὴν ὥραν ταύτην νὰ εἶπω: «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς Σέ, μετὰ τὸν Θεόν, ἀνατίθην, Μῆτερ τοῦ Θεοῦ φύλαξόν με, μέχρι τέλους της ζωῆς μου, ὑπὸ τὴν σκέπην Σου».

Εἶμαι δὲ βέβαιος, και πιστεύω ἀκράδαντα, πῶς αἱ πρεσβεῖαι της Παναγίας πρὸς τὸν Πανάγιον Τόκον Της με ὠδήγησαν σήμερον, ὡς Ἐπίσκοπον ἐνώπιόν σας. Διότι, ἀναλογιζόμενος πάντοτε τὰς μεγάλας εὐθύνas και τὸ ὄψος τοῦ Ἱεροῦ Λειτουργήματος της Ἀρχιερωσύνης, δὲν ἐφιλοδόξησα οὔτε προσεπάθησα νὰ τὸ ἀποκτήσω, και ἐν γένει δὲν προσέφυγα εἰς ἀνθρώπινα μέσα διὰ νὰ γίνω κάτοχος αὐτοῦ.

Ὁ νοῦς μου και ἡ καρδία μου ἠλεήθησαν παρὰ τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ προσκολληθοῦν εἰς τὴν προσπάθειαν της προσωπικῆς μου καλλιέργειας και της καλλιέργειας τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπὶ εἴκοσι ἔξ (26) συναπτά ἔτη συνεχῶς ἔμεινα πλησίον τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ της Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρτης, και κάτω ἀπὸ τὴν πνοὴν και τὴν σκίαν τοῦ Ἐπισκόπου μου, τοῦ «καλοῦ και ἀγαθοῦ Ποιμένου», τοῦ Πνευματικοῦ μου Πατρὸς τοῦ εὐγενοῦς και εὐλαβοῦς Ἱεράρχου, τοῦ Μητροπολίτου Ἀρτης κ. Ἰγνατίου, ἔζησα και ἐταύτισα ὄλας τὰς πτυχὰς της ζωῆς μου με τὴν ζωὴν τοῦ εὐγενοῦς και θεοσεβοῦς και ἡρωικοῦ λαοῦ της Πόλεως και ἐν γένει της Ἐπαρχίας Ἀρτης ὡς Ἱεροκήρυξ.

Ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἔγινε χαρὰ μου, ὁ πόνος του, πόνος μου, ἡ ἐπιτυχία του, ἐπιτυχία μου, ὥστε νὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ ἐπαναλαμβάνω πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «τίς ἀσθενεῖ και οὐκ ἀσθενῶ, τίς σκανδαλίζεται και οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;» (Β' Κορ. 11, 29). Τὸν ἐνοιῶσα και τὸν ἔζησα τὸν λαὸν αὐτὸν ὡσάν ἀδελφόν μου, και αὐτὸς με ἠγάπησε, με ἐσεβάσθη και με ὑπήκουσε και συνεπορεύθη μαζί μου εἰς ὄλας τὰς ἐκδηλώσεις μου. Εὐγνωμόνως και ἐγκαρδίως και θερμῶς τὸν εὐχαριστῶ. Αὐτὸς ὁ λαὸς με ὠδήγησε σήμερον πλησίον σας. Με ἔφερε κοντά σας. Ἡ ἐδῶ παρουσία του εἶναι καρπὸς και ἀποτέλεσμα της ἀγάπης του. Δηλαδὴ της ἀγάπης τῶν εὐγενῶν τέκνων της Ὀσίας Θεοδώρας, της βασιλίσσης Ἀρτης, τῶν ἡρωικῶν ἀπογόνων τοῦ μεγάλου Ἱεραποστόλου της Ρωσικῆς Ἐκκλησίας Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ τοῦ ἔξ Ἀρτης καταγομιέ-

* Ἐκφωνηθεῖς κατὰ τὴν τελετὴν ἐνθρονίσσεως αὐτοῦ ἐν τῷ καθεδρικῷ Ἱ. ναφ. Ναυπλίου, τὴν Κυριακὴν 22 Δεκεμβρίου 1985.

νου, τοῦ Νεομάρτυρος Ζαχαρίου καὶ τόσων ἄλλων εὐγενῶν καὶ ἡρωϊκῶν μορφῶν τῆς εὐάνδρου Πρωτευούσης τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, τῆς Πόλεως τῶν Θρύλων καὶ τῶν πλουσίων ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων (ἐννοῶ τῆς Ἄρτης).

Καὶ εἶναι γεγονός πὼς ἡ ἀγάπη του δὲν μὲ ᾤδηγησε τυχαίως ὅπουδήποτε, ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ μὲ ἔφερε καὶ μὲ παραδίδει σήμερον εἰς ἓνα λαόν, ποῦ τὸν χαρακτηρίζει μία ἐξ ἴσου μὲ τὸν λαόν τῆς Ἄρτης μεγάλη πνευματικὴ παράδοσις, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει καὶ κληρονομεῖ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἀριστοκρατικὴ πόλις τοῦ Ναυπλίου. Τὸ ἡρωϊκὸ καὶ ἔνδοξο Ἀνάπλι, τὸ ὁποῖον ἔπαιξε βασικὸν ρόλον καὶ εἰδικώτερα εἰς τὴν Βυζαντινὴν καὶ μεταβυζαντινὴν ἐποχὴν, μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ρόλος του ὑπῆρξε πρωταρχικός.

Θὰ πρέπει νὰ μνησθῶ τῶν Βυζαντινῶν Ἁγίων του καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων του, τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν Ἀργῶν καὶ Ναυπλίου, ὅπως τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου τοῦ Σημαιοφόρου κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα, τοῦ Ἁγίου Λέοντος κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα, τοῦ καὶ κτήτορος τῆς Ἁγίας Μονῆς Ἀρίας, τῶν ὁποίων ἔχω τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν εὐλογίαν σήμερον νὰ γίνωμαι διάδοχος καὶ συνεχιστὴς. Νὰ μνησθῶ τοῦ Ἡλία Μηνιάτη, Ἱεροκήρυκος τοῦ ἐνταῦθα Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας καὶ μετέπειτα Ἐπισκόπου Κερνίτσης. Νὰ μνημονεύσω ἀκόμη, τοὺς ἀξιολόγους Ἀγιολόγους καὶ Ἀντιγραφεῖς Κωδίκων καὶ ὄλην τὴν μεγάλην χορείαν τῶν λογίων Ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ἔχομεν σαφεῖς ἱστορικὰς μαρτυρίας, ὅτι ἔδρασαν πνευματικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς, ἀναλόγως τοῦ χαρισματός του ὁ καθείς, ἀνά τὴν Πελοπόννησον καὶ μέχρι αὐτῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τῆς ὁποίας τὸ Ναύπλιον διετέλει εἰς ἐπαφὴν καὶ ἐπικοινωνίαν καθ' ὄλην τὴν μακρὰν περιόδον τῆς σκληρᾶς δουλείας τοῦ Γένους μας. Ἐννοῶ τοὺς Ἰωάννην καὶ Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν, τοὺς Μαλαξοὺς, τοὺς Ἀγιογράφους Μόσχους καὶ ἄλλους.

Νά, λοιπόν, ἓνας βασικὸς λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ ὀνομάσωμεν ἀδελφὸν λαόν, τὸν λαόν τῆς Ἄρτης μὲ τὸν λαόν τοῦ Ναυπλίου καὶ ἐν γένει τῆς Ἀργολίδος, διότι τοὺς χαρακτηρίζει ἐξ ἴσου ἡ ἴδια βαρεῖα ἱστορικὴ κληρονομιά καὶ ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ παράδοσις.

Ἐρχομαι, λοιπόν, πλησίον εἰς τὸν ἡρωϊκὸν τοῦτον λαόν, ὡς Ἐπίσκοπος, διὰ νὰ συνεχίσω τὸ ἔργον τῆς προσφορᾶς μου κοντὰ του.

Διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερᾶς χειροτονίας μου συνδέθημι μαζί σας, «ἀδελφοί μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοί» ἀδιαρρήκτως «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξε, οὕτω καὶ ἐγένετο» (Ἰωβ α' 21). «Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου;» (Ρωμ. ια' 34), «ὡς ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. ια' 33). Εὐρίσκωμαι πλέον μεταξὺ σας, ὑπακούων καὶ μόνον εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Τὰ μαρὰ τοῦ κόσμου» ἐκλέγει πολλές φορές ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἐκφράξῃ τὸ θέ-

λημα Του. Διὰ τοῦτο μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου θὰ ἀγωνισθῶ μὲ τὰς ὑπολοίπους ἀσθενεῖς δυνάμεις μου, διὰ νὰ ἐκτελέσω τὸ θέλημά Του ἐν μέσῳ ὑμῶν. Ἐξ ἄλλου αὐτὸ εἶναι εἰς τὸ σύνολόν του καὶ τὸ νόημα αὐτῆς τῆς σημερινῆς Ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς. Νὰ διακηρύξῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν ἀνωτέρω ἀλήθειαν, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἀγωνισθῇ νὰ φέρῃ κοντὰ εἰς τὸν Λαόν του τὸ περιεχόμενον τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ δι' ὄλης του τῆς δυνάμεως καὶ δι' ὄλων τῶν ἔργων του.

Κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμήν ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐξαγγέλει κάποιον πρόγραμμα ἢ ὅτι κάμνει προγραμματικὰς δηλώσεις, διότι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι ἓνας «κοινωνικὸς ἐργάτης» οὔτε ἓνας «ἡγέτης» μὲ τὸ συνηθισμένον νόημα τοῦ ὄρου, ἀλλὰ «Ἄγγελος Κυρίου ἐστὶ» κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον, καὶ ἔχει ὑψηλὴν ἀποστολήν. Ἡ ἀποστολή του, κατὰ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, εἶναι «περῶσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμον καὶ δοῦναι Θεῷ» (Γρηγ. ἀπολ. β'). Ἐπομένως ὀλόκληρος ἡ ζωὴ του καὶ ἡ παρουσία του καὶ ἡ μαρτυρία του θὰ πρέπει νὰ στοχεύουν εἰς τὸ νὰ μεταδίδουν δυναμικὰ τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν θέωσιν εἰς κάθε ἀνθρωπίνην ψυχὴν, διὰ μέσου τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας σαρκώσεως τοῦ Δευτέρου Προσώπου τῆς Παναγίας Τριάδος, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν (σάρκωσιν) μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐορτάσωμεν, καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ «Λόγου τοῦ Σταυροῦ» καὶ τοῦ θριάμβου τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Ὁφείλει, λοιπόν, ὁ Ἐπίσκοπος νὰ πλησιάσῃ τὸν Λαόν τοῦ Θεοῦ, νὰ ταυτίσῃ τὸν ἑαυτόν του μὲ αὐτὸν καὶ νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τὸ λέγει: «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτοῦ» (Ἰω. ι' 11). Θὰ πλησιάσῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Λαόν, θὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν διάλογον μὲ τὸν ἀνθρώπον τῆς συγχρόνου καταλυτικῆς ἐποχῆς, ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς τάξεως καὶ παρατάξεως, καὶ μὲ ὅλα τὰ μέσα, ποῦ θὰ τίθενται πάντοτε κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, θὰ προσπαθῇ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν του. Αὐτὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι φωτεινὸς ὁδοδείκτης τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν μόνην ἀλάνθαστον πορείαν τῆς λύτρωσεως ἢ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ, πορεύεται πρὸς τὸν Γολγοθᾶ καὶ κορυφούται εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Θεανθρώπου. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς πορείας αὐτῆς ἐπιβάλλεται νὰ ἐξελισσονται καὶ τὰ ἔργα τῆς «εὐποίας καὶ κοινωνίας», τὰ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ὀλοκληρώσεως τοῦ ἀνωτέρου σκοποῦ, συμφώνως πρὸς τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, τοῦ πρώτου Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν Καθολικὴν ἐπιστολήν του (Κεφ. β' 14-26).

Ἐνα, ὅμως, ἄλλο βασικὸν καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ σταθῇ σήμερον ἰδιαιτέρως πλησίον τῆς νεότητος. Οἱ δροσεροὶ βλάστοι σπᾶζων εὐκολώτερον εἰς τὰς θυέλλας. Ὁ Ἐπίσκοπος μὲ συνετὰς καὶ διακριτικὰς μεθόδους ὀφείλει νὰ πλησιάσῃ τοὺς νέους, διὰ νὰ φέρῃ πλησίον των καὶ μέσα των τὸ αἰώνιον καὶ σωτή-

ριον και λυτρωτικὸν μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου. Μὲ ἓνα διάλογον στοργῆς και κατανοήσεως εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃ τὰς σωστὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰ τόσον δύσκολα διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν προβλήματα των. Ὁ νέος μας σήμερα χρειάζεται νὰ πεισθῆ πὼς μόνον με τὸν Αἰώνιον «Νεοποιὸν» Νέον, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, θὰ ἐπιτύχῃ τὴν προκοπὴν του «ἐν πᾶσιν» (Α' Τιμ. δ' 15).

Ἄλλὰ και πᾶσα ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ εἶναι πλέον καιρός νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία» (Πράξ. δ' 12), εἰ μὴ μόνον ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ περιέχεται εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον εἶναι τὸ μοναδικὸν μήνυμα τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. «Μεγάλῃ ἀσφάλεια πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν, τῶν Γραφῶν ἢ ἀνάγνωσις, μέγας κρημνὸς και βάραθρον βαθύ, τῶν Γραφῶν ἢ ἀγνοια, και τοῦτο ἀεὶ παρακαλῶ, και παρακαλῶν οὐ παύσομαι, ἵνα τῇ τῶν Θεῶν Γραφῶν ἀναγνώσει συνεχῶς ἐνδιατριβήτε, διακηρύσσῃ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος. Και ὁ μέγας Βασίλειος τονίζει πὼς «μεγίστη ὁδὸς πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος εὐρεσιν ἢ μελέτη τῶν Θεοπνεύστων Γραφῶν». Ἐπομένως ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει με κάθε τρόπον νὰ διακηρύξῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τὸ τοῦ Κυρίου «μετανοεῖτε και πιστεῦτε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ» (Μάρκ. α' 15).

Τὸ ἐπιστέγασμα, ὁμως, τοῦ ἔργου τοῦ Ποιμενάρχου εἶναι τὸ λειτουργικὸν του ἔργον. Ἡ λατρεία δὲν εἶναι ἓνα ἀπλοῦν ἐπεισόδιον οὔτε μία λεπτομέρεια μέσα εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Εἶναι ἓνα στοιχεῖον πρωταρχικόν, οὐσιαστικόν και ἀπαραίτητον. Ἡ λατρεία εἶναι μία βίωσις τοῦ Θεοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Κυρίου, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς Χάριτος και τῆς λυτρώσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, κυρίως διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, θὰ λάβῃ κανεὶς τὴν δύναμιν διὰ νὰ ζῆσῃ και νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὸν Θεόν. Τὸ εἶπεν ὁ Κύριος: «Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου και μὴ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς» (Ἰω. στ' 53).

Πὼς εἶναι δυνατόν, λοιπόν, νὰ γίνῃ λόγος διὰ διάλογον τῆς Ἐκκλησίας με τὸν σύγχρονον ἀνθρώπον, χωρὶς τὴν συστηματικὴν καλλιέργειαν τῆς λατρευτικῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν; Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν χρειάζεται στενὴ συνεργασία και πλήρης κατανόησις τοῦ Ἀρχιερέως μετὰ τῶν Ἱερέων, τῶν λειτουργῶν τῶν θείων τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων. Ἡ ἀγάπη και ἡ σύμπνοια μετὰ τῶν, εἶναι ἓνας βασικὸς παράγων διὰ τὴν ἀρίστην ἐκπλήρωσιν τοῦ λειτουργικοῦ και ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἔχει θέσιν τὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου «Πρεσβυτέρους παρακαλῶ, ὁ συμπορευτέρους και μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνίον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου, και φανερωθέντος τοῦ Ἀρχιερέως κομεισθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον» (Α' Πέτρου ε' 1-4).

Ἡ Ἀργολίδα εἶναι γνωστὴ διὰ τὰς πολλὰς Ἱερὰς Μονὰς τῆς και τὸ ἱεραποστολικὸν πνεῦμα τῶν πιστῶν τῆς. Θὰ ὑποστηρίξῃ και ὁ νέος Ἱεράρχης τὸν μοναχισμόν, διότι πιστεύει και αὐτὸς εἰς τὰ μοναχικὰ ιδεώδη. Ὁ μοναχισμὸς πάντοτε ἐβοήθησε εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς θεῆς λατρείας και τῆς συστηματικῆς ἱεραποστολῆς. Θὰ συνεχίσῃ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα τὸ ἔργον τῶν προκατόχων τοῦ Ἱεραρχῶν, προσθέτων ἀκόμη τὴν δύσκολον, ἀλλ' ἀπαραίτητον προσπάθειαν τῆς ἰδρύσεως και δημιουργίας και ἀνδρικοῦ μοναχικοῦ συγκροτήματος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ταύτην. Οἱ ἀσκητικοὶ λόγοι, οἱ ὄροι κατὰ πλάτος και οἱ ὄροι κατ' ἐπιτομήν, συγγράματα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, θὰ εἶναι ἀσφαλεῖς και ἀλάνθαστοι ὁδηγοὶ τῶν ἱερῶν συστημάτων τῶν ἁγίων και ἱερῶν αὐτῶν Μονῶν.

Ἄλλὰ πρὶν τελειώσω τὰς σκέψεις μου αὐτὰς θεωρῶ καθήκον μου, εὐλαβῶς και εὐγνωμόνως, νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης τὸν Μακαριώτατον Προκαθημένον τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, ὡς και τὰ Σεπτὰ Μέλη τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διὰ τὴν ἐκ μέρους των πρὸς ἐμὲ προσγενομένην τιμὴν, ὥστε διὰ τῆς τιμίας ψήφου αὐτῶν νὰ κατασταθῶ Ποιμενάρχης τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μητροπόλεως.

Εὐλαβῶς και εὐγνωμόνως ἐπίσης ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων και πάσης Παλαιστίνης κ. κ. Διόδωρον διότι ἠδόκησε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Πανιερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναῖον, Ἐξάρχον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Ἑλλάδι, διὰ νὰ τιμήσῃ και εὐλογῆσῃ ἐκ μέρους του τὴν τελετὴν ταύτην.

Εὐλαβῶς και υἱικῶς εὐχαριστῶ και τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἄρτης κ. Ἰγνάτιον διὰ τὴν πατρικὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν ἐπέδειξε εἰς ἐμὲ κατὰ τὴν μακρὰν διακονίαν μου πλησίον του ὡς λαϊκὸς και ὡς κληρικὸς.

Σεβασμὸν και εὐλαβὴ ἀγάπην ὀφείλω νὰ ἐκδηλώσω και πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μητροπόλεως τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, διὰ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερε κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀργολίδος και διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ εὐγένειάν του.

Εὐγνωμόνως και εὐλαβῶς ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω, ἀκόμη, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν εὐγενὴ καλωσύνην νὰ ὑποβληθῶν εἰς τόσον μεγάλον κόπον και νὰ τιμήσουν διὰ τῆς παρουσίας των σήμερον τὴν ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν τῆς ἐνθρονίσεώς μου.

Νὰ εὐχαριστήσω και πάλιν ἐν ἀγάπῃ και βαθεῖα εὐγνωμοσύνην τὸν εὐγενὴ Κληρὸν και Λαὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἄρτης διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀφοσίωσιν των και ἀγάπην των. Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογῆσαι και ἀγιάσαι Αὐτούς.

Νὰ ἐκφράσω, ἀκόμη, τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΙΑΤΡΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ*

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἱατρός Διονύσιος Πύρρος ὁ Θεοταλός, ὁ ἄλλοτε ἄσημος μοναχὸς καὶ μετέπειτα περιδούξος ἱατρός, ἐπιφανὴς βοτανικός, περιώνυμος ἀστρονόμος, γεωγράφος, μαθηματικός καὶ ἐνδοξος κληρικός, γεννήθηκε στὴν Καστανιά τῶν Θεσσαλικῶν Τρικιάλων τὸ ἔτος 1777. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Νικόλαος. Τὸ ἐπώνυμόν του ἦταν κατ' ἀρχὴν Πούρος ἢ Μπούρος. Ἄς δοῦμε ὅμως τί σχετικῶς γράφει ὁ ἴδιος πρὸς τὸν ἐπιφανέστατον ἄρχοντα τῶν Θεσσαλῶν Ἀθανάσιον Παπαπολυμέρου: «Ἐξεύρεις πολλὰ καλὰ, φίλε μου, ὅτι οἱ γονεῖς μου δὲν ἦσαν μὲν πολυκτήμονες, ἦσαν ὅμως τίμιοι καὶ ἀγαθοὶ πολῖται· ὁ πατήρ μου τότε ἀποθανὼν νέος μὲ ἀφῆσε πενταετῆ, γεγεννημένον τῷ 1777 ἔτει, καὶ τὸν ἀδελφόν μου τριετῆ, ἢ χήρα μήτηρ μου, ἢ ὀνομαζομένη τῷ ὄντι Καλή, μᾶς ἀνέθρεψεν εἰς τὴν τερπνὴν πατρίδα μας, τὴν μυριόφυτον καὶ πολύφυτον Καστανεάν μὲ τοὺς κόπους τῆς χηρείας τῆς, μᾶς ὁδή-

* Ἀνακοινώθηκε στὸ Α' Διαπανεπιστημιακὸ Συμπόσιον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱατρικῆς (Ἰωάννινα, 22-24.3.1985).

γησεν εἰς παιδαγωγὸς διδασκάλους τοῦ τότε καιροῦ. Ἡμεῖς δὲ τότε ἀξιεθέντες καὶ ἀναγινώσκοντες συνεχῶς τοὺς βίους τῶν πατέρων μας, ἐβλέπαμεν τὰ πάντα ὡς μάταια καὶ δύσκολα εἰς τὴν τύχην μας, ὅθεν ἀποφασίσαντες κρυφίως ἀπὸ τὴν μητέρα μας ἀνέβημεν εἰς τὸ Μπέτωρον μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως, ὅπου καὶ μοναχοὶ καὶ ἱεροδιάκονοι μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθημεν, παρὰ τοῦ τότε ἐκεῖ διατρέλλοντος Ἀρχιερέως πρώην ἁγίου Τρίκκης, Κυρίου Ἀμβροσίου, τοῦ ἐναρέτου καὶ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς Θεσσαλοῦ.

Ἐκεῖ δὲ ἀναγινώσκοντες συνεχῶς τοὺς βίους τῶν ἁγίων πατέρων μας, δὲν ἐκαταλαμβάναμεν τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν, ὅθεν ἀποφασίσαντες ὑπήγαμεν εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν Καστανεάν καὶ πωλήσαντες τὴν περιουσίαν μας, ἐκάμαμεν τρία μερίδια, ἐξ ὧν τὸ ἓν ἔλαβεν ἡ μήτηρ ἡμῶν, καθὼς ἤξεύρετε, πρὸς ζωογόνησιν αὐτῆς, ὁ δὲ ἀδελφός μου Ἰωακείμ, λαβὼν τὸ μερίδιόν του ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου λειτουργῶν εἰς τινὰς ἐκεῖ ἐκκλησίας, ἠκολούθησε τὴν Μουσικὴν...

ἅπαντας τοὺς εὐλαβεστάτους Κληρικούς καὶ εὐγενεῖς Λαϊκοὺς, οἱ ὅποιοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν κόπον νὰ φθάσουν μέχρις ἐδῶ σήμερον, διὰ νὰ τιμήσουν μὲ τὴν παρουσίαν των τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως ἰδιαίτερος ἐγκαρδίως εὐχαριστῶ καὶ εὐλογῶ τοὺς ἐντιμοτάτους καὶ ἀξιοτίμους Ἀρχοντας καὶ τὸν Θεοσεβῆ Κληρὸν καὶ τὸν εὐγενῆ Λαὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ τιμὴν καὶ ἀγάπην των. «Δῶν Κύριος κατὰ τὰς καρδίας Αὐτῶν».

Τέλος θεωρῶ καθήκον μου, ὅπως μνησθῶ τῶν αἰοδύμων Προκατόχων μου, εἰς τὰ ἔχνη τῶν ὁποίων καλοῦμαι νὰ βαδίσω. Ἰδιαίτερος ὀφείλω νὰ μνησθῶ τοῦ Ἱεροθέου Μπόμπολα τοῦ Ἱεροκήρυκος Ἀρτης καὶ Διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀρτῇ Ἱερατικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1912 - 1914, τοῦ Ἰωάννου Ε. Παπασαράντου τοῦ ἁγίου Πνευματικοῦ τῆς Ἁγίας Ρόμβης τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ἀγαθονίου Παπασταματίου, τοῦ κατόπιν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, ἀνδρὸς εὐγενοῦς καὶ λογίου, τοῦ Χρυσοστόμου Α' Ταβλαδωράκη τοῦ μετατεθέντος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Πειραιῶς, ἀνδρὸς ἱεροπρεποῦς καὶ ἀγωνιστοῦ πρὸς διαφύλαξιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ παραδόσεως καὶ τέλους τοῦ Χρυσοστόμου Β' Δεληγιαννοπούλου, τὸν ὁποῖον καὶ διαδέχομαι καὶ ὁ ὁποῖος διεκρίνετο διὰ τὴν ἐργατικότητά του, τὴν ἀφοσιώσιν του εἰς τὸ καθήκον του καὶ τὴν μεγάλην συμβολὴν του διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ Ποιμνίου του. Αἱ εὐχαὶ των ἄς μὲ συνοδεύουν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐδῶ διακονίας μου.

Ἱερόν, ἀκόμη, καθήκον θεωρῶ, ὅπως μνησθῶ καὶ ζητήσω τὰς εὐχὰς τόσο τοῦ πρώτου Πνευματικοῦ μου Πατρὸς Ἀθανασίου Χαμακιώτη, Ἱερομονάχου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ πνευματικὸς πατήρ τοῦ αἰοδύμου

προκατόχου μου Χρυσοστόμου Α' Ταβλαδωράκη ὅσον καὶ τῶν Θεοσεβῶν καὶ εὐλαβῶν Γονέων μου Γεωργίου καὶ Ἀργυροῦς, οἱ ὅποιοι μὲ θυσίας ὑλικὰς καὶ πνευματικὰς μὲ παρέδωκαν εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν αἰοδύμων ἀναδόχων μου Δήμητρας καὶ Ἐμμανουὴλ Μπούκη, κατὰ σάρκα ἀδελφῆς τῆς μητρὸς μου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Σπυριδωνοῦ οἱ ὅποιοι συνέβαλλον σημαντικῶς διὰ τὴν περάτωσιν τῶν σπουδῶν μου, ὡς καὶ πάντων τῶν αἰοδύμων Διδασκάλων μου καὶ εὐεργετῶν μου. Κατατάξαι Κύριος ὁ Θεὸς τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὅπου ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ Προσώπου Του εὐφραίνει τοὺς Ἁγίους Του.

Περαίνων, ὑψῶνω ἱκέτιδας χεῖρας πρὸς τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Μέγα Ἀρχιεπίσκοπον Κύριον, τὸν Ποιμένα καὶ Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅπως διὰ πρεσβειῶν τῆς Παναχράντου Μητρὸς Του, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ Τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, τοῦ καὶ πρώτου Ἱεράρχου, τῆς Ὁσίας Μητρὸς ἡμῶν Θεοδώρας, Βασιλίσσης Ἀρτης, τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου Ἀρχιεπισκόπου Ἀργους, τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ Νέου ἐν Ναυπλίῳ, τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Ναυπλιέως καὶ πάντων τῶν διαλαμψάντων ἐνταῦθα Ἁγίων, εὐλογήσῃ καὶ ἀγίασῃ ἡμᾶς καὶ χάρισῃ πλουσίως τὴν χάριν Του πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου Του.

Τελειῶνων ἐπικαλοῦμαι καὶ πάλιν τὸν Πανάγιον Θεόν, λέγων μὲ τὸν Ψαλμοδὸν Δαυὶδ: «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποιμανὸν αὐτοὺς καὶ ἔπαρον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος» (Ψαλ. 27,9).

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

ἐγὼ δὲ τότε μὲ τὴν ἄδειαν τῶν ἐκείσε πατέρων κατέβην εἰς τὴν Τρίκκην, καὶ καταταχθεὶς εἰς τὸ ἀρχαῖον σχολεῖον τῆς περιφήμου αὐτῆς πόλεως, ἠκολούθησα τὰ γραμματικά μου μαθήματα εἰς τὸν αὐτόσε αἰοδιμον διδάσκαλον Στάμιον τὸν ἐκ Κωζάνης καταγόμενον τῆς Πιερίας¹.

«Μετά τινα καιρόν», ὁ Διονύσιος Πύρρος ἐγκατέλειψε τὴν ἐν λόγῳ πόλιν καὶ μετέβη στὸν Τύρναβο, ὅπου ἐπὶ δύο καὶ πλέον ἔτη μαθήτευσε πλησίον τοῦ σοφοῦ ἱερέως, ἐλληνιστοῦ Ἰωάννου Πεζάρου. Κατόπιν περιώδευσε τὴν Θεσσαλία, τὴν Μακεδονία, τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Περίσταση τῆς Θράκης καὶ κατέληξε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἐκτελοῦσε χρέη οἰκοδιδασκάλου «εἰς τινα ἐκεῖ ἀρχοντικὸν τῆς πόλεως» κατὰ τὴν φρασεολογία τοῦ ἰδίου καὶ ἀργότερα ἔγινε γραμματέας τοῦ Ἐπισκόπου πρώην Χαλκηδόνος Ἱερεμίου.

Στὴ συνέχεια μετέβη στὰ Θεραπεία, ὅπου χειροτονήθηκε ἱερεὺς ἀπὸ τὸν βραδύτερον εὐρόντα μαρτυρικὸ θάνατο μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' πρώην Δέρκων Γρηγόριο. Κατόπιν ὁ Διονύσιος συνεχίζων τὸν πλάνητα βίον του ἐπεσκέφθη τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ἐπιστρέφοντας ἐκεῖθεν ἐπῆγε στὶς Κυθωνίες, ὅπου ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη ἐφοίτησε στὸ φιλοσοφικὸ σχολεῖο τοῦ Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, στὸ ὁποῖο ἐδίδασκε καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Σαράφης. «Ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν λόγῳ Σχολείου, 200 τὸν ἀριθμόν, ἦσαν συγχρόνως καὶ τρώφιμοί του. Τοῦτο συνετηρεῖτο ἀπὸ τὶς δωρεὰς τῶν πλουσίων, τοὺς ὁποίους πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ παρώτρυνε ὁ εὐρὼν μαρτυρικὸ θάνατο ἀνήμερα τὸ Πάσχα στὴν Κωνσταντινούπολη Ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Καθ' ὁμολογίαν τοῦ Διονυσίου «οἱ πλούσιοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἦσαν εὐλογημένοι ἄνθρωποι... τὴν σήμερον ὅμως οἱ πλούσιοι ἐφιλαργυρεύθησαν καὶ δὲν θρέφουσι πτωχοὺς μαθητάς, μιμούμενοι τοὺς Εὐρωπαίους, οἵτινες ἐλεημοσύνην ποτὲ δὲν δίδουσι, εἰμὴ εἰς τὰς ὥραϊας γυναῖκας καὶ τὰ θεάτρα». Ἐκεῖ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν σοφὸ Βενιαμὶν μεταφυσική, ἠθικὴ, γεωμετρία, ἀλγεβρα καὶ φυσικὴ καὶ ἀπὸ τὸν διαπρεπῆ Γρηγόριο κυρίως τὰ ἔργα τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Δημοσθένη καὶ τοῦ Θουκυδίδη.

Στὴ συνέχεια μετέβη στὴν Χίο, ὅπου ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη ἐσπούδασε στὴν Σχολὴ τοῦ Ἀθανασίου Παρίου, στὴν ὁποία ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἰωάννης Ζόμπος. Ἀπὸ τὸν πρῶτο διδάχθηκε λογικὴ, ρητορικὴ καὶ δογματικὴ θεολογία καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερο Μαθηματικά καὶ Ἀστρονομία, ἐμφανίσας ἰσχυρὰ κλίση πρὸς τὶς θετικὰς ἐπιστῆμες². Κατὰ τὴν χρονικὴ περίοδο τῆς εἰς τὴν Χίο παραμονῆς του οὐδὲν σχεδὸν ἔδαπάνησε, διότι ἐφιλοξενεῖτο, ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ «εἰς μίαν χριστιανικὴν καὶ ἐνάρετον οἰκίαν τῶν Χίων», ἡ ὁποία ἐπιπροσθέτως κατὰ τὴν ἐκ τῆς Χίου ἀναχώρησίν του τὸν ἐφοδία-

σε «μὲ τροφὰς καὶ χρήματα διὰ τὸν δρόμον» κατὰ τὴν φρασεολογία τοῦ ἰδίου. Τὴν εὐεργεσία αὐτὴ διακηρύττων ἐπλέξε τὸ ἐγκώμιο τῶν Χίων λέγων: «τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Χιοὶ τότε, καὶ τοιαῦτα καλὰ εἶχον, διὰ τοῦτο κηρύττω εἰς ὅλους τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ ἐντρέπωνται οἱ φιλάργυροι πλούσιοι».

Κατόπιν μετέβη στὸ Αἰθόργο τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐπὶ ὀκτὼ μῆνες διετέλεσε ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ τῆς ἐκεῖ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, καὶ ἐγγράφηκε τὸ 1807 φοιτητῆς τοῦ Μανεπιστημίου τῆς Παδίας, στὸ ὁποῖο ἐσπούδασε καὶ τὴν 14ην Ἀπριλίου 1813 ἀναγορεύθηκε διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Χειρουργικῆς λαθῶν τὸ σχετικὸ χρυσόβουλο.

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες τῆς χρονικῆς περιόδου τῶν σπουδῶν του στὴν Παδία διέτριβε στὸ Μιλάνο ἀσκούμενος στὰ μεγάλα νοσοκομεῖα τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου καὶ ἐπὶ πλέον ἀσχολούμενος μὲ τὴν ἀστρονομία. Ἀπὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον ἐπισκέφθηκε καὶ ἄλλες πόλεις τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Βιέννη, ὅπου παρέμεινε ἐπ' ὀλίγον στὰ ἐκεῖ Ἀστεροσκοπεῖα. Ὅταν ἐπεράτωσε τὶς σπουδὰς του ἀποφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ Χίο γιὰ νὰ ἀσκήσῃ ἐκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ ἐκπληρώνοντας ἔτσι παλαιὰ του σχετικὴ ὑπόσχεση. Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του ὅμως στὴν Ἑλλάδα μετέβη «χάριν περιεργείας» στὴν Ἀθήνα, ὅπου κατὰ παράκλησιν τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀττικῆς Γρηγορίου τοῦ Λεσβίου ἔγινε διδάσκαλος τῆς Ἰατρικῆς, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Κατὰ ὁμολογία τοῦ ἰδίου³ «Ἄξιοι» του «μαθηταὶ καὶ τίμιοι πολῖται ἐχρημάτισαν τότε οἱ ἐξῆς: οἱ Κύριοι Γ. Φύλλας, Στ. Σαραφεῖμ, Ι. Βλάχος, Μ. Βουζύνης, Πιττακὸς καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Γέροντος καὶ ὁ Ἠγούμενος Διονύσιος Πετράκης καὶ λοιποὶ ἄλλοι ἕως πενήνκοντα». Σημειωτέον, ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1813-1815) μόνον δύο διδάσκαλοι μὲ εὐρωπαϊκὴ ἐκπαίδευση ὑπῆρχαν σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, δηλαδὴ ὁ Πύρρος στὴν Ἀθήνα καὶ ὁ Π. Σοφιανόπουλος στὴν Πάτρα. Διευκρινίζω, ὅτι ἡ ἀνωτέρω διδασκαλία δὲν ἀποσκοποῦσε στὴν χορήγησιν ἱατρικοῦ διπλώματος, ἀλλὰ στὸν καταρτισμὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐν συνεχείᾳ θὰ μετέβαιναν στὸ Ἐξωτερικὸ γιὰ πανεπιστημιακὰς σπουδὰς.

Ὁ Διονύσιος Πύρρος κατέστη στὴν Ἀθήνα ὄχι μόνον περιώνυμος ἱατρός, ἀλλὰ καὶ ἐπιφανὴς διδάσκαλος μεταλαμπαδευτῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς διανοήσεως στὴν ὑπόδουλο πατρίδα του. Οἱ ἱατρικὲς του ὑπηρεσίες ἦσαν πολύτιμες, δεδομένου ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν ὑπῆρχαν Ἑλληνεὶς ἐπιστήμονες ἱατροί. Μόνον ξένοι φιλέλληνες ἱατροὶ προσέφεραν τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν ὑπὸ τὸ πέλημα τῶν Τούρκων στεναζόουσα Ἑλλάδα.

Οἱ Τούρκοι, λόγῳ τῆς μεγάλης του ἱατρικῆς φήμης, τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μείνῃ στὴν Ἀθήνα. Ὅταν ὅμως ὁ διαμεινὼν στὴ Χαλκίδα Ὁσμάν Πασᾶς Ἠγεμὼν

1. Πύρρου Δ.: Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἀρχοντα τῶν Θεσσαλῶν Κύριον Ἀθανάσιον Παπαπολυμέρου. Ἀθήνηθεν, 1837.

2. Κωτσάκη Δ.: Ἡ ἐπιστήμη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. «Ἀκτίνες», 18: 128, 1955.

3. Ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 19.

της Εύροπας, άσθένεισε βαρειά, ό έν λόγω Ιατρός κατόπι προσκλήσεως μετέβη στην πόλη αυτή και τον έθεράπευσε. Στην συνέχεια όμως ό Πασάς αυτός δέν του επέτρεψε νά εγκαταλείψη την Χαλκίδα, διά νά μήν στερηθί τών πολυτίμων αυτού Ιατρικών φροντίδων και επί πλέον όταν μετατέθηκε στην Άσία εξέφρασε την ζωνηρά του επιθυμία νά τον παραλάβη μαζί του. Άηγλάγη όμως από τίς δυσμενείς γι' αυτόν συνέπειες τής έν προκειμένω επιθυμίας του Πασά προσποιηθείς τον άσθενή. Μετά την αναχώρηση του Όσμάν άρχισε νά περιηγηται την Ελλάδα διαθέτων άλλωστε μεγάλη οικονομική άνεση και στην συνέχεια κατέληξε στην Κωνσταντινούπολη. Έκει κατέστη τό 1818 περίδοξος Ιατρός τής έν λόγω πόλεως και ιδιαίτερος Ιατρός του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε', ό όποιος Πατριάρχης του άπένευσε τον Φεβρουάριο του 1820 διά χειροθεσίας τό όφφίκιο του Άρχιμανδρίτου, άποκαλώντας τον διά του σχετικού Πατριαρχικού πιττακίου «άνδρα ευσεβέσι και χρηστοίς ήθεσι κεκοσμημένον».

Άργότερα έν τούτοις ό έν λόγω Ιατρός αναγκάσθηκε συνεπεία τής εκρήξεως τής επανάστασεως νά καταφύγη κρυφά την 6.4.1821 στο Άγιο Όρος όπου οι μοναχοί είχαν ήδη λάβει τά όπλα. Μή υπάρχοντων όμως πυρομαχικών στάλη από τους διοικούντας τό Άγιώνιο Όρος στην Σκόπελο, στην Ύδρα και στις Σπέτσες, διά νά επικαλεσθί την έν προκειμένω άρωγή των κατοίκων των νήσων τούτων. Η έν λόγω άποστολή του όμως δέν έστέφθη υπό πλήρους επιτυχίας και επιπλέον θά έφρονέυετο εκ παρεξηγήσεως εις την Ύδρα, εάν δέν επενέβαινε ό Λάζαρος Κουντουριώτης. Στη συνέχεια πήγε στην Τρίπολη όπου επιτυχώς αντιμετώπισε την μετά την άλωση της ένσκήψασα πανώλη. Άργότερα ό Άρχιμανδρίτης αυτός έδοθήθησε τον άπελευθερωτικό άγώνα με τό μεγάλο κύρος, πού διεθέτε και την αίγλη, πού τον κοσμούσε. Άναμείχθηκε έντονα στους έσωτερικούς ανταγωνισμούς και είχε περιπετειώδη βίο κατά την καποδιστριακή περίοδο και κατά την εποχή τής αντιδασειίας και του Όθωνα. Άπέθανε την 12.2.1853 στην Άθήνα, όπου μετά την άπελευθέρωση είχε εγκατασταθί.

Τό συγγραφικό του έργο υπήρξε πολύτιμο. Τό με τίτλο «Έγκόλιον των Ιατρών» έργο του επανειλημμένως εξέδόθη. Προλογίζων ό ίδιος τό έργο του τούτο γράφει μεταξύ πολλών άλλων, ότι «δυστυχείς είναι εκείνοι, οι όποιοι δέν ζητούν την υγείαν των, ή όποία είναι τό πλέον πολύτιμον και γλυκύτερον πράγμα του κόσμου, δυστυχέστεροι είναι εκείνοι οι άλλοι, οι όποιοι έχοντες αυτήν, δέν ήξεύρου νά την φυλάξωσι» και υπογράφει: «Ό εκδότης Δ. Πύρρος Ιατροδιδάσκαλος». Στην κατά τό 1831 έκδοσή του έν λόγω βιβλίου διαλαμβάνονται «Πρακτικής Ιατρικής πάθη τριακόσια έξήντα έξ».

Άς έντυφήσωμε όμως έπ' όλίγον εις τινα χωρία του άνωτέρω έργου του: «Η Αίμορραγία του στομάχου γνωρίζεται από τό έξερχόμενον αίμα, τό όποιον είναι μελαχρινόν' εις τούτο ό πάσχων δοκιμάζει λειποθυμία, και κρυφόν πόνον εις τον στόμαχόν του... Τά αίτια τής

αίμορραγίας τούτης είναι ή φλόγωσις του στομάχου, αι αίμορροΐδες, ή κατάχρησις του καφέ, και τό συνεχές σκύψιμον»⁴. «προξενείται ό Γαστρίτις από πολυφαγίαν και πολυποσίαν, και κατάχρησιν των πνευματωδών ρευστών, από την μελέτην, και πολύ γράψιμον και ράψιμον, και από τάς έσωχάδας»⁵. «Η δυσπεψία είναι ή άχωνευσία του στομάχου, αυτή προέρχεται από την αδυναμίαν αυτού, και πολλήν χολήν. Εις αυτήν ώφελει ή άγγέλικα, ή άγγοστουρα, ή άσαφέτιδα, τά χαμόμηλα, ή κανέλλα, τό έλένιον χόρτον, ό ήδύοσμος, ή μύρρα και ό καφφέ»⁶.

Άλλα έργα του είναι ή «Φαρμακοποιία», «Χυμική των τεχνών», «Βοτανική πρακτική προσηρμοσμένη εις την Ιατρικήν και οικονομίαν», «Περιήγησις ιστορική...», «Πρακτική Άστρονομία» κ.λπ.

Τά έργα του εξέδόθησαν στο Λιόρνο, στο Μιλάνο, στην Βενετία, στην Κωνσταντινούπολη, στο Ναύπλιο και στην Άθήνα. Κατέλιπε επίσης και αρκετά άνέκδοτα.

Ό Πύρρος υπήρξε πράγματι μεγάλη προσωπικότης, «λαμπρόν τέκνον των μεγάλων χρόνων, οι όποιοι τον έγέννησαν»⁷. Διετέλεσε πρώτος Πρόεδρος τής Άρχαιολογικής Έταιρείας και μέλος εκ των πρώτων τής Άρχαιολογικής Έταιρείας. Έτυχε πολλών τιμητικών διακρίσεων παρασημοφορηθείς επανειλημμένως από τον Όθωνα. Διεκρίνετο διά την φιλομάθειά του. Έγνώριζε την Γαλλική, Ιταλική και Γερμανική γλώσσα. Τό κριτικό και έρευνητικό του τάλαντο ήτο άπαράμιλλο και συνεχώς ενημερούτο επί όλων των επιστημονικών εξελίξεων, πού έλάμβαναν χώρα στην Εύρώπη και στην Άμερική.

Δρ ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ίατρός Παθολόγος

Διευθυντής τής Έπιθεωρήσεως των Ύγειονομικών Ύπηρεσιών του Ι.Κ.Α.

Άμισθος Έπίκ. Καθηγητής Παι)μίου Άθηνών

4. Πύρρος Δ.: Έγκόλιον των Ιατρών, τόμ. Ιος, σελ. 15, Ναύπλιον 1831.

5. Ένθ. άνωτ. σελ. 52.

6. Ένθ. άνωτ. σελ. 62.

7. Φωτιάδου Ε.: Διονύσιος Πύρρος ό Θεσσαλός. «Άκτινες», 15: 209, 1952.

Γιά ό,τι άφορά στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νά απευθύνασθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», όδός Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Άθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ *

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΑΜΦΟΣ

Το 1953 παραιτήθηκε ο πρ. Δήμου Βασίλειος και τή θέση του Διευθυντού ανέλαβε ο πρωτοπρεσβύτερος Ιωάννης Ράμφος, ο οποίος έδωσε νέα πνοή και αφιέρωσε τη ζωή του για τη εύρυθμη λειτουργία του Οί-

* Ο Πρωτοπρεσβύτερος Ιωάννης Ράμφος, Διευθυντής του Θεολογικού Οικοτροφείου (1953-1965).

κοτροφείου. Ο αριθμός των οικοτρόφων αυξήθηκε από 140 σε 202 από τους οποίους πολλοί ήταν αλλοδαποί, από την Αιθιοπία, Ουγκάντα, Ολλανδία, Γερμανία, Αγγλία, Ρωσία κ.ά. Οι περισσότεροι φοιτητές ήταν υπότροφοι ιερών Μητροπόλεων και οι υπόλοιποι ιδιοσυντήρητοι.

Το πλήρες πρόγραμμα λειτουργίας του Οικοτρο-

φείου και τη δράση των φοιτητών εκθέτει ο τότε Διευθυντής πρωτοπρεσβύτερος π. Ιωάννης Ράμφος σε υπόμνημά του που υπέβαλε στον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σπυρίδωνα (βλ. Ιωάννου Ράμφου, Διευθυντού Θεολογικού Οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας, «Έκθεσις περί τῆς κατά τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1954 - 1955 λειτουργίας τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας», «Ἐκκλησία» 20 Δεκεμβρίου 1955, ἀρ. 22-24, σ. 237 καὶ 280.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 1954-55 τὸ Οἰκοτροφεῖο ἀνέπτυξε μία ἀξιόλογη δραστηριότητα σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἰδιαίτερη καταβλήθηκε φροντίδα γιὰ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μόρφωση τῶν φοιτητῶν. Πίστη τῆς διευθύνσεως ἦταν, ὅτι μόνον ἡ ὑγιὴς θρησκευτικὴ μόρφωση καὶ βίωση τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ὡς καὶ ὁ ἐμποτισμὸς τοῦ Θεολόγου ἀπὸ γνήσιο ἐκκλησιαστικὸ πνεῦμα ἦταν δυνατὸν νὰ δώσουν μία ὁλοκληρωμένη θεολογικὴ προσωπικότητα, ποὺ θὰ ἠμπορούσε νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς ποικίλες ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν. Οἱ φοιτηταὶ καθημερινὰ παρακολουθοῦσαν ἀνελλιπῶς σύντομο ἑσπερινὸ καὶ ὄρθρο ποὺ ἐτελεῖτο στὸ καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη. Γιὰ τὸν θρησκευτικὸν καθαρισμὸ τῶν φοιτητῶν ἀποτελεσματικὰ βοηθούσε ἡ καθημερινὴ συμμελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ πνευματικοῦ τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιμ. κ. Τιμοθέου Παπουτσᾶκη, σημερινοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης. Κατὰ τὴν ὥρα τοῦ γεύματος ἐδιαβάζοντο ἐκλεκτὰ πατερικὰ ἀποσπάσματα ὅπως καὶ ἄλλα ἀναγνώσματα ποὺ ἀνεφέροντο στὴν ὅλη ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τακτικὴ προσέλευση τῶν σπουδαστῶν στὰ Ἱερὰ Μυστήρια τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς Θείας Κοινωνίας ἐφωδίαζε τοὺς νέους μὲ ἀκαταγώνιστα πνευματικὰ ὄπλα. Ἡ βαθύτερη κατανόηση καὶ γνώση τῆς

* Ο Διευθυντής π. Ιωάννης Ράμφος με τὸν πνευματικὸ τοῦ Οἰκοτροφείου Ἀρχιμ. Τιμοθέο Παπουτσᾶκη (σημερινὸ Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης) καὶ τοὺς κληρικὸς φοιτητᾶς τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 44 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς κατεβάλλετο προσπάθεια νὰ το-
νισθεῖ μὲ τὰ κατηχητικὰ μαθήματα καὶ τὶς ὀμιλίες ποὺ
ἔκαναν οἱ φοιτηταὶ πάντα μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ
πνευματικοῦ. Ἦσοῦντο μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ στὴ διδα-
σκαλία τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων καὶ στὴ διακονία
τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος. Κάθε ἐβδομάδα ἕνας ἀπὸ τοὺς
τεταρτοετείς φοιτητὰς ἀνελάμβανε τὴν ἐκφώνηση ὀμι-
λίας ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ ὑπόλοιποι σὲ εἰδικὴ συνεδρία
διετύπωναν τὶς κρίσεις τους. Ἐπίσης ἐδιδάσκετο ἡ βυ-
ζαντινὴ μουσικὴ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Ἀνδρέα Λεβαντὴ
καὶ ὀργανώθηκε βυζαντινὴ χορωδία ἡ ὁποία ἐμφανί-
σθηκε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία σὲ πολλὰς ἑορταστικὰς ἐκδη-
λώσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἐσημείωσαν τὰ ἑορταστικὰ
τριήμερα. Μὲ αὐτὰ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία στοὺς φοιτητὰς
νὰ γνωρίσουν μεγάλες μορφές τῆς πίστεώς μας.

Τὸ πρῶτο ἑορταστικὸ τριήμερο (12 - 14 Νοεμβρίου)
ἦταν ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ μεγάλου πατρὸς τῆς
Ἐκκλησίας Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἡ ἡμέ-
ρα τῆς μνήμης τοῦ ὁποίου ἀπὸ τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος
1953-54 εἶχε καθορισθεῖ ὡς ἑορτὴ τοῦ Θεολογικοῦ
Οἰκοτροφείου. Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἑορταστικοῦ αὐτοῦ
τριήμερου περιλάμβανε κατὰ τὸ πρόγευμα καὶ τὸ γεῦ-
μα ἀνάγνωση λόγων τοῦ Ἱεροῦ Πατρὸς, κατὰ δὲ τὸ
δεῖπνο ἀνάγνωση βιβλίων ποὺ ἐπραγματεύοντο τὴ ζωὴ
καὶ τὸ ἔργο του. Τὸ ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς ἐψάλη
πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Ἐπισκόπου
Ρωγῶν Διονυσίου καὶ τὸ πρωὶ τελέσθηκε Θ. Λειτουργία
ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας

ὄλοι οἱ τελειόφοιτοι φοιτηταὶ ἐχειροθετήθησαν Ἀνα-
γνώστες. Μετὰ τὴ θεία Λειτουργία ἐψάλη μνημόσυνο
ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν καὶ εὐεργε-
τῶν τοῦ Ἰδρυμάτος. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας
ἔγινε ἑορταστικὴ συγκέντρωση στὴ μεγάλη αἴθουσα
τοῦ Οἰκοτροφείου, ὅπου ὁ πανσοιολ. πνευματικὸς
Ἄρχμ. π. Τιμόθεος Παπουτσάκης καὶ ὁ αἰδεσ. Πρωτ.
π. Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος μίλησαν περὶ τοῦ Ἱεροῦ
Χρυσοστόμου. Τὴν ἑορτὴ ἔκλεισαν οἱ τρόφιμοι Χρ.
Καράμπαλης καὶ Ἰωάννης Τελώνης μὲ ὀμιλίες τους
γὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἱεροῦ πατρὸς.

Στὶς 17 - 19 Ἰανουαρίου πραγματοποιήθηκε δεύ-
τερο ἑορταστικὸ τριήμερο εἰς τιμὴν τοῦ Ἀγίου Ἀθα-
νασίου τοῦ μεγάλου προμάχου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὀμι-
ληταὶ τοῦ τριήμερου ἦταν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Οἰκοτρο-
φείου Πρωτοπρ. Ἰωάννης Ράμφος καὶ οἱ τελειόφοι-
τοι Κυρ. Παπαδόπουλος, Λεων. Ρούσσης καὶ Θεοδ.
Μιχαλακόπουλος. Τέλος στὶς 1 - 3 Φεβρουαρίου ἔγινε
τρίτο ἑορταστικὸ τριήμερο εἰς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας
Θεοτόκου κατὰ τὸ ὁποῖο μίλησαν τρόφιμοι τοῦ Οἰκο-
τροφείου ὡς ἑξῆς:

Μιχ. Καρδαμάκης «Ἡ Θεοτόκος ὡς σύμβολον τῆς
ἀληθοῦς μητρὸς», Ἡλίας Οἰκονόμου «Ἡ Θεοτόκος ὡς
παράδειγμα εὐσεβείας», Πέτρος Κωνσταντακόπουλος
«Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Πατερικῇ φιλολογίᾳ», Μιχ. Εὐθυ-
μίου «Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ὑμνολογίᾳ»,
Γεώργ. Ἀναγνωστάκης «Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ ἑλληνικῇ
λαογραφίᾳ».

Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις αὐτὲς πραγματο-

Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία τῶν τροφίμων τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου στὶς σκάλες τῆς Μονῆς Πετράκη.

Στην αίθουσα τελετών της Ἀποστολικῆς Διακονίας κατὰ τὴ διάρκεια ἑορτῆς. Διακρίνονται ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Βασιλείος Βέλλας, ὁ Ἀρχιμ. Παντελεήμων Καρανικόλας (σημερινὸς Μητροπολίτης Κορίνθου), οἱ Πρωτοπρ. Ἰωάννης Ράμφος, Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος καὶ οἱ φοιτητὰι τοῦ Οἰκοτροφείου.

ποιήθηκαν καὶ ἄλλες, οἱ ὁποῖες ἀπέβλεπαν στὸ μορφωτικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ πλουτισμὸ τῶν τροφίμων καὶ ἐπίσης στὴν καλλιέργεια πατριωτικοῦ συναισθήματος. Ἦταν οἱ ἑορτὲς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τῶν ἐθνικῶν ἐπετείων, τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Σπυριδῶνος καὶ τοῦ νέου ἔτους.

Στὴν ἑορτὴ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τὸν πανηγυρικὸ ἐξεφώνησε ὁ Ἱεροδ. Φιλάρετος Βιτάλης καὶ ὁ Αἰθίολο Μιχαὴλ Ἀμπάμπα. Στις 12 Δεκεμβρίου ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος στὴ μεγάλη αίθουσα διοργανώθηκε συγκέντρωση εἰς ἔκφραση εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἑορτάζοντα Ἀρχιεπίσκοπον Σπυριδῶνα. Στὴν ἀρχὴ μίλησε ὁ Διευθυντὴς γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος καὶ ἐξέφρασε τὶς διάπτωρες εὐχὲς του πρὸς τὸν προστάτη τοῦ Ἰδρύματος Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο. Ἀκολούθησε ἄλλη ὁμιλία μὲ προβολὴ φωτεινῶν εἰκόνων τοῦ Κερκυραίου φοιτητοῦ Σπυρ. Σκαφιδᾶ γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου καὶ τὸν φερώνυμο ναὸ του στὴν Κέρκυρα. Στὴ συνέχεια ἐκφωνήθηκε ὁμιλία ἀπὸ τὸν τελειόφοιτο Βησσαρίωνα Παληογιάννη γιὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ δράση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Ἡ ἑορτὴ τῆς κοπῆς τῆς βασιλόπιτας τελέσθηκε μὲ τὴν παρουσία πολλῶν Ἱεραρχῶν, Καθηγητῶν καὶ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων. Ὁ κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Λεωνίδα Φιλιππίδης μίλησε μὲ πολὺ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο στὸ Οἰκοτροφεῖο.

Ἡ 30ῆ Ἰανουαρίου πανηγυρίσθηκε μὲ κάθε λαμπρότητα. Ὁ Διευθυντὴς μίλησε γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τρεῖς τελειόφοιτοι γιὰ τὴν προοπτικὴ τῶν ἁγίων ὡς ἑξῆς:

Ἰωάννης Τελώνης περὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Δημοσθένης Λέμας περὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀλέξανδρος Σταυρόπουλος περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἐπίσης τὴν 25ῃ Μαρτίου πανηγυρίσθηκε μὲ μεγαλοπρέπεια ἡ ἑνδοξὴ ἐπέτειος τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ πνευματικὸς τοῦ Οἰκοτροφείου Ἀρχιμ. π. Τιμόθεος Παπουτσάκης καὶ ὁ τελειόφοιτος Δημοσθένης Λέμας μίλησε γιὰ τὴ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Στὴν ἑορτὴ παραβρέθηκε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μελίτης Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος σὲ σύντομη ὁμιλία του ἐξέφρασε τὴ χαρὰ του ποὺ ἀξιώθηκε νὰ ἑορτάσει γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἑλληνικὴ πατρίδα τὴν ἐπέτειο τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Συστηματικὰ καλλιεργήθηκε ἡ ἰδέα τῆς ὁργανώσεως ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς καὶ ἐσπερινῶν φιλολογικῶν ἑορτῶν κατὰ τὶς ὁποῖες ἀνελαμβάνετο προσπάθεια ἐμφανίσεως μέρους τοῦ θρησκευτικοῦ, ἱστορικοῦ, φιλολογικοῦ καὶ λαογραφικοῦ πλοῦτου τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν. Οἱ φιλολογικὲς αὐτὲς ἑορτὲς τὶς ὁποῖες ἐτίμησαν Ἱεράρχες, Ἀκαδημαῖκοι, Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου, Λογοτέχνες καὶ ἄλλοι φιλόμουσοι ἀπέβλεπαν ἀφ' ἑνὸς μὲν στὴν ἀνάπτυξη τῆς φοιτητικῆς πρωτοβουλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ στὴ γνώση τῆς ἀξίας τῶν πνευματικῶν ἐπιδόσεων τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος. Κατὰ τὰ φιλολογικὰ βραδυνὰ παρήλασε μὲ τοὺς ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος προερχομένους φοιτητὰς, δλόκληρη θὰ λέγαμε ἡ Ἑλλάδα. Στις 13 Φεβρουαρίου μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς ἀφιερώθηκε ἡ βραδιά στὴ Μεσοσηνία. Μίλησαν οἱ φοιτητὰι Κων)νος Ξενογιάννης μὲ θέμα: «Ἡ Ὑπαπαντὴ, ἡ παμμεσοσηνιακὴ ἐπέτειος», ὁ Δημ. Τερζάκης μὲ θέμα: «Ἡ συμβολὴ τῆς Μεσοσηνίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν» καὶ ὁ Δημ. Μπουσινάκης μὲ θέμα: «Ὁ Ν. Πολίτης, ὁ πατὴρ τῆς Λαογραφίας».

Στις 20 Φεβρουαρίου διοργανώθηκε ἡ ἡπειρωτικὴ πανηγυρικὴ συγκέντρωση μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων. Μίλησαν οἱ τελειόφοιτοι Ἠπειρωτὲς φοιτητὰι Χρ. Καράμπαλης μὲ θέμα: «Ἡ ἐπέτειός μας» καὶ Εὐρωπιδῆς Τζίμας μὲ θέμα: «Οἱ Ἠπειρωτὰι εὐεργέται εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος». Στὸ τέλος τῆς ἑορτῆς ὁ Σεβασμιώτα-

Ἀπὸ τὴν ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων διδασκάλων τοῦ Γένους, στὴν αίθουσα τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΜΑΣ

Δ'

Τί είναι τὸ λεγόμενον «χάσμα» τῶν γενεῶν καὶ ποιά τὰ σημερινότερα αἰτία του.

Κάποιος παιδαγωγὸς σημειώνει χαρακτηριστικὰ πὼς «ὅταν λέγομεν "χάσμα γενεῶν" ἐννοοῦμεν τὴν διαφορὰν καὶ μάλιστα τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ ἰδεῶν, ἀντιλήψεων, στάσεων, τρόπων τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ συμπεριφέρεσθαι μεταξὺ νέων καὶ πρεσβυτέρων»²⁰.

Ἐμεῖς περιοριζόμεστε νὰ σημειώσουμε ἀπλᾶ, πὼς τὸ «χάσμα γενεῶν» εἶναι μιὰ φυσιολογικὴ συνέπεια, μιὰ DE FACTO πραγματικότης γιὰ ὅλες τὶς ἐποχὰς τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, μόνο πού σήμερα παρουσιάζει μεγαλύτερη ἔκτασιν καὶ δξύτερη ἔντασιν. «Νέα γενεὰ σημαίνει ἀντίθεση πρὸς τὴν προηγούμενη, πρὸς τὴν ὑπάρχουσα, πρὸς τὴν παλιά. Πρέπει πρῶτα - πρῶτα νὰ συμφωνήσουμε, πὼς στὴ φύσιν τοῦ νέου ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἰδεαλισμὸς, ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ ἀντίδρασις πρὸς τὸ παραδεδεγμένο»²¹.

Τὸ ζήτημα ἔχει, λοιπόν, ἡλικία ὄση καὶ ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία. Εἶναι πολὺ παλιό. Ὁ Πλάτωνας στὶς ἐπιστολές του καὶ ὁ Ἀριστοτέλης στὴ Ρητορικὴ του περιγράφουν μὲ πολλὴ παραστατικότητά τὸ λεγόμενον «χάσμα τῶν γενεῶν», ὁ δὲ Ἀριστοφάνης στὶς Νεφέλες του²², σχετικὰ μὲ τὴ συμπεριφορὰ τῶν νέων πρὸς τοὺς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 48 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

20. Ἰ. Μητροπόλεως Νικαίας, δ. π. σελ. 34 (Ἐισήγ. Κων. Γ. Πασάκου).

21. Ἀλεξ. Κοσμοπούλου, Ψυχολογία καὶ ἠθική..., σελ. 84.

22. Βλέπε στίχους 889 - 1130.

ὄρμους, γράφει περίπου, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καὶ ὅτι: Οἱ νέοι τότε γύριζαν στὴν ἀγορὰ καὶ στὰ θαλαμεῖα εἶχαν κακοὺς τρόπους, δὲν σηκώνονταν ἀπὸ τὶς θέσεις τους ὅταν πλησίαζαν οἱ μεγαλύτεροι, συμπεριφέρονταν ἄθλια πρὸς τοὺς γονεῖς τους, ἐπισκέπτονταν ὄρχηστρίδες, αὐθαδίαζαν στὸν πατέρα τους καὶ τὸν κορόιδευαν γιὰ τὴν ἡλικία του, ἦταν λαίμαργοι, ἀρπαζαν στὸ τραπέζι ὅ,τι εὑρισκαν μπροστὰ τους, γελοῦσαν στριγγλίζοντας καὶ ἔβαζαν τὸ ἕνα πόδι ἐπάνω στὸ ἄλλο...

Καὶ ἐνῶ, ὅπως μόλις εἶπαμε, «ἡ ἀσυνεννοησία τῶν γενεῶν» εἶναι παλιὰ ἱστορία, ὅμως εἶναι κοινὴ διαπίστωση τῶν παιδαγωγῶν καὶ κοινωνιολόγων τὸ γεγονός ὅτι στὴν ἐποχὴ μας καὶ μάλιστα μετὰ τὸ Β' παγκόσμιον πόλεμον τὸ λεγόμενον «χάσμα» ἔγινε «δυναμικὴ ἀναμέτρηση» τῶν γενεῶν. Καὶ συγκεκριμένα: Οἱ ὄρμιμοι κρίθηκαν —καὶ κρίνονται— ἀνίκανοι ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ ἐπιτυχία τὰ κοινωνικὰ προβλήματα πού συσσωρεύθηκαν —καὶ συνεχῶς συσσωρεύονται— ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά οἱ νέοι πρόβαλαν —καὶ συνεχῶς προβάλλουν— ριζοσπαστικὰς ἀπόψεις ζητώντας δυναμικὰ τὴν ἀλλαγὴ τῶν κοινωνικῶν δομῶν καὶ φυσικὰ τὴ χειραφέτησίν τους ἀπ' τὸ λεγόμενον «κατεστημένο». Ἀμφισβητοῦν καὶ γι' αὐτὸ πολεμοῦν τὸ «σύστημα» —ὅπως λέγε— γιὰτὶ τὸ θεωροῦν σάπιο καὶ τοὺς θεσμοὺς ξεπερασμένους. Καὶ γιὰ νάμαστε εὐλικρινεῖς: Μήπως καὶ ἔμελλε οἱ μεγαλύτεροι σὲ ἀρκετὰς περιπτώσεις δὲν εἴμασθε δυσαρεστημένοι ἀπὸ τὸ «σύστημα» καὶ ὁμολογοῦμε τὴ «σαπίλα» τοῦ κατεστημένου, ἀλλὰ συμμιδαζόμεστε καὶ ἀδρανοῦμε, ἐνῶ οἱ νέοι αὐθόρμητα καὶ δυναμικὰ ἀντιδρῶν στὴν ἀδικία καὶ στὸ ψέμα, στὴν ὑποκρισία, στὴν ἀσυνέπεια καὶ σὲ τόσα ἄλλα; Οἱ νέοι μας εἶναι

τος Μητροπολίτης Ἀργυροκάστρου Παντελεήμων μίλησε μὲ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὰ δίκαια τῶν ἀλυτρώτων Βορειοηπειρωτῶν.

Στὶς 26 Φεβρουαρίου ἀκολούθησε ἡ ρουμειώτικη βραδιά κατὰ τὴν ὁποία μετὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ τελειοφροῦτου Βησσαρίωνος Παληγογιάννη μίλησαν οἱ Ρουμειῶται φοιτηταὶ Ἡλίας Κακούρης μὲ θέμα «Ἀντίλαλοι τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ» καὶ Δημ. Ἀντωνίου μὲ θέμα «Ἡ προσφορὰ τῆς Ρούμελης εἰς τὰ νεοελληνικὰ γράμματα».

Στὶς 6 Μαρτίου μὲ τὴν ἐπέτειον τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου μίλησαν στὴν πανηγυρικὴ συγκέντρωση οἱ Δωδεκανήσιοι φοιτηταὶ Ἰερ. Διάκονος Θεοδώρητος Μπουρνής μὲ θέμα «Ἡ Πάτμος, ἡ ἱερὰ νῆσος τῶν δραματιστῶν» καὶ ὁ Νικήτας Χρυσόχου.

Τέλος στὶς 19 Μαρτίου οἱ Κρητικοὶ τρόφιμοι ἐπεσφράγισαν τὶς ὥραιες αὐτὲς πρωτοβουλίες μὲ τὴν «Κρητικὴ βραδιά» κατὰ τὴν ὁποία μίλησαν οἱ Κρή-

τες φοιτητὲς Μιχαὴλ Καρδαμάκης μὲ θέμα «Ἄγιοι καὶ Μάρτυρες τῆς ἐκκλησίας Κρήτης» καὶ Νικ. Μαρκαντώνης μὲ θέμα «Ἡ προσφορὰ μιᾶς λησμονημένης ἐποχῆς». Τὴν ἑορτὴ ἐτίμησε μὲ τὴν παρουσία του ὁ πρίγκιψ Γεώργιος.

Τὸ Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖο ἐτίμησε ἐπίσης τὴ μνήμην δύο μεγάλων διδασκάλων τοῦ Γένους, τοῦ Νεοφύτου Βάμβα μὲ τὴ συμπλήρωσιν ἑκατὸ χρόνων ἀπὸ τοῦ θανάτου του καὶ τοῦ Κων/νου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων τοῦ ὁποίου ὁ τάφος εὑρίσκεται στὴν αὐλὴ τῆς Μονῆς Πετρακῆ. Γιὰ τὴν προσωπικότητά του πρῶτον μίλησε ὁ ἐκ Χίου φοιτητὴς Ἀπόστολος Ἄμανης καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ δευτέρου ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Λεωνίδα Φιλιππίδης.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

Διευθυντὴς Ἱπηρεσιῶν Ἀποστολικῆς Διακονίας

άσυμβίβαστοι και απόλυτοι, γιατί είναι γνήσιοι και αληθινοί²³.

Όμως επισημαίνοντας σύντομα στη συνέχεια τα κυριότερα αίτια αυτής της κατάστασης ελπίζουμε να βοηθήσουμε τον καθένα μας για να εκτιμήσει σωστά και αντικειμενικά εάν και κατά πόσο έχουν δίκιο οι νέοι, όταν επαναστατούν έναντίον μας.

Βέβαια, φάχγοντας κανείς, ανακαλύπτει πολλά αίτια, όμως εδώ σύντομα θα υπογραμμίσουμε τα σπουδαιότερα, διακρίνοντάς τα σε δύο κατηγορίες: Τα βιολογικοψυχολογικά και τα κοινωνιολογικά²⁴.

α) Τά βιολογικοψυχολογικά:

1) Είναι γνωστό πώς γύρω στο 12ο έτος το παιδί μπαίνει στην ήδη. Αυτό σημαίνει «άνησυχία». Άνησυχία που ζει ο ίδιος ο έφηβος γιατί οι οργανικές - βιολογικές του μεταβολές τον επηρεάζουν διανοητικά και ψυχολογικά και έπομένως του διαμορφώνουν και ανάλογη συμπεριφορά. Άλλά και αγωνία και άνησυχία που ζει έντονα και ο ώριμος, ο όποιος τοποθετείται μπροστά στο νέο, κατά κάποιο τρόπο, με εύθνη παιδαγωγού. Άνησυχεί για την «άνησυχία» του νέου και σκέπεται τους «κινδύνους» που προκύπτουν γι' αυτόν, αλλά και τις «δυσκολίες» τις δικές του, αφού σε άρκετές περιπτώσεις χωρίς και να το καταλάβει καλά - καλά παίζει το ρόλο του παιδαγωγού.

2) Οι διάφορες έντονες ψυχικές διαταραχές που σημειώνονται στην ηλικία των 15-16 ετών φέρνουν μοιραία το νέο σε αντίθεση με το στενότερο και ευρύτερο περιβάλλον του, μάλιστα δέ με το οικογενειακό και το σχολικό. Η αντίθεση αυτή εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους (άπειθαρχία, φυγή, προσπάθεια να επιδληθεί σαν προσωπικότητα, που ως σημειωθεί όμως, είναι εύμετάβλητη κ.ά.). Κοντολογής φάχγει να βρει την προσωπική του ταυτότητα.

3) Η σεξουαλική ανάπτυξη της έφηβικής και νεανικής ηλικίας έχει όπωσδήποτε ανάγκη από συνετή άγωγή. Κατά κοινή όμολογία κορυφαίων παιδαγωγών, Έλλήνων και ξένων, «μιά συνετή γενετήσια άγωγή άποτελεί ούσιώδες στοιχείο σε όλο το παιδαγωγικό μας έργο». Και τούτο, γιατί «η σεξουαλική ζωή σ' αυτή την περίοδο της ηλικίας έχει επίδραση σε ποικίλους τομείς».

4) Ο νεανικός δυναμισμός που γίνεται αισθητός ιδιαίτερα σε τρεις τομείς: Στη σωματική διάπλαση (άθλητικές επιδόσεις, πρωταθλήματα κ.ά.). Στην επαγγελματική καριέρα. Και στις αξίες (θρησκευτικές, ήθικές, πολιτικές, πολιτιστικές κ.ά.).

5) Η νεανική σκέψη που «καλπάζει» και που δέν «υποχωρεί» μπροστά σε καμιά δυσκολία τρέχει προς τις άκρότητες των γνώμων, ένθουσιάζεται και

σχεδόν μεθάει από τις άρχές και τα συστήματα. Για πολλούς νέους ή περίοδος αυτή είναι άποφασιστική για τη ζωή τους. Σ' αυτήν την περίοδο δημιουργούν τις θεωρίες, τις ιδεολογίες και τις πρώτες «κοινωνικές διεκδικήσεις». Και

6) Η τάση για αὐτονομία. Ο νέος έχει το αίσθημα ότι είναι μεγάλος και μπορεί να είναι αυτόνομος. Αυτό τον κάνει να αντίδρα στις έντολές και στις ύποδείξεις των μεγαλύτερων. Οι νέοι μας, αυτονομούμενοι, κλείνεται στον έαυτό τους και φυσικά γίνονται ύποκειμενικοί. Ταυτόχρονα επιδιώκουν ναγαι και οικονομικά αυτόρκεις. Έτσι προσπαθούν ν' άπαλλαγούν άπ' την έξάρτηση επιδιώκοντας να έξελιχθούν άτομικά, αντίδρώντας σε κάθε τι παραδοσιακό και έρχόμενοι σε αντίθεση με τους ώριμους. Και

β) Τά κοινωνικά:

Πιο πάνω μιλώντας για τις λεγόμενες «κοινωνικές διανθρώπινες άλληλεξαρτήσεις», άναφερθήκαμε κατά κάποιο τρόπο σ' αυτά. Κάνοντας στο σημείο αυτό ειδικότερη άναφορά στα αίτια του «χάσματος» των γενεών που έχουν κοινωνιολογικό χαρακτήρα σημειώνουμε τα έξής κυριότερα:

1) Το «χάλασμα» σήμερα κόσμο. Για την παραχάραξη θεμελιωδών ιδεών και αξιών, δημοκρατία —κοινωνική δικαιοσύνη— ισότητα κ.ά. Για τις χρεωκοπημένες ήγεσίες, πολιτικές - θρησκευτικές κ.ά. Για την κοινωνική, την πολιτική και τη θρησκευτική ύποκρισία. Για την ύποκρισία και ψευτιά που επικρατεί σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής, που έμεις οι μεγαλύτεροι διαμορφώσαμε και δυστυχώς έως ένα βαθμό συντηρούμε. Με μιά λέξη για τη δική μας άσυνέπεια μπροστά στις μεγάλες αξίες. Μπροστά στην άλήθεια, στην άγάπη, στην έλευθερία, στη δημοκρατία, στη δικαιοσύνη, στη φιλία, στην άνιδιοτέλεια, στην ισότητα, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μπροστά σε κάθε αξία που δίνει νόημα στον άνθρωπο και στη ζωή του.

2) Την εϋημερία και τον καταναλωτισμό που έχουν άπομακρύνει τον άνθρωπο άπ' τη φυσικότητα και την άπλότητα της ζωής, στην όποια —είναι φυσικό— οι νέοι μας να άρέσκονται. Είναι, ναμίζω, άρκετά χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι πολλοί σημερινοί μας νέοι, ιδιαίτερα πλούσιων οικογενειών, αντίδρουν στην εϋημερία και στον καταναλωτισμό με μιά εκδηλη τάση προς τη λιτότητα. Προσπαθούν να το δείξουν ακόμα και με την άμφιεσή τους και με όποιο άλλο άκόμη τρόπο αυτοί κρίνουν²⁵.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ
Διευθυντής Έκκλησιαστικού Λυκείου Πατρών

23. Βλ. και 'Ι. Μητροπόλεως Νίκιας, δ. π. σελ. 34-35.

24. Βλ. Χρ. Π. Φράγκου, Ψυχοπαιδαγωγική, Άθήνα 1977, σελ. 184 κ.έ.

25. Βλ. Άλεξ. Κοσμοπούλου, Ψυχολογία δ. π. σελ. 90 - 91.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τὰ συνήθως ἀποσιωπώμενα εἰς τὴν εἰρηνολογίαν.

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀρξαμένου Ἔτους Εἰρήνης ἔχουν ἐνταθῆ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐν Ἑλλάδι τὰ συνέδρια, τὰ σεμινάρια, αἱ διακηρύξεις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων πολλὰ συζητοῦνται ἢ ἐν Γενεῦν συνάντησις τῶν Ἑγείων τῶν δύο Ὑπερδύναμων, αἱ διακηρύξεις αὐτῶν, ὡς καὶ αἱ πρόσφατοι προτάσεις τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς σταδιακῆς καταργήσεως πάντων τῶν πυρηνικῶν ὅπλων.

Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχομεν σημειώσῃ, οἰαδήποτε εἰρηνολογία καὶ εἰρηνοιστική προσπάθεια δὲν δύναται νὰ εἶναι καρποφόρος, ἐὰν δὲν ἀποκατασταθῆ εἰς τοὺς λαοὺς ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκλείψουν τὸ πνεῦμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἀδικίας, ὁ ὀλοκληρωτισμός, ἡ περιφρόνησις τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἄρσις τῆς ἐλευθερίας, ὁ ἰδεολογικὸς ἱμπεριαλισμός, ἡ παντὸς εἶδους νεοαποικιοκρατία καὶ τὸ σύμπλεγμα καχυπορίας καὶ ἀνασφαλείας, τὸ ὅποῖον γεννᾶται ἐκ τῆς θανατοῦ περιφρονησεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφωνιῶν τῆς τελικῆς πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι. Μὲ ἄλλους λόγους εἰρήνη ἄνευ Χριστοῦ δὲν εἶναι δυνατή.

Διακήρυξις τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης ἐν Ἐγκυκλίῳ αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ὑπογράφουν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίται αὐτῆς, ἐστιγματίσῃ τὰς ἀμβλώσεις καί, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διεκήρυξε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἄπορρ, πὸν ὑποστηρίζουν μερικοί, ὅτι ἡ γυναίκα ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφασίξῃ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἐμβρύου πὸν κνοφορεῖ εἶναι καὶ ἠθικῶς καὶ κοινωνικῶς καὶ λογικῶς ἀπαράδεκτος, διότι τὸ ἐμβρυο δὲν εἶναι μέλος τοῦ σώματος τῆς γυναίκας, οὔτε ἰδιοκτησία ἐκείνης ἢ τοῦ πατέρα, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἐξαρχῆς ξεχωριστὴ ἀνθρώπινη ὑπαρξί. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῆς Ἐμβρυολογίας μετὰ τὴ βοήθεια τῶν ὑπερήχων καὶ τῶν ἄλλων θανατωτικῶν τεχνολογικῶν μέσων, πὸν ἔχει σιτὴ διάθεσί τῆς, ἀπέδειξε ὅτι τὸ ἀγέννητο θρέφος εἶναι «σαφῶς ἓνα ἄλλο ἀνθρώπινο ὄν, ἓνα ἄλλο μέλος τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, ἀναπόσπαστο μετὰ ὅποιονδήποτε τρόπο ἀπὸ τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς» (Dr Bernard Nathanson)... Ἄμβλωσι, λοιπόν, σημαίνει φ ὅ ρ ο ς. Φόνος ἀνεξαρτήτου ἀνθρώπινου ὄντος, πὸν προστατεύεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα κληρονομικῆς μερίδας. Φόνος ἀθῶου καὶ ἀνυπερασπίστου ἀνθρώπου, πὸν δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀμνηθῆ καὶ νὰ προστατέψῃ τὸν ἑαυτὸν του!».

Αἱ ἀπόψεις αὗται τῆς Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, αἱ ὁποῖαι εἶναι σύμφωνοι πρὸς παρομοίας διακηρύξεις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξη-

γῶν διατὶ γίνονται ὀλονὲν περισσότεραι καὶ ἐντονότεραι αἱ ἀντιδράσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ πληρώματος πρὸς ἀποσώθῃν τῆς νομιμοποιήσεως τῶν ἀμβλώσεων.

«Ἡ σιωπηλὴ κραυγὴ».

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει λεχθέντα, πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ ἐλπιδοφόρον γεγονός, ὅτι καὶ προοδευτικαὶ ἐφημερίδες ἤρχισαν νὰ προβληματίζον τοὺς ἀναγνώστας τῶν, παρουσιάζοντες εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἄπορρ, ὅτι ἡ ἀμβλώσις σημαίνει φόνον. Οὕτω τὸ «Βῆμα» ἐδημοσίευσεν πρόσφατως ἀντιἀπόκρισιν ἐκ Παρισίων, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπισημαίνεται, ὅτι ἡ θεωρησις τῆς ἀμβλώσεως ὡς φόνου ἐνισχύθη διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ 1980 τελειοποιήσεως τῆς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν χρησιμοποιουμένης μεθόδου τοῦ ὑπερηχογραφήματος. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐπιτρέπει νὰ βλέπῃ τις ἐπὶ τῆς ὀδόνης πάσας τὰς κινήσεις τοῦ ἐμβρύου κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐκτροσεως. Δι' αὐτὸ, ὡς προστίθεται εἰς τὴν ἀντιἀπόκρισιν αὐτήν, «ἓνας ἀμερικανὸς γιατρός, ὁ Μπέρναντ Νάθανσον, πὸν θεωρεῖται πρωταθλητῆς τῶν ἀμβλώσεων» (τὸ ἴδρυμα πὸν διευθύνει ἔκανε 17.000 ἀμβλώσεις τὸν χρόνον, καὶ ὁ ἴδιος προσωπικὰ 5.000) πέρασε σοβαρὴ κρίση συνειδήσεως, πὸν τὸν ἔκαμε νὰ ἀναρῆται. Ἐχοντας διαπιστώσει, ὅτι τὸ ἐμβρυο εἶναι σχηματισμένος ἄνθρωπος..., ἀποφάσισε νὰ κινηματογραφήσῃ μιὰ ἐκτροση. Συνδέοντας τὴν κάμερα μετὰ μηχανήματα ὑπερήχων, κατέγραψε τὶς ἀντιδράσεις τοῦ ἐμβρύου τὴ στιγμή πὸν τὸ πλησιάζει τὸ ἐργαλεῖο, πὸν θὰ τὸ σκοτώσει. Οἱ εἰκόνες ἦταν συγκλονιστικῆς: καθὼς προχωρεῖ ἡ διαδικασία τῆς ἀμβλώσεως, τὸ ἐμβρυο μετακινεῖται, ἀνοίγει τὸ στόμα, ὀπισθοχωρεῖ, κάνει σάν τρελό. Φαίνεται σάν νὰ σὸρλιάζει, χωρὶς νὰ θγάξει ἠχο. Καὶ ἀκριβῶς αὕτη ἡ ἐκδήλωση τῆς φρίκης ἔδωκε τὸν τίτλο στὴν ταινία: «Ἡ σιωπηλὴ κραυγὴ».

Τὸ «Ραδιοφωνικὸ Ἰδρυμα Κύπρου» ἤδη πρὸ πολλῶν μηνῶν ἔχει παρουσιάσει ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως τὴν καταπληκτικὴν αὐτὴν ταινίαν μετὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀξιεπαίνον ἐκστρατείαν τῶν ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου ἐργαζομένων Χριστιανικῶν Συνδέσμων Γυναικῶν. Ἡ ταινία αὕτη προβάλλεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Δι' αὐτὸ εἶναι ἀπορίας ἄξιον, διατὶ ἡ ΕΡΤ 1 καὶ ΕΡΤ 2 ἀποφεύγουν τὴν προβολὴν τῆς ταινίας αὐτῆς, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἐπανειλημμένως ἔχει γίνῃ σχετικὴ ὑπόδειξις εἰς αὐτὰς. Ἡ προβολὴ τῆς ταινίας θὰ ἠδύνατο νὰ συνδρασθῆ καὶ μετὰ σχετικῆς συζητήσεως, ἢ ὁποῖα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἦτο λίαν ρεαλιστικὴ.

Προβολὴ τοῦ γνησίου ιδεώδους τῆς παιδείας.

Ὁ Τομεὺς Ἐκπαιδευτικῶν τοῦ ἀξιεπαίνως δρωῶτος Συλλόγου Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολικῆς Δράσεως

«Ὁ Μέγας Βασίλειος» ὠργάνωσε προσφάτως τὸ ΚΣΤ ἑτήσιον Ἐκπαιδευτικὸν τοῦ Συνέδριον. Ἐν τῷ διημέρῳ τούτῳ συνεδρίῳ, —κατὰ τὸ ὅποιον ἠκούσθησαν ἐνδιαφέρονσαι εἰσηγήσεις, παρεμβάσεις καὶ συζητήσεις, ὡς καὶ χαιρετισμοὶ προσωπικοτήτων, ἐν οἷς καὶ τὰ μηνύματα τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων—, ἐξητιάσθησαν θέματα, ἀναφερόμενα εἰς τὸν σύγχρονον ἐφηβὸν καὶ τὴν ἀγωγήν του καὶ ἐτινίσθη ἡ ἀνάγκη ἀπ' ἐνὸς τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν περὶ παιδείας ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν καὶ ἀπ' ἐτέρου τῆς σθεναρᾶς ἀποκρούσεως τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἐπιβουλεύονται ταύτην.

Αἱ πολλαὶ ἑκατοντάδες τῶν μετασχόντων τοῦ Συνεδρίου εἶχον ἐπὶ πλέον τὴν εὐκαιρίαν ἀπ' ἐνὸς νὰ λάθουν κομρὸν φυλλάδιον, περιέχον τὴν ἀδεία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναιτιπρωτίαν Ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τοῦ λήξαντος ἔτους τῆς Νεότητος, καὶ ἀπ' ἐτέρου νὰ παρακολουθήσουν ἐξαίρετον λαορευτικὴν ἐκδήλωσιν.

Οὕτω τὸ ἐξαίρετον καὶ ἐλπιδοφόρον Συνέδριον ἀπέδειξεν, ὅτι ὑπάρχουν ἀναγνῶνται Ἕλληνες Ἐκπαιδευτικοί, οἱ ὅποιοι προβάλλουν καὶ ἐνορακῶνουν τὸ γνήσιον ιδεῶδες τῆς παιδείας. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν αἱ ἑκατοντάδες τῶν μετασχόντων τοῦ Συνεδρίου μετὰ πολλῶν ἄλλων ἑκατοντῶν συναδέλφων τῶν, οἱ ὅποιοι εἰς ἕλην τὴν Ἑλλάδα διακηρύττουν λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν προσήλωσιν τῶν εἰς τὸ ιδεῶδες αὐτό, συναποτελέσουν ἐν πανίσχυρον ἐνιαῖον συλλογικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν ὄργανον. Οὕτως ἡ καταπολέμησις ἐκείνων, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ διαθρῶσουν τὰ πνευματικὰ θεμέλια τοῦ ἔθνους, θὰ ἦτο συστηματικώτερα, ἰσχυροτέρα καὶ πλέον τελεσφόρος. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. Ἡ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπανένωσις ἢ συνένωσις πασῶν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους, ἐπομένως καὶ τῶν πιστῶν Ἐκπαιδευτικῶν, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

«Ὁσιος Νικάνωρ».

Εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἐκδιδόμενα περιοδικά, διὰ τῶν ὁποίων προβάλλεται ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῶν, προσετέθη ἐσχάτως καὶ τὸ νέον σεμνὸν καὶ καλαισθητὸν περιοδικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν «Ὁσιος Νικάνωρ», ὅπερ ἐκδίδεται προνοία τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου αὐτῆς.

Ὡς σημειοὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος ἐν τῷ κυρίῳ ἄρθρῳ τοῦ ἐπ' ἀρ. 1 τεύχους, «σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ εἶναι κυρίως ἕνας: Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ, «εἰς δόξαν Θεοῦ, εἰς καύχημα τῆς Ἐκκλησίας»... Ὁ σκοπὸς αὐτὸς προσδιορίζει αὐτονομία καὶ τὸ π ε ρ ι ε χ ὀ μ ε ν ο τοῦ περιοδικοῦ. Στὶς σελίδες του, λοιπόν, οἱ ἀγαπητοὶ ἀναγνῶστες θὰ θρῶσκον ἀνεπιγυμένη τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν διδασκαλίαν, μὲ κέντρο καὶ βάση τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀπὸ «πάντων αἰτίων τῶν κακῶν, τὸ μὴ εἰδέναι τὰς Γραφάς». Θὰ προβάλλονται διδάγματα εὐαγγελικῆς ἠθικῆς, γὰρ τὴν ὀρθὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ ἀνάπλασιν

τῆς κοινωνίας μας. «Ὅταν ἀπαιτεῖται, ὁ λόγος θὰ εἶναι ἐλεγκτικὸς, ὄχι ὅμως στερημένος ἀγάπης. Ἐπιδιώξῃ —ἐπισκόπου καὶ συνεργατῶν— θὰ εἶναι νὰ ἀναδειχθῆ ὁ «Ὁσιος Νικάνωρ», «τῶν πιστῶν ὑπόδειγμα τῶν ἀσεβῶν ἔλεγχος τοῦ γήρατος στήριγμα τῆς νεότητος παιδαγωγὸς τῶν ὀλιγοψύχων παρηγορία τῶν πεπλανημένων χειραγωγὸς τῶν πειραζομένων συμπολεμιστῆς»».

Ἡ «Ἐκκλησία», ἀπευθύνουσα συγκαρητήρια εἰς τὸν Ἁγιον Γρεβενῶν, εὐχεται λαμπρὰν σταδιοδρομίαν εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος περιοδικὸν πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Χριστοπώνυμου ποιμνίου του καὶ πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εὐγλωττος διακήρυξις.

Κατὰ τὸν πρόσφατον ἑορτασμὸν τῶν Χριστογενῶν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δουβινοπόλεως κ. Σεβαστιανὸς διεκήρυξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὰ ἐξῆς: «Μεταξὺ τῶν δοκιμαζομένων λαῶν ὅλον τοῦ κόσμου —ποῦ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ποτε— εἶναι ὁ ἀδελφὸς λαὸς τῆς Βορείου Ἡπείρου, τοῦ ὁποίου τὰ θάσανα καὶ τὰ μαρτύρια δὲν ἔχουν προηγούμενον εἰς ὀλόκληρον τὴν ὑφήλιον. Δυσκολεύονται, ἴσως, μερικοὶ νὰ τὸ παραδεχθῶν αὐτό. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις, φαινεῖ καὶ τετραγωνικῆ: Ἀφήρομεν ὅλα τὰ ἄλλα δεινὰ φυλακίσεις, ἐξορίες, στέρησιν ἐλευθεριῶν κ.λπ. καὶ σταματοῦμε εἰς ἕνα καὶ μόνον. Σήμερον εἶναι Χριστούγεννα. Εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εἰς Ἀνατολήν καὶ Δύσιν, Βορρᾶν καὶ Νότον, εἰς ὅλους τοὺς λαούς, τοὺς μαύρους καὶ τοὺς λευκοὺς, εἰς ὅλους, λέγω, θὰ κτυπήσουν οἱ χριστογεννητικαὶ καμπάνες. Καὶ εἰς τὴν Χιλήν καὶ εἰς τὸ Σαλβαδὸρ καὶ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικήν, ἂν θέλετε... Ναί! Καὶ ἐκεῖ θὰ κτυπήσουν, διότι ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖ Ἐκκλησίαι μὲ Ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς. Ἐκεῖ, ὅμως, ποῦ οἱ καμπάνες δὲν θὰ κτυπήσουν ο ὕ τ ε ἔ φ ἔ τ ο ς, ὅ π ω ς καὶ ἐ π ἰ σ α ρ ἄ ν τ α ἔ τ η δ ἔ ν κ τ υ π ο ὦ ν καὶ οἱ πιστοί, ἐπομένως, δὲν θὰ ἐκκλησιασθῶν καὶ δὲν θὰ κοινωνήσουν, εἶναι ἢ Βόρειος Ἡπειρος! Τί χειρότερον ἀπὸ αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ διὰ χριστιανόν;».

Εἶναι ἴσως εὐγλωττον τὸ κείμενον αὐτό, ὥστε διερωτᾶται τις πῶς πρὸ πάσης συζητήσεως περὶ βελτιώσεως τῶν πάσης φύσεως σχέσεων Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας δὲν τίθεται τὸ ἴσως πύρινον καὶ φλέγον ζήτημα τῆς κατοχυρώσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν ἀδελφῶν μας τῆς Β. Ἡπείρου.

Δὲν σημαίνει ποιοτικὴν ἰσοτιμίαν.

Ἡ ΕΡΤ 2 ἐπιτὸς τοῦ Ἰανουαρίου παρουσίασε ἐν πρόγραμμα ἀναφερόμενον εἰς διερεύνησιν τῆς συνυπάρξεως παρ' ἡμῖν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ γάμου. Δυστυχῶς τὸ πρόγραμμα τοῦτο δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὰς βαθιτέρας θρησκευτικὰς, πνευματικὰς καὶ κοινωνιολογικὰς συναρτήσεις τοῦ γάμου, ἀλλὰ περιορίσθη ἀπ' ἐνὸς εἰς στατιστικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπ' ἐτέρου εἰς ἐπιλογὴν ἀρελῶν συνεντεύξεων. Ἐκ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου ἀνεκοινώθησαν (15.1.86) τὰ ἐπόμενα:

—«Σαρανταεξί μεγάλες εἰκόνες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ βυζαντινῆς τεχνοτροπίας σέ ξύλινο πλαίσιο καί 46 χρυσόδετα εὐαγγέλια σέ εἰδική θήκη, γιά νά μὴ φθειροῦνται πρόσφερε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στό Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης γιά τὰ νέα Δικαστήρια πού ἀρχίσε ἤδη ἡ λειτουργία τους στίς ἐγκαταστάσεις τῆς πρώην Σχολῆς Εὐελπίδων. Ἡ εἰκόνα εἶναι ἀναπαράγωγῆ περιφημοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Κρητικῆ ζωγράφου Θεοφάνους τοῦ Κρητός, πού θρίσκεται στή Μονή Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τήν προσφορά ἀποφάσισε ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος μέ πρόταση τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, μετά ἀπό αἴτημα τοῦ Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης κ. Γ. - Ἀ. Μαγκάκη».

—«Νά μὴν ἐπιρεάσει ἡ οἰκονομική κρίση τῆς ἐποχῆς μας τή στοργή τῶν Χριστιανῶν γιά τους πεινῶντες, τόνισε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ κατά τήν κοπή τῆς πίττας τοῦ Γ.Φ.Τ. καί τῶν Ε.Φ. Ταμείων τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πού ἔγινε στήν κατάμεστη αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ». Σύντομη εἰσήγηση γιά τὸ θέμα ἔκανε ὁ θεολόγος - κοινωνιολόγος κ. Ἀντ. Παπαντωνίου, ὁ ὁποῖος πρόεθε ἰσήμερωση γιά τήν ὑλοποίηση τῶν ἀποφάσεων τῆς Σύσκεψης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιά τήν πείνα, πού εἶχε συγκαλέσει τὸν περασμένο Ὀκτώβριο ὁ Μακαριώτατος στήν Ἀθήνα. Ἡ ἐκδήλωση, στήν ὁποία παρέστη ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Δημήτριος Μπέης, ἔκλεισε μέ ἑλληνικούς χορούς καί δημοτικά τραγούδια. Βυζαντινοὺς ὕμνους ἔψαλε ἡ Πρότυπη Ἐκκλησιαστική Χορωδία Ἀθηνῶν ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ κ. Εὐ. Τζελά».

Νέος Γραμματεὺς τῆς Σ. Ε. Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων.

Εἰς τὸν αἰδεσιμολ. πρωτοπρ. κ. Στέφανον Ἀθραμίδη ἀνέθεσε, συνοδικῆ ἐξουσιοδότησει, τὰ καθήκοντα τοῦ Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων ὁ Μακ. Πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 134)57)14.1.86 ἀπο-

φάσεως αὐτοῦ, μετά τὸν ἀδόκητον θάνατον τοῦ ἀχρι τοῦδε Γραμματέως αὐτῆς Ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Βράκα. Ὁ νέος Γραμματεὺς ὑπηρετεῖ εὐδοκίμως παρὰ τῆ Συνοδικῆ ταύτῃ Ἐπιτροπῇ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐγγυάται ὅτι θὰ ἐπιτελέσῃ τὰ νέα αὐτοῦ καθήκοντα «εὐσυνειδήτως καί ἐν φόβῳ Θεοῦ», κατά τήν διατύπωσιν τοῦ διοριστηρίου ἐγγράφου.

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ:

—Δέχθηκε τὸ Προεδρεῖο τοῦ Συλλόγου Καρδιαισιωτῶν, ἐπιτροπῆς καί μεμονωμένα πρόσωπα (3.12.85).

—Προήδρευσε στίς συνεδριάσεις τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου (ἀπὸ 10.12 ἕως 14.12.85) τοῦ Κ. Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (13.12) καί τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τοῦ Ἀγίλλοπουλίου Ἰδρύματος καί τοῦ Κασματείου Κληροδοτήματος (20.12).

—Χοροστάτησε κατά τῆ Θ. Λειτουργία στοὺς πανηγυρίζοντες Ἱερούς Ναοὺς Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας (6.12) καί Ἁγίου Σπυρίδωνος Σταδίου (12.12), στή Δοξολογία γιά τὸ νέο ἔτος παρουσία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ καί μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως καί στή Θ. Λειτουργία καί στὸν Μ. Ἀγιασμό τῶν Θεοφανείων στὸ Μητροπολιτικὸ Ἱ. Ναὸ.

—Παραβρέθηκε στήν ἐπίσημη πανηγυρική συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γιά τὸν ἑορτασμό τῶν 2.300 χρόνων ἀπὸ τὴν ἴδρυση τῆς Θεσσαλονίκης (12.12) καί στίς διαθεβαίσεις τῶν νέων Μητροπολιτῶν Καστορίας κ. Γρηγορίου, Ἀργολίδος κ. Ἰακώβου καί Κίτρον κ. Ἀγαθονικοῦ στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο (20.12).

—Πρόεστη στήν ἐξόδιο Ἀκολουθία κατά τήν κηδεῖα τοῦ ἐκδημήσαντος ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Βράκα, γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, στήν Ἱ. Ν. Ἁγίου Βασιλείου ὁδ. Μετσόβου (30.12).

—Ἐκοψε τὴν βασιλόπιττα τῆς Ἱ. Συνόδου στὰ Συνοδικὰ Γραφεῖα καί, στή συνέχεια, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς παρουσία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Παιδείας καί τοῦ κ. Δημάρχου Ἀθηναίων (31.12.85).

—Ἐλέγεσε τοὺς γάμους τοῦ κ. Νικολάου στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίας Σκέπης Παπάγου (9.1.86).

τῶν συνεντεύξεων τούτων ἐξήγητο τὸ ἀξιολογικὸν συμπέρασμα, ὅτι ὁ πολιτικὸς γάμος οὐ μόνον εἶναι δῆθεν συμφερότερος, ἀλλὰ καί κατὰ πάντα ἰσόκυρος καί τῆς αὐτῆς δῆθεν ἀξίας πρὸς τὸν θρησκευτικὸν γάμον. Μάλιστα ἐμεθοδεύθη καί ἀπάντησις, μεταδίδουσα τὸ μήνυμα ὅτι ἡ προτίμησις τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ὑποταγὴν εἰς κατεστημένα «ταμπού» καί εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν γονέων.

Εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο ἐκδηλος ἡ ἀπαράδεκτος ἰαοῖς προβολῆς τοῦ πο-

λιτικοῦ καί ὑποτιμήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου, οὐδὲν ἠκούσθη περὶ τῆς ἐλληνορθοδόξου παραδόσεως καί περὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἔχοντος τὴν ἐδολογίαν τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας θρησκευτικοῦ γάμου, διὰ τὸν ὁποῖον μόνον ἰσχύον ὁ λόγοι τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καί εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφ. ε', 22).

Ὅθεν τὸ νομικῶς ἰσόκυρον τῶν δύο μορφῶν τοῦ γάμου δὲν σημαίνει καί ποιοτικὴν ἰσοτιμίαν.

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Με τη συμμετοχή των ιερέων - Προέδρων των ένοριακών Παραρτημάτων της «Χριστιανικής Άλληλεγγύης» της Ί. Μητροπόλεως μας, καθώς και 450 περίπου συνεργατών, άνδρων και γυναικών, συνήλθεν υπό την προεδρία του Σεβ. Μητροπολίτου κ. Χριστοδούλου ή Γ. Συνέλευση της κοινωνικής και φιλανθρωπικής οργανώσεως της τοπικής μας Έκκλησίας, στις 21.1.86 στη μεγάλη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου. Σκοπός της Συνελεύσεως ήταν ο λεπτομερής απολογισμός του συντελεσθέντος έργου μέσα στο 1985 στους τομείς δραστηριότητας, που άνέρχονται σε 12.

Τά στοιχεία αυτά είναι τά εξής:

1. Τομέας «Σπιτιών Γαλήνης Χριστού».

Σύνολον: Έσοδα: 5.491.444. Έξοδα: 4.450.813. Σιτισθέντες 111. Μερίδες 63.400.

2. Τομέας Ύποτροφιών.

Έχορηγήθησαν ύποτροφίες σε 104 φοιτητές και σπουδαστές συνολικού ύψους 884.160 δρχ.

3. Τομέας Συμπαραστάσεως Άσθενών.

Έπισκέψεις στο Νοσοκομείο και τις Κλινικές Βόλου από Ιερείς με τη συνοδεία ομάδων κυριών για παρामυθία, έξυπνρήτηση και συμπαράσταση σε άσθενείς.

4. Τομέας Έξυπνρήτησης Φυλακισμένων.

α. Φυλακές Βόλου: 48.500 δρχ. και 4 δοχεία λάδι.

β. Φυλακές Κασσαβετίας: 24.000.

γ. Ίδρυμα Άνηλίκων: 20.000 και 2 δοχεία λάδι.

Τις Φυλακές Βόλου επισκέπτονται κάθε έβδομάδα οί άρχιμ. Δαμασκηνός Καζανάκης και π. Ίω. Συρεγγέλας για τέλεση Θ. Λειτουργίας και έξυπνρήτηση τις δέ φυλακές Κασσαβετίας ο άρχιμ. Θεόκλητος Κουμαριανός.

5. Τομέας Αίμοδοσίας.

Έξησφαλίσθησαν 81 φιάλες αίματος, που διετέθησαν σε έχοντες ανάγκη 48 άσθενείς. Στόν αριθμό των φιαλών δέν ύπολογίζονται δσες έξησφαλίσθησαν μέσω των ένοριών.

6. Τομέας Εύρέσεως Έργασίας.

10 άτομα έτακτοποιήθησαν σε έργασια.

7. Τομέας Έκτάκτων Βοηθημάτων.

Διετέθησαν 2.192.219 δρχ. διά φάρμακα, πληρωμή ένοικιών, είτηριών, άποστολές άσθενών, άγορά τροφίμων κ.λπ.

8. Τομέας Έράνου Άγάπης 1985.

Συνεκεντρώθη ποσό 4.228.582. Έξ αυτού διετέθησαν 3.212.500 σε άπόρους για τις γιορτές και τό ύπόλοιπο 1.016.082 κατετέθη στο Γεν. Φιλόπτωχο.

9. Τομέας Κέντρου Συμπαραστάσεως Οίκογενείας.

Άντιμετώπισθησαν 84 νέες περιπτώσεις κλονιζόμενων οίκογενειών και 150 παλαιές. Έγιναν από την Κοινωνική Λειτουργία μας 550 συνεντεύξεις κατ' οίκον και 1.000 στο Γραφείο. Διετέθησαν 450.000 για κάλυψη οικονομικών αναγκών. Στά πλαίσια του Κ.Σ.Ο. έγκαινιάσθησαν τά Κέντρα άντιμετώπισεως προβλημάτων από τά ναρκωτικά, και άποφυγής των έκτρώσεών.

10. Τομέας Έκκλησιαστικής Δράσεως.

11. Τομέας Κατασκηνώσεων.

Έφιλοξενήθησαν 200 παιδιά και 200 φοιτητές. Διετέθη ποσό 1.767.916 δρχ.

12. Τομέας Ένοριακών Φιλοπτώχων Ταμείων.

Τά ένοριακά Παραρτήματα της «Χριστιανικής Άλληλεγγύης» συνέλεξαν 8.369.973 δρχ. και διεθέσαν 6.670.260 σε άπόρους και έχοντας ανάγκη.

Γεν. Σύνολον «Χριστιανικής Άλληλεγγύης».

Έσοδα: 23.147.406

Έξοδα: 17.686.418.

Άπό τά στοιχεία που παρετέθησαν καταφαίνεται ή έκταση του κοινωνικού έργου της Έκκλησίας μας, ή έμπιστοσύνη με την όποία περιβάλλει τό έργο αυτό ο λαός μας και ή λαϊκή ύποστήριξη της έκκλησιαστικής προσπάθειας δεδομένου ότι τά ποσά αυτά προέρχονται από εισφορές πιστών της Έκκλησίας.

(Έκ της Ί. Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Πραγματοποιήθηκε στη Ζάκυνθο από 24 - 27 Οκτωβρίου το έτήσιο συμπόσιο του κέντρου μελετών Ίονίου με θέμα: Ίόνιο, οίκολογία, οίκονομία, ρεύματα ιδεών.

Στό συμπόσιο προήδρευσε ο Πρόεδρος του κέντρου μελετών Ίονίου καθηγητής κ. Σπύρος Τρωϊάνος και έγιναν πολλές έπιστημονικές ανακοινώσεις από ειδικούς έπιστήμονες, καθηγητές Πανεπιστημίου κ.ά. Στην έναρκτήριο συνεδρία παρέστησαν οί άρχές της Ζακύνθου.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Παντελεήμων όργανωσε δεξίωση προς τιμήν των συνέδρων τό Σάββατο 26 Οκτωβρίου. Κατά δέ την έναρκτήριο συνεδρία του συμποσίου άπηύθυνε προς τους συνέδρους τον ακόλουθο χαιρετισμό.

Κυρίες και Κύριοι Σύνεδροι,

Ός Έπίσκοπος της τοπικής Έκκλησίας έκφράζω την μεγάλην χαρά και τη βαθειά συγκίνησή μου για την παρουσία σας στο νησί μας, σας άπευθύνω έγκάρδιο χαιρετισμό τιμής και άγάπης και εύχομαι από τά ύάθη της ψυχής μου να ευοδοθούν και να καρποφορήσουν οί έργασίες του Συμποσίου σας.

Τούτη ή εύχή μου δέν είναι καθόλου τυπική. Συμπυκνώνει και έκφράζει τό ζωηρό ένδιαφέρον και την άγωνία μου για τό παρόν και τό μέλλον του γεωγραφικού χώρου της Πατρίδος μας που περιβρέχεται από τό Ίόνιο πέλαγος και άποτελεί τό έπίκεντρο των έρευνών και των μελετών σας. Του χώρου όπου άνήκει και ή Ζάκυνθος μαζί με τά άλλα νησιά της Έπτανήσου.

Ο γεωγραφικός τούτος χώρος είναι κατάφορτος από ιστορία και πλούσιος σε παράδοση, με άπαραμίλλο φυσικό κάλλος, με ψυχική ευγένεια και άρχοντιά. Έδώ έξησαν και έδρασαν οί πιό έκλεκτοί έκπρόσωποι του στοχασμού και της τέχνης της Πατρίδας μας, οί πιό γνήσιοι άγωνιστές της έλευθερίας και της δημοκρατίας, οί πιό μαχητικοί κήρυκες της όρθοδόξου Χριστιανικής Πίστεως. Τά Έπτάνησα ήταν και είναι ή πόρτα της Έλλάδας προς την Ευρώπη. Σημείο έπαφής του πολιτισμού της Δύσεως με αυτόν της Άνατολής και μαζί πεδίο συναντήσεως και άναμετρήσεως των άντιστοίχων ιδεολογικών ρευμάτων. Γι' αυτό παρουσιάζουν πολιτιστική ιδιομορφία και πνευματική ιδιαιτερότητα, που πλουτίζουν την μεγάλη πνευματική και πολιτιστική παράδοση του έλληνισμού.

Τό θέμα του Συμποσίου σας, τό Ίόνιο, Οίκολογία -

Οικονομία - Ρεύματα Ίδεών, έχει ξεχωριστή σημασία και μεγάλη έπικαιρότητα. Βρίσκεται στο έπικεντρο του ένδιαφέροντος και των προβληματισμών μας. Γιατί η περιοχή μας, έξ αιτίας της τουριστικής κινήσεως, πού κάθε χρόνο γίνεται και πιδό μεγάλη, παρουσιάζει έκπληκτική οικονομική και οικόδομηκή ανάπτυξη, πού θρίσκεται όμως σε άμεση σχέση και συνάρτηση με τεράστια οικολογικά προβλήματα και με ραγδαία είσοδη ποικίλων ιδεολογικών ρευμάτων. Έτσι κινδυνεύει να αλλοιωθή όχι μόνο το φυσικό περιβάλλον της περιοχής μας, αλλά και η πολιτιστική μας ταυτότητα, τή ήθη και οι παραδόσεις του λαού μας. Η αλλοίωση στή φύση και η αλλοτρίωση στον άνθρωπο είναι το θέμα πού πρέπει να μας άπασχολήση σοβαρά τή έπόμενα χρόνια.

Η τοπική Έκκλησία δέν μπορεί να μείνη άδιάφορη μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα, πού σχετίζεται άμεσα με την υλική και ήθική ποιότητα της ζωής των ανθρώπων πού ζουν σ' αυτό τον τόπο. Θά ήταν άσυγχώρητο σφάλμα να πιστέψη κανείς ότι το ένδιαφέρον της Έκκλησίας για τή έπέκεινα, ή έσχατολογική, δηλαδή, κατεύθυνση πού δίνει στή ζωή και στις έπιδιώξεις των ανθρώπων, σημαίνει άδιαφορία για τις συνθήκες της ανθρώπινης ζωής έδω και τώρα. Η δντολογική αλήθεια του Θεανθρώπου Χριστού άποκλείει, ως αίρετική και θλάσφημη, κάθε διάσπαση του πνευματικού στοιχείου του ανθρώπου και των έργων του από το υλικό και ύποχρεώνει την Έκκλησία να άγκαλιάση όλα τή ανθρώπινα προβλήματα, ακόμα και τή πιδό υλικά, νά λάθη θέση δυναμική στή αντιμετώπισή τους και νά ύψωση προφητικά τή άνάστημα και την φωνή της, όταν και όπου χρειασθή, έναντίον κάθε καταστάσεως πού έπιβουλεύεται την ανθρώπινη ζωή, έλευθερία, αξιοπρέπεια και πρόοδο.

Πιστεύω ότι το Συμπόσιό σας θά προσφέρη πολύτιμο υλικό για την έπιτυχέστερη αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής μας και περιμένομε με ζωηρό ένδιαφέρον τή παρουσίατά του. Άκόμα και οι άνακοινώσεις πού άναφέρονται σε ιστορική μελέτη και έπιστημονική έρευνα του παρελθόντος μπορούν να μας προσφέρουν χρήσιμα στοιχεία για την οικόδομηση του μέλλοντος. Γράφει κάπου ο Θωμάς Έλιοτ: «Πρόβλημα μας είναι να δημιουργήσουμε τή μέλλον. Δέν μπορούμε όμως να τή κάνουμε, παρά μόνο με τή υλικά του παρελθόντος». Άληθινά, οι άναλύσεις και έκτιμήσεις των ιστορικών γεγονότων, οι ιστορικές έμπειρίες και μνήμες, θετικές ή άρνητικές, μας δίνουν, όσο τίποτε άλλο, την δυνατότητα να κατανοήσουμε σωστά τή τώρα και να θεμελιώσουμε γερά τή αύριο.

Έλπίζω ότι ο έπιστημονικός μόχθος σας θά μας βοηθήση, χωρίς να άρνηθούμε την υλική εξέλιξη και πρόοδο, να ξαναβρούμε τόν κανόνα του μέτρου στήν οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, στήν έκμετάλλευση των όποιωνδήποτε πλουτοπαραγωγικών πηγών, πάντα με άγάπη στον άνθρωπο και σεβασμό στή φύση. Τόν κανόνα, πού, με λίγες αλλά περιεκτικές λέξεις, διατυπώνει ο Άπόστολος Παύλος, όταν μας προτείνει λογική χρήση των άγαθών και όχι κατάχρηση, γράφοντας στους Κορινθίους της έποχής του: «Οί χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μή καταχρώμενοι» (Α' Κορ. ζ' 31).

Άγαπητοί φίλοι,

και πάλι καλώς ήλθατε στή Ζάκυνθο και καλή έπιτυχία στήν όμορφη προσπάθειά σας.

Ίερά Μητρόπολις Κηρύρας και Παξών

Με την παρουσία του κ. Νομάρχη, του κ. Δημάρχου, των Άρχων και των Ίερέων όλου του νησιού και των οικογενειών τους, ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. Τιμό-

θεος έκοψε την βασιλόπιτα την Τετάρτη 15 Ίανουαρίου τή πρωτή στή κινηματοθέατρο «Φοίνιξ» και έπροκοδότησε κορίτσια άπόρων ή πολυτέκνων Οικόγενειών. Τήν έκδήλωση πλαισίωσε ή μπαντίνα της Παλαιάς Φιλαρμονικής.

Κατά την έκδήλωση ο Σεβασμιώτατος άναφέρθηκε στή έργο πού έπίτελεσε ή Μητρόπολη τόν περασμένο χρόνο κυρίως στή χώρο της Νεότητας και προγραμματίσει την καλή λειτουργία του Πνευματικού της Κέντρου στήν όδo Ίονίου Άκαδημίας, τή συνέχιση του έργου για τή Ίδρυμα Κατακοίτων Γερόντων στή χώρο της Ίερας Μονής της Πλατυτέρας και την προετοιμασία για την Ίδρυση της Όρθόδοξης Ίονίου Άκαδημίας στήν ίδια περιοχή.

Στή συνέχεια τόσο ο κ. Νομάρχης, όσο και ο κ. Δημάρχος σε όμιλία τους επικρότησαν και έξήραν τή δημιουργικό έργο πού έπίτελε ή Ί. Μητρόπολη Κηρύρας και Παξών.

(Έκ του Γραφείου Τύπου της Ί. Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Τή άποκαλυπτήρια της έν Βασιλιστίφ Μεσσηνίας τοποθετηθείσης Προτομής του Ίεραποστόλου Άρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπασαραντοπούλου.

Τήν Κυριακή, 29η Δεκεμβρίου παρελθόντος έτους 1985, προεξάρχοντας του Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, έτελέσθησαν τή άποκαλυπτήρια της, παραπλεύρως του Ίερού Ναού Βασιλιστίου Μεσσηνίας τοποθετηθείσης, προτομής του έν Βασιλιστίου Παπασαραντοπούλου, διατελεσάντος, έπί 13 έτη, Ίεραποστόλου εις την Ούγκαντα, την Κένυα, την Ζαμβία και τή Ζαΐρ ή Κονγκό. Η δρεχάλκινή προτομή κατασκευάση φροντίδι του Σεβ. Μητροπολίτου και διαπάνη αυτού, των Αΐδεσ. Έφημεριών της Ί. Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Ίερών των Ναών αυτής και ευσεβών χριστιανών.

Κατά τή άποκαλυπτήρια παρέστησαν ο Διοικητής του 9ου Συντάγματος Πεζικού Καλαμάτας Συνταγματάρχης κ. Άλέξανδρος Μπούταλης, ο Διευθυντής Διευθύνσεως Χωροφυλακής Μεσσηνίας κ. Νικόλαος Μακρής, ο Λιμενάρχης Καλαμάτας κ. Πελοπίδης Άγγελόπουλος, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βασιλιστίου, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κορώνης και οι Πρόεδροι άλλων γειτονικών Κοινοτήτων, πολλοί Ίερείς και όλοι οι κάτοικοι της Κοινότητας Βασιλιστίου και πολλοί κάτοικοι των γύρω Κοινοτήτων.

Κατά την τελετή των άποκαλυπτηρίων όμιλήσεν έπικαιρώς και διά μακρών ο Σεβ. Μητροπολίτης (ή όμιλία του όποιου δημοσιεύεται εις τή παρόν τεύχος) και έν τέλει κατέθεσαν στέφανον ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βασιλιστίου, ο Πρόεδρος της έν Θεσσαλονίκη Άδελφότητος Όρθόδοξου Έξωτερικής Ίεραποστολής «Οί Φίλοι της Ούγκαντα» και ο Πρόεδρος της έν Πάτραις Όρθόδοξου Έξωτερικής Ίεραποστολής «Ό Πρωτόκλητος». Η τελετή των άποκαλυπτηρίων έπεσφραγίσθη με την ψαλμωδία του Έθνικού Ύμνου.

Τό Δέκατον Ίερατικόν Συνέδριον της Ί. Μητροπόλεως Μεσσηνίας.

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, συνεχίζων την σύγκλησιν Ίερατικών Συνεδρίων, πολλών ώφελίμων διά τόν Ίερόν Κλήρον, συνεκάλεσεν έν Καλαμάτα, την 30ην Δεκεμβρίου του λήξαντος έτους, ήμέραν Δευτέραν, τή Δέκατον, από της ένθρονί-

σεώς του εν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μεσσηνίας, Ἱερατικόν Συνέδριον.

Εἰς τὸ Ἱερατικόν αὐτὸ Συνέδριον, συγκληθὲν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἐν Καλαμάτᾳ Ἱερῷ Ναῷ Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτῆρος συμμετέσχον ἅπαντες οἱ Ἀιδεσιμώτατοι Ἐφημέριοι τῶν Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, 200 τὸν ἀριθμὸν.

Τὸ γενικὸν θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦτο «Ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν».

Τὴν πρωΐαν τῆς 30ῆς Δεκεμβρίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν Ὁρθρον καὶ ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν ὡς ἄνω Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναόν.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, περὶ ὥραν 9.30' π.μ., ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου με ἐιδικὴν Ἱεροτελεσίαν.

Εἰς τὴν συνέχειαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης, ὡς Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου, ἔκαμεν τὴν Γενικὴν Εἰσήγησιν, εἰς τὸ Συνέδριον, καὶ ἐπηκολούθησε, μετ' αὐτὴν, χαιρετισμὸς αὐτοῦ πρὸς τοὺς Συνέδρους.

Ἀκολούθως ἀνεπτύχθησαν τρεῖς εἰδικώτεροι Εἰσηγήσεις. Ἡ πρώτη, με θέμα «Τὸ ἀπροσμέτρητον ὕψος τῆς Ἱερωσύνης καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ», ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος Ἱεροκλήρυκος τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Γεωργίου Μπίζα. Ἡ δευτέρα, με θέμα «Ἀδιάλλειπτος ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ μέρους τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ», ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Λαϊκοῦ Ἱεροκλήρυκος τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας κ. Γρηγορίου Μουσουρούλη. Ἡ τρίτη, με θέμα «Ζημιόγιοι παράγοντες εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἱερέως», ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ἐν Καλαμάτᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτῆρος καὶ Καθηγητοῦ τοῦ Μέσου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Καλαμάτας Αἰδεσιμολ. Οἰκονόμου κ. Κωνσταντίνου Γιαννακοπούλου.

Μεθ' ἐκάστην Εἰσηγήσιν ἐπηκολούθη εὐρεία ἐποικοδομητικὴ συζήτησις ἐπ' αὐτῆς, καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἔκαμε μίαν σύντομον Ἀνακεφαλαίωσιν ἐπὶ τῶν εἰσηγηθέντων καὶ συζητηθέντων, ὑπὸ τύπον κατακλιθεὶς τοῦ Συνεδρίου, καὶ προέβη εἰς χρησίμους Ἀνακοινώσεις πρὸς τοὺς Συνέδρους. Μετὰ τὴν δευτέραν Εἰσηγήσιν παρετέθη γεῦμα εἰς τοὺς Συνέδρους ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ἀδελφικῆς ἀγάπης. Περὶ τὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Φώτιος Παπαδόπουλος, ἐκ μέρους ὄλων τῶν Συνέδρων, ἠχοχάρησεν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μεσσηνίας διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου ἐκ τῆς ὁποίας προήλθε πνευματικὴ ὠφέλεια εἰς τὸν Ἐφημεριακὸν Κληρον τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ἐπὶ τῇ εὐκαίρᾳ δὲ τῆς συμπληρώσεως εἰκοσαετοῦς ποιμαντορίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μεσσηνίας ἠχοχῆθη ἀπὸ μέρους τῶν Συνέδρων τὰ προσήκοντα.

Εἰς τοὺς Συνέδρους προσεφέρθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας βιβλία ἰδικά του καὶ ἄλλων συγγραφέων, μεταξύ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἰωάννου Βορβίλα, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐφημεριακοὶ Κατάλογοι τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1981», ἀνάτυπον ἐκ τῆς «ΔΙΔΑΧΗΣ», Περιοδικοῦ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, τὸ ὁποῖον βιβλίον πρωτοτυπεῖ εἰς τὸ ὅτι διὰ πρώτην φοράν, τοῦλάχιστον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύεται πλήρης Ἐφημεριακὸς Κατάλογος Ἱεράς Μητροπόλεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

Ἱ. Μητρόπολις Αὐστρίας (Ἐξαρχία Ἱταλίας)

Ποιμαντικὴ ἐπίσκεψις πραγματοποιήσῃ ἐν τῇ ἱστορικῇ Ὁρθόδοξῃ Ἑλληνικῇ Κοινότητι τῶν Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου Νεαπόλεως - Ἱταλίας, ὁ Σεβ. Μη-

τροπολίτης Αὐστρίας καὶ Ἐξάρχος Ἱταλίας κ. Χρυσόστομος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του ἐπεσκέφθησαν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ταξίαρχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλιμακίου ΝΑΤΟ Νεαπόλεως καὶ ἄλλοι παράγοντες τῆς Κοινότητος. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης στίς ἐπαφὰς συνεργασίας ἐνημερώθηκε γιὰ διάφορα θέματα καὶ ἐτόνισε τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴ ὄλων γιὰ τὴν συνέχισιν τῆς σημαντικῆς προβολῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῇ περιφέρειᾳ τῆς Νοτίου Ἱταλίας.

Ὁ Σεβ. κ. Χρυσόστομος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Κρατείας κ. Γεννάδιον καὶ τὸν Ἱ. Προϊστάμενον Νεαπόλεως Ἀρχιμ. κ. Βασίλειον Δρόσον ἐπεσκέφη τὸν Καρδινάλιον Νεαπόλεως κ. CORRADO URSI με τὸν ὁποῖο εἶχε δίωρη συνομιλία σὲ θέματα σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ χωρῷ τῆς Ν. Ἱταλίας. Ὁ Καρδινάλιος URSI ἐδέχθη με ἀδελφικὴ ἀγάπη τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστρίας καὶ παρουσία τῶν Κοσμητόρων τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν, ἐξῆρε τὸ ἔργο καὶ τὴν παρουσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ πρόσωπῳ τοῦ Ἐπισκόπου Κρατείας τοῦ ὁποῖου ἡ θετικὴ παράστασις ἐν τῷ ἰταλικῷ χωρῷ συντελεῖ ἐν τῷ σεβασμῷ καὶ ἐκτίμησιν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστρίας εὐχαρίστησε τὸν Καρδινάλιον κ. URSI ἀναφερθεὶς ἐν τῷ σπουδαίῳ ρόλῳ τοῦ ἀναπτύσσοντος οἱ κληρικοὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ Ἱταλίᾳ, καθὼς καὶ ἐν τῇ πρόδοδι τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ διεξαγόμενῳ Διάλογῳ. Στὴ συνέχειαν οἱ Κοσμητορες τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἐνημέρωσαν τὸν Μητροπολίτην γιὰ τὸ ἔργο καὶ τοὺς στόχους τῶν ἀνωτάτων αὐτῶν Ἰδρυμάτων τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐχαρίστησαν αὐτὸν γιὰ τὴν ἐνεργὸν παρουσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐν τῇ ἀνώτερῃ Σχολῇ με τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τῆς Ὁρθοδόξου Πατερικῆς Θεολογίας καὶ Ὁρθοδόξου Συστηματικῆς Θεολογίας ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Κρατείας κ. Γεννάδιον καὶ τὸν Ἀρχιμ. κ. Βασίλειον Δρόσον. Ὁ Καρδινάλιος κ. URSI παρουσίασε κατόπιν τὰ Μέλη καὶ ἐνημέρωσε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην γιὰ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργο καὶ τὴν πρόδοδι τῆς Διεκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Νεαπόλεως, μοναδικῆς ἐν τῇ Ἱταλίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ μετέχουν ἐκτὸς τῶν ἐκπροσώπων τῆς ΡΚαθολικῆς καὶ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Λουθηρανῶν, τῶν Βαπτιστῶν, τῶν Μεθοδιστῶν καὶ τῶν Βαλδίζων. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπήνεσε τὰ Μέλη γιὰ τὴν θεολογικὴν τῶν ἐπικοινωνίαν ἐν τῷ Ποιμαντικῷ καὶ Κοινωνικῷ ὁμίᾳ καὶ ἔδωκε πατρικῆς ὁδηγίας γιὰ τὴν περαιτέρω πρόδοδι τῆς Ἐπιτροπῆς. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του ἐν τῇ Νεάπολῳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστρίας συναντήθηκε καὶ με τὶς Ἱταλικὰς Ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ συζήτησε θέματα τοῦ ποιμνίου του.

Θεολογικὴ Συνάντησις ἐν τῷ Κέντρῳ τῶν Φοκολαρίνων.
(6 - 11 Ὀκτωβρίου 1985)

—Στὸ Κέντρο τῆς σπουδαιοτέρας σήμερα ΡΚαθολικῆς Κινήσεως τῶν Φοκολαρίνων, «Μαριάπολις», ποῦ βρίσκεται κοντὰ ἐν τῷ θέρετρο τοῦ Πάπα Ρώμης Καστελγκαντόλφο, ἔλαβε χώρα Θεολογικὸν Συνέδριον με θέμα «Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ». Ἡ περυσινὴ συνάντησις ἐγένετο ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ εἶχαν λάβει μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μύρων κ. Χρυσόστομος, Κολωνίας κ. Γαβριὴλ, Δέρκων κ. Κωνσταντίνος καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος.

Ἐν τῇ ἐφετείνῃ Θεολογικῇ Συνάντησιν ἀπὸ πλευρᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρευρέθη ὁ Ἐπίσκοπος Κρατείας Γεννάδιος ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνετέθη τὸ εἰδικὸν θέμα «Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν Καππαδοκῶν Πατέρων». Ἀπὸ ΡΚαθολικῆς πλευρᾶς ὁμίλησαν ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ἀσχεν τῆς Δ. Γερμανίας Κλάους Ἐμμερλεν καὶ ἡ ἰδρυτριά τῆς Κινήσεως τῶν Φοκολαρίνων Κιάρα Λούμπικ. Ἀπὸ πλευρᾶς Ἀγγλικανῶν ὁμίλησε ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Κνάρσεμπουργκ Τζὼν Ντέν-

νις και από Λουθηρανικής πλευράς ο Έπίσκοπος Βερολίνου Κρούζε.

Οι συμμετασχόντες στην Θεολογική Συνάντηση έγιναν δεκτοί από τον Πάπα Ρώμης Ιωάννη Παύλο Β' ο οποίος κατά τον χαιρετισμό του με τον Έπίσκοπο Κρατείας Γεννάδιο εξέφρασε τον σεβασμό και την τιμή του προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο και γενικά προς την Όρθόδοξη Έκκλησία. Με κοινή απόφασι απέσταλη τηλεγράφημα προς την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Δημήτριο και έτσι έληξαν οι εργασίες του Συνεδρίου με τον καθορισμό ως νέου τόπου συναντήσεως το Λονδίνο, το τρέχον έτος.

—Την 7ην Δεκεμβρίου ο Θεοφ. Έπίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος έπεσκέφθη την πόλιν UDINE της Β. Ιταλίας ή οποία είναι κέντρο Έλλήνων φοιτητών και συνητήθη με τον Πρύτανη του Παν/μίου και άλλους Καθηγητές με τους οποίους συνεργάστηκε για την επίλυση προβλημάτων που άπασχολούν τους Έλληνες φοιτητές. Επίσης έπεσκέφθη την πόλιν GORIZIA όπου συνητήθη με Έλληνες όμογενείς και τις Άρχές της πόλεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Ίερά Μητρόπολις Μόρφου

«Στις 30.12.85 μέλη των Χριστιανικών Όμίλων Μαθητών - Μαθητριών (Χ.Ο.Μ.) Άκακίου, Άστρομερίτη, Γαλάτας, Εύρύχου, Κακοπετριάς, Κοράκου, Μενοίκου και Όρουνας, ύστερα από σχετική απόφαση των Κεντρικών τους Έπιτροπών, έρχισαν και όλοκλήρωσαν το πρώτο στάδιο (του ανοίγματος λάκκων) για τη δενδροφύτευση του λόφου της Κορονιας, ο οποίος βρίσκεται μεταξύ Κουτραφά και Εύρύχου, στα δεξιά του τουριστικού δρόμου ανεβαίνοντας από τον Κουτραφά.

»Τά μέλη των Χ.Ο.Μ. συνοδεύονταν από τον Πρωτοσύγκελλο και Διευθυντή του Γραφείου της Θρησκευτικής Διαφώτισης της Μητρόπολής μας Πανσο. Άρχιμ. κ. Παγκράτιο Ν. Μερακλή, και από τον Έφημerio Μενοίκου Αιδεο. Πρεσβ. κ. Θεόδωρο Γεωργίου.

»Την εργασία επέβλεπαν και καθοδηγούσαν ύπάλληλοι του Δασονομικού Σταθμού Πλατανιών. Η Μητρόπολη Μόρφου κάλυψε τά έξοδα μεταφοράς των μελών των Χ.Ο.Μ. από και προς τις Κοινότητες τους και πρόσφερε σε όλους άναψυκτικό και γλύκισμα. Το έπόμενο στάδιο, της δενδροφύτευσης, θά γίνει σύντομα».

(Έκ της Ί. Μητροπόλεως)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ό κ. Ίβάν Δημητρώφ μās γράφει έκ Βουλγαρίας τά έξης:

«Πανηγυρικώς έωρτάσθη προσφάτως από τη Βουλγαρική Έκκλησία ή μήμη του όσιου πατρός Δημητρίου του έκ Μπασαρμπόθου έπ' ευκαιρία της 300ής έπετείου της κοιμήσεώς του. Η έπέτειος έωρτάσθη σ' όλη τη χώρα και με ιδιαίτερη έμφασι στη μητρόπολη του Ρούσε, όπου στο χωριό Μπασαρμπόθου γεννήθηκε στις άρχες του 17 αϊ. ο όσιος Δημήτριος.

Άνατραφεις έκ νεότητος κατά τις άρχές της πατροπαράδοτης χριστιανικής πίστεως, ο όσιος έμόνασε στο πλησίον του χωριού κείμενον άσκητήριο, λαξευμένο στους θράχους της όχθης του ποταμού Λόμ. Διαπρέψας σε προσευχή και νηστεία, ο όσιος Δημήτριος έτιμήθη μετά το θάνατό του από τον Θεό με την τέλει πολλών θαυμάτων μέσω των ίερών λειψάνων του (έχει

διατηρηθή όλο το σώμα του όσιου). Η φήμη του ήταν τόσο μεγάλη, που ο Ρώσος στρατηγός Πέτρος Σαλτικώφ μετά από έπιτυχή μάχη με τους Τούρκους στα βουλγαρικά μέρη το 1774, θέλησε να μεταφέρει το ιερό σκήνωμα του όσιου από το Μπασαρμπόθο στην πατρίδα του. Άλλά με την επέμβασι του στο Βουκουρέστι διαμεινοντος Βούλγαρου διερμηνέα του Δημητρίου, ο στρατηγός έδωσε τη συγκατάθεσί του να αφήσουν τά ιερά λείψανα στο Βουκουρέστι, όπου φυλάσσονται και σήμερα στον Πατριαρχικό καθεδρικό ναό των άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης και τυγχάνουν μεγάλης έκτιμήσεως και προσκυνήσεως έκ μέρους του ρουμανικού και του βουλγαρικού λαού.

Οι έορτασμοί έγιναν στο Ρούσε και στη γενέτειρα του όσιου, το Μπασαρμπόθο, τη συμμετοχή του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου και όλης της Ίεραρχίας της Βουλγαρικής Έκκλησίας. Το Σάββατο, 26 Όκτωβρίου, έτελέσθη πανηγυρικός έσπερινός στον καθεδρικό ναό της πόλεως Ρούσε. Στο τέλος ο Μακαριώτατος Πατριάρχης όμίλησε προς το πικνόν εκκλησίασμα, κατακλύσαν τον ί. ναό και την αύλήν του. Την έπομένη ήμέρα, 27 Όκτωβρίου, στον ιερό ναό του όσιου Δημητρίου στο Μπασαρμπόθο έτελέσθη πανηγυρική θεία Λειτουργία, προεξάρχοντας του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μαξίμου και σύλλειτουργούντων όλων των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών. Χιλιάδες εύσεβών χριστιανών απ' όλη τη Βουλγαρία παρηκολούθησαν με κατάνυξι τη θεία Λειτουργία. Στο τέλος όμίλησαν ο Μακαριώτατος Πατριάρχης και ο Σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ρούσε Σωφρόνιος, έξάραντες τον βίο και την πολιτεία του όσιου πατρός Δημητρίου, ως και τη σημασία της λατρείας του για τη διατήρησι και την ανάπτυξι του θρησκευτικού αισθήματος του βουλγαρικού λαού στα χρόνια του τουρκικού ζυγού. Άργότερα έψάλη παράκλησις προς τον όσιο στο άσκητήριό του, και όλοι —πατριάρχης, μητροπολίτες και πιστός λαός— προσκύνησαν τον τάφο του όσιου και έκζήτησαν την μεσιτείαν του στο Θεό για όλο το βουλγαρικό λαό και τους άπανταχού όρθόδοξους άδελφούς. Στο παρατεθέν γεύμα παρευρέθησαν εκπρόσωποι της πολιτικής άρχής και του κοινού.

Η Βουλγαρική Έκκλησία ύπό τις γνωστές συνθήκες ζωής και δράσεώς της προσπαθεί και έκμεταλλεύεται καταλλήλως παρόμοιες ευκαιρίες, για να έξάρη δεόντως τη μεγάλη και άνεκτίμητη προσφορά των τοπικών άγίων και γενικώς των εκκλησιαστικών άνδρων στην πνευματική ζωή του βουλγαρικού λαού».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

—Άνεκινώθη, ότι ο Πάπας Ιωάννης Παύλος Β' θά μεταβή και πάλιν εις Γαλλία κατά τον προσεχή Σεπτέμβριον, ένφ από 24ης μέχρι 30ης Νοεμβρίου 1986 θά έπισκεφθή την Αύσταλίαν.

—Εις την Έκτακτον Σύνοδον των Ρωμαιοκαθολικών Έπισκόπων έν Ρώμη, ο Πρόεδρος της Συνόδου της Ρωμαιοκαθολικής Ίεραρχίας της Βραζιλίας Άρχιεπίσκοπος Λορσγέιστερ διεκήρυξεν, ότι ή λεγομένη «θεολογία της άπελευθερώσεως» δέν έχει καμιά σχέση προς τη λεγομένη θεολογία της θίας, ούτε και έμπνέεται από τη θία. Δέν υιοθετεί την μαρξιστική ιδεολογία, ούτε την δικαίωνει».

—Η Διεθνής Θεομητορική Άκαδημία της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας έτοιμάζει διά τον Σεπτέμβριον του 1987 δύο Συνεδρια έν Δυτική Γερμανία με θέματα: 1) «Η εύλάθεια προς την Παναγίαν κατά τον 19ον και 20όν αιώνα» (11 - 17 Σεπτεμβρίου) και 2) «Η άειπαρβενος Μαρία μήτηρ των πιστών» (18 - 20 Σεπτεμβρίου).

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Les éditions du Centre Orthodoxe du Chambésy. Études Théologiques 4: La Théologie dans l'Église et dans le monde. Chambésy-Genève 1984, σελ. 390.

Αί γνωσται ἐκδόσεις τοῦ ἐν Chambésy τῆς Γενεύης Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκυκλοφόρησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 θεολογικὴν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Θεολογία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ». Πρόκειται περὶ δημοσιεύσεως τῶν ἀνακινώσεων τῶν γενομένων διαρκοῦντος τοῦ τετάρτου θεολογικοῦ σεμιναρίου ἐν τῷ Ὁρθοδόξῳ Πατριαρχικῷ Κέντρῳ ἀπὸ 28 Μαΐου μέχρι 20 Ἰουνίου 1983 περὶ τοῦ ἀνωτέρου θέματος, ἐκ τῶν ὁποίων δημοσιεύονται ἄλλαι μὲν γερμανιστί, ἄλλαι δὲ ἀγγλιστί καὶ ἄλλαι γαλλιστί.

Ὁ τόμος προλογίζεται ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἑλβετίας Δαμασκηνοῦ, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀκολουθεῖ εἰσαγωγή γαλλιστί καὶ ἀγγλιστί, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνοψίζονται τὰ κυριώτερα πορίσματα τῶν γενομένων ἀνακινώσεων. Αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν γένεσιν τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας, εἰς τὴν Θεολογίαν κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὰ σύγχρονα θεολογικὰ ρεύματα, εἰς τὰς σχέσεις Θεολογίας καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, μάλιστα δὲ Θεολογίας καὶ Βιολογίας, ὁμοίως εἰς τὰς σχέσεις Θεολογίας καὶ κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, τέλος δὲ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Θεολογίας ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐν τέλει τοῦ τόμου δημοσιεύονται αἱ εἰσηγήσεις αἱ γενόμεναι ἐν τῷ πλαισίῳ συζητήσεως στρογγύλης τραπέζης, καθ' ἣν ἐτέθη τὸ ἐρώτημα: «τί ἀναμένει σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆν Θεολογίαν».

Ἀναλυτικώτερον τὸ περιεχόμενον τοῦ τόμου τούτου διαιρεῖται εἰς τὰ ἐπόμενα ἐξ τμημάτων, ἐν ἑκάστῳ τῶν ὁποίων δημοσιεύονται αἱ γενόμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σεμιναρίου ἀνακινώσεις, ὡς ἀκολούθως.

Ἐν τῷ πρώτῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ γένεσις τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας», δημοσιεύονται (σ. 33-78) δύο ἀνακινώσεις τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ W. Schneemelcher, ὑπὸ τοὺς τίτλους «ἄρχαι τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας, ἀπὸ τὸ κήρυγμα εἰς τὴν Θεολογίαν», καὶ «Θεολογία καὶ δόγμα», ὡς καὶ τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκη καθηγητοῦ Ἰωάννου Meyendorf, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐλληνικὴ φιλοσοφία καὶ χριστιανικὴ Θεολογία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ».

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους», δημοσιεύονται (σ. 79-148) αἱ ἐπόμεναι τέσσαρες ἀνακινώσεις. Τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ W. Kluxen, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχολαστικὴ Θεολογία».

Τοῦ ἐν Münster καθηγητοῦ E. Iserloh, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ θέσις τοῦ Λουθήρου ἐν τῇ θεολογικῇ παραδόσει». Τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Γ. Γαλίτη, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἱστορικο-κριτικὴ βιβλικὴ ἐπιστήμη καὶ Ὁρθόδοξος Θεολογία». Καὶ τοῦ ἐν Ζυρίχῃ καθηγητοῦ H. Geisser, ὑπὸ τὸν τίτλον «τάσεις ἐν τῇ νεωτέρᾳ Λουθηρανικῇ Θεολογίᾳ».

Ἐν τῷ τρίτῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «τὰ διάφορα ρεύματα ἐν τῇ συγχρόνῳ Ὁρθοδόξῳ Θεολογίᾳ», δημοσιεύονται (σ. 149-202) αἱ ἐπόμεναι τέσσαρες ἀνακινώσεις. Τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει καθηγητοῦ Β. Σταυρίδου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ». Τοῦ ἐν Βουκουρεστίᾳ καθηγητοῦ Ἰ. Βρια, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ἐν Ρουμανίᾳ σήμερον». Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητοῦ Θ. Ζήση, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ἐν Ἑλλάδι σήμερον». Καὶ τοῦ ἐν Νέα Ὑερσέη καθηγητοῦ Δ. Κωνσταντέλλου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ἐν Ἀμερικῇ».

Ἐν τῷ τετάρτῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ μάλιστα ἡ Βιολογία», δημοσιεύονται (σ. 203-250) δύο ἀνακινώσεις, ἧτοι τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Ἰ. Παπαβασιλείου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ νεωτέρα Βιολογία καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστις», ὡς καὶ τοῦ ἐν Βοστώνη καθηγητοῦ Σ. Χάρακα, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ χριστιανικὴ πίστις περὶ τῆς δημιουργίας καὶ ἡ Βιολογία».

Ἐν τῷ πέμπτῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι», δημοσιεύονται (σ. 251-288) αἱ ἐπόμεναι τρεῖς ἀνακινώσεις. Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητοῦ Γ. Μαντζαρίδου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου». Τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ Μ. Honecher, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐξ ἐπόψεως λουθηρανικῆς» καὶ τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ Δ. Σαβράμη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Κοινωνιολογία».

Ἐν τῷ ἕκτῳ τμηματι, ἐπιγραφομένῳ «Θεολογία καὶ Ἐκκλησία», δημοσιεύονται (σ. 289-362) αἱ ἀκόλουθοι ἐξ ἀνακινώσεις. Τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Ν. Νησιώτου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Χριστιανισμὸς ὡς ἔκφρασις τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ κόσμου». Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητοῦ Ν. Ματσούκα, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ὡς κριτικὴ αὐθεντία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου». Τοῦ ἐν Φριβούργῳ καθηγητοῦ Ch. Schönborn, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ὡς ἐκκλησιαστικὴ ἐπιστήμη ἐξ ἐπόψεως ρωμαιοκαθολικῆς». Τοῦ ἐν Πέγγενσβουργκ καθηγητοῦ W. Beinert, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία-Παράδοσις-ἐκκλησιαστικὴ διδακτικὴ αὐθεντία». Τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ καθηγητοῦ Α. Jevtic, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Παράδοσις». Καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις κα-

θηγητοῦ Ε. Θεοδώρου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Λειτουργία».

Τέλος ἐν τῷ πλαισίῳ συζητήσεως στρογγύλης τραπέζης, καθ' ἣν ἐτέθη τὸ ἐρώτημα: «τί ἀναμένει σήμερα ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Θεολογίαν», ἐγένοντο αἱ ἐξῆς δύο ἀνακοινώσεις (σ. 363-383): τοῦ ἐπισκόπου Γκρενόμπλης Francois Bussini, ὑπὸ τὸν τίτλον «τί ἀναμένει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Θεολογίαν ἐξ ἐπόψεως ρωμαιοκαθολικῆς», καὶ τοῦ ἐν Γενεύῃ καθηγητοῦ G. Widmer, ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον, ἐξ ἐπόψεως προτεσταντικῆς.

Ἐν κατακλειδί παρατηροῦμεν, ὅτι, ὡς ἦτο φυσικόν, οἱ μετασχόντες τοῦ τετάρτου θεολογικοῦ σεμιναρίου τοῦ Σαμπεζῦ καθηγηταὶ ἐθεολόγησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν τῶν ἑαυτῶν Ἐκκλησιῶν, ἡτοι τῆς Ὁρθοδόξου, τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Προτεσταντικῆς (εἰδικώτερον τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας), ἀλλ' ὅμως ἐπραξάν τοῦτο μετὰ πολλῆς ἀντικειμενικότητος καὶ πρωτοτυπίας, συμβαλόντες εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σεμιναρίου. Οὕτως ἡ συγκριτικὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδίων παραδόσεων ἀνάπτυξις τῶν ἀναρριφθέντων θεμάτων καὶ προβλημάτων καὶ ἡ ὁμολογιακὴ ἀντιπαράθεσις καὶ ἀντιμετώπισις αὐτῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ παμμερῆ διερεύνησιν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ προσέγγισιν τῶν διίσταμένων ἀπόψεων καὶ ἀντιλήψεων, ὡς καὶ τῶν ἐμπροσώπηθεισῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς σημαντικὴν γεφύρωσιν τοῦ μεταξὺ αὐτῶν χάσματος. Τοιοῦτοτρόπως τὸ σεμινάριον τοῦτο ἀπετέλεσε σοβαρὰν συμβολὴν εἰς τὸν κύριον σκοπὸν τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν διεξαγομένων διμερῶν καὶ πολυμερῶν θεολογικῶν διαλόγων μεταξὺ τῶν διηρημένων χριστιανῶν. Εἰδικώτερον ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία ἐξεπροσωπήθη ἐπαρκῶς ἐν τῷ σεμιναρίῳ γενικῶς, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπουσίασεν ἐκ τῆς συζητήσεως στρογγύλης τραπέζης, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδόθη καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἀπάντησις εἰς τὸ θετὸν ἐρώτημα, καθὼς ἐγένετο ἀπὸ ρωμαιοκαθολικῆς καὶ προτεσταντικῆς πλευρᾶς. Οὐχ ἥττον δίκαιον εἶναι γενικῶς νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι πολλὰ ὀφείλονται χάριτες εἰς τε τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχικὸν Κέντρον καὶ εἰς τὸν δραστήριον προϊστάμενον αὐτοῦ μητροπολίτην Ἐλβετίας Δαμασκηνόν, ὡς καὶ εἰς τοὺς συμμετασχόντας τοῦ σεμιναρίου θεολόγους, διὰ τε τὴν ἐπιτυχεῖν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ σεμιναρίου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀρτίαν καὶ καλαισθητὸν δημοσίευσιν τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων καὶ τῶν ἀναπτυχθεισῶν νέων ἀντιλήψεων περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Θεολογίας ἐν τῷ θεανθρωπίνῳ καθιδρύματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ. Καθ' ἡμᾶς, ἡ Θεολογία γενικῶς, καὶ ὅπως ἰδιαίτερος ἡ Ὁρθόδοξος, δέον νὰ ἀποτελῇ ὀργανικὴν καὶ δυναμικὴν συνέχειαν τῆς ἀρχαίας Πατερικῆς Θεολογίας καὶ Παραδόσεως, ὅτι θὰ δυνηθῇ αὕτη νὰ ἀναδειχθῇ ἰσχυρὰ ἐνοποιὸς δυνάμεις πρὸς ἀλληλοκατανόησιν καὶ ἐπ' ἀνένωσιν τῶν διηρημένων χριστιανῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Εἰδικώτερον δὲ ἡ σύγχρονος Ὁρθόδοξος Θεολογία, ἐμπνεομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς

Πατερικῆς Θεολογίας καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς κινουμένη, εἶναι κατὰ βάσιν διακονία ἐκκλησιαστικῆ, ἰδιαίτερον διακονικὸν λειτουργημὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ὄργανον ἢ στόμα αὐτῆς, ἔχουσα ἀποκλειστικὴν ἀποστολὴν ἵνα ἐκφράξῃ πιστῶς τὴν πίστιν, τὴν αὐτοσυνειδησίαν, τὴν λατρείαν καὶ τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας; οἱ δὲ ὀρθόδοξοι θεολόγοι δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσιν οἰονεὶ (λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα) (Ἐβρ. 1,14), «μερουγούντες τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» καὶ «μαρτυροῦντες τῇ ἀληθείᾳ» (Ῥωμ. 15,16. Ἰωάν. 18,37).

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

«ΕΛΛΗΝΙΚΑ» — Φιλολογικόν, Ἱστορικόν καὶ Λαογραφικόν Περιοδικόν Σύγγραμμα, τόμος 35ος, τεῦχος 1ον, Θεσσαλονίκη 1984, σελίδες 238.

Τῇ διεύθυνση συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ ἀποτελοῦν οἱ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κύριοι Γ. Κεχαγιόγλου, Ν. Κονομῆς, Α. Μέγας, Ἀντ.-Αἰμ. Ταχιάος. Στὸ πρῶτο αὐτὸ τεῦχος περιέχονται οἱ ἐξῆς συνεργασίαι: Ε. Degani, Macedonian Glosses in Hesychius Lexikon (σελ. 3-28). — Ι. Ε. Στεφανῆ, Προσθήκες καὶ διορθώσεις στὸν προσωπογραφικὸν Κατάλογο τῶν ἀρχαίων ἡθοποιῶν (σελ. 29-37). — Μ. Βοττοῦ, Παρατηρήσεις σὲ τρία ἐπιγράμματα (σελ. 38-50). — Ν. C. Conomis, Parerga II (σελ. 51-69). — Δ. Α. Χρηστίδης, Ὁ «Κῶδος ποιητῆς» τοῦ Νικήτα Χωνιάτη (σελ. 70-73). — Ὁ δ. Λαμψίδης, Παραμεριστέοι κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ διὰ τὴν κριτικὴν ἐκδοσιν αὐτῆς (σελ. 74-89). — Ι. Οἰκονόμου, Ἀγαστοῦ, Ἀνέκδοτο σεισμολογικὸν κείμενον (σελ. 90-102). — Π. Βασιλείου, Συμπληρωματικὰ στὴν ἐλληνικὴ ἐργογραφία τῆς ἱστορίας τοῦ Σκεντέρμπεη (σελ. 103-116). — Κ. Μηνᾶ, Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς κατωιταλικῆς ἐλληνικῆς (σελ. 117-132). — Σύμμικτα (σελ. 133-170). — Βιβλιοκρισίαι (σελ. 171-228). — Περιλήψεις (σελ. 229-235). — Στὰ σύμμικτα περιέχονται συνεργασίαι τῶν: Δ. Ι. Ἰακώβ, Μ. Paschalidis, Ι. Α. Στεφανῆ, Β. Κωνσταντινοπούλου, Β. Ἐγγλεζάκη, Ἀθ. Ε. Καραθανάση, Μ. Ζ. Κοπιδάκη.

* * *

«ESCRITOS DEL VEDAT», Anuario, Vol. XIV, 1984 (=Ἐπετηρίδα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ San Vicente Ferrer), Βαλλέντσια-Ἰσπανία, σελίδες 404.

Στὴν Ἐπετηρίδα αὕτη περιέχονται ἐνδιαφέρουσες μελέτες Ἰσπανῶν καθολικῶν θεολόγων γιὰ θέματα ἐκκλησιολογικά, κανονικά, ἱστορικά καὶ σύγχρονα κοινωνιολογικά — ἠθικά προβλήματα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ λειτουργιολογικὴ μελέτη τοῦ José Manuel Bernal, O.P., La presencia de Cristo en la Liturgia (=Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὴν Λειτουργία) (σελ. 119-153) καὶ ἡ ἐκθεση-μελέτη τοῦ Luis Vila, O.P., Los estudios sobre la pobreza bajo una perspectiva ética (= Οἱ σπουδὲς γιὰ τὴν φτώχεια ἀπὸ μιᾶς ἠθικῆς προοπτικῆς) (σελ. 333-348), παρουσιάζουν ἕνα ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ μᾶς τοὺς ὀρθόδοξους.

Γρ. Θ. Στάθης

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38 παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίας Παρασκευῆς - Ὁμωνύμου Δήμου Ἀττικῆς, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34)16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38 παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης - Ὁμονοίας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34)1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίου Δημητρίου τῆς Κοινότητος Δράκα καὶ β) Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κοινότητος Λαγκαδακίων Ζακύνθου,

καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 27ῃ Δεκεμβρίου 1985

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 346)1976 «περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων καὶ συστάσεως Εἰδικῶν Σχολῶν Ἱερατικῆς Μορφώσεως», καὶ τοῦ Ν. 1476)1984, ἀρθρον 20, παρ. 7, διὰ τοῦ ὁποίου παρετάθη ἡ ἰσχὺς τοῦ Ν. 346)1976 μέχρι 31ης Αὐγούστου 1986. 2) Τὸν ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμόν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀρθρ. 33, παρ. 2 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων». 3) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 1527)1984 ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ συστάσεως εἰδικῆς Σχολῆς Ἱερατικῆς Μορφώσεως», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ὀφισταμένων κενῶν ὀργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἐνοριῶν: 1) Ἁγίας Σκέπτης Ἐδέσσης, 2) Ἁγίου Νεκταρίου Ἐδέσσης, 3) Ἁγίου Δημητρίου Ἐδέσσης, 4) Ἁγίου Χρυσοστόμου Ἀγροσυκίας, 5) Ἀναλήψεως Ἀθύρων, 6) Ἁγίου Νικολάου Ἀνύδρου, 7) Ἁγίου Νικολάου Δροσιάς, 8) Ἁγίου Γεωργίου Καρυδιάς, 9) Ἁγίου Δημητρίου Κερασιάς, 10) Ἁγίου Γεωργίου Κουφαλιῶν, 11) Ἁγίου Ἀλεξίου Λειβαδίτσας, 12) Ἁγίου Νικοδήμου Λεπτοκαρυῶν, 13) Ζωοδόχου Πηγῆς Μοναστηρακίου, 14) Κοιμήσεως Θεοτόκου Νέας Ζωῆς, 15) Ἁγίου Δημητρίου Προμάχων, 16) Ἁγίου Νικολάου Σαρακηνῶν, 17) Ἁγίου Ἀθανασίου Ὑδραίας, 18) Ἁγίου Γεωργίου Παρθενίου, 19) Γεν. Θεοτόκου Πλαγιαρίου, 20) Ἁγίου Δημητρίου Ροδοχωρίου, 21) Ἁγίου Γεωργίου Γιαννιτσῶν, 22) Ἁγίου Κωνῆνου καὶ Ἑλένης Γιαννιτσῶν, 23) Ἁγίου Ἐπιφανίου Κορυφῆς, 24) Κοιμήσεως Θεοτόκου Χρυσῆς καὶ 25) Ἁγίου Δημητρίου Φιλωτείας, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἐδέσσει τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγ. Ἀθανασίου Γαλατσᾶδων, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Γερακίου, 3) Ἁγίων Ἀναργύρων Κλήματος Σκοπέλου, 4) Ἁγ. Ἰωάννου Πολυλόφου, 5) Ἁγίας Τριάδος Σίμιας καὶ 6) Ἁγίου Νικολάου Σκεπαστῆς, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 20ῃ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξάρισιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 15 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5)1978 «Κανονισμοῦ Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πληρώσιν μίας (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλάδου ΜΕ τοῦ ἀρθρου 20 τοῦ Ν.

1476) 1984 και μετά την υπ' αριθμ. 6) 15.1.1986 Πράξιν του Α.Υ.Σ.Ε., της καθ' ημάς 'Ιεράς Μητροπόλεως Τριφυλίας και 'Ολυμπίας, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων και Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου (20) ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 23ῆ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Τριφυλίας και Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν και Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Νέας Ἐπιδαύρου Ναυπλίας, καλούμεν τοὺς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Ναυπλίᾳ τῆ 24ῆ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν Νόμων 1398) 73 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.», β) Τοῦ Νόμου 817) 78, γ) Τοῦ Νόμου 673) 77, προκηρύσσομεν ἐκλογὴν Διακόνου πρὸς πληρῶσιν κενῆς θέσεως εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱερόν Ναόν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καλαβρύτων, και καλούμεν τοὺς βουλομένους και έχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν και Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 24ῆ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν και Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Ν. Ἰωνίας Βόλου, καλούμεν τοὺς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Βόλῳ τῆ 27ῆ Ἰανουαρίου 1986

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεγάρων και Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀθήναι, πόλις συνεχοῦς θεολογικῆς και πολιτιστικῆς συμβολῆς.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσόστομου, Λόγος εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπασαραντοπούλου, ἱεραποστόλου ἐν Ἀφρική.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ ἀνακαίνισις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου.

Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Σύντομος ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεομοῦ τῆς κοινοκτημοσύνης και χριστιανικὴ θεώρησις τοῦ πλοῦτου.

Γερ. Ι. Κονιδάκη, Καθηγητοῦ, Τρία ὀξεία προβλήματα εἰς τὴν Οἰκουμένην Κίνησιν.

NICOLAS LOSSKY, Καθηγητοῦ, Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ἐπὶ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου.

Θεοδ. Στ. Νικολάου, Καθηγητοῦ, Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐπὶ τὴν Γερμανία προοπτικῆς ἐπὶ τὰ πλαίσια τῆς Εὐρώπης.

Ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Ἰακώβου.

Ἰω. Γ. Παπαγιαννοπούλου, Ἑπικ. Καθηγητοῦ, Ἀρχιμανδριτὴς ἱατρὸς ἐπὶ χρόνια τῆς δουλείας.

Ἀρχιμ. Νικ. Πρωτοπαπᾶ, Σύντομικὴ ἱστορία τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκτοροφείου τῆς Ἀπ. Διακονίας.

Πρεσβ. Νικ. Σκιαδάρεση, Οἱ νέοι και ἡ εὐθύνη μας.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 721.0734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3, 157 72 Ζωγράφος. Τηλ. 7787.978.